HUIZE ALEXANDRA

'perspectief voor een beladen plek'

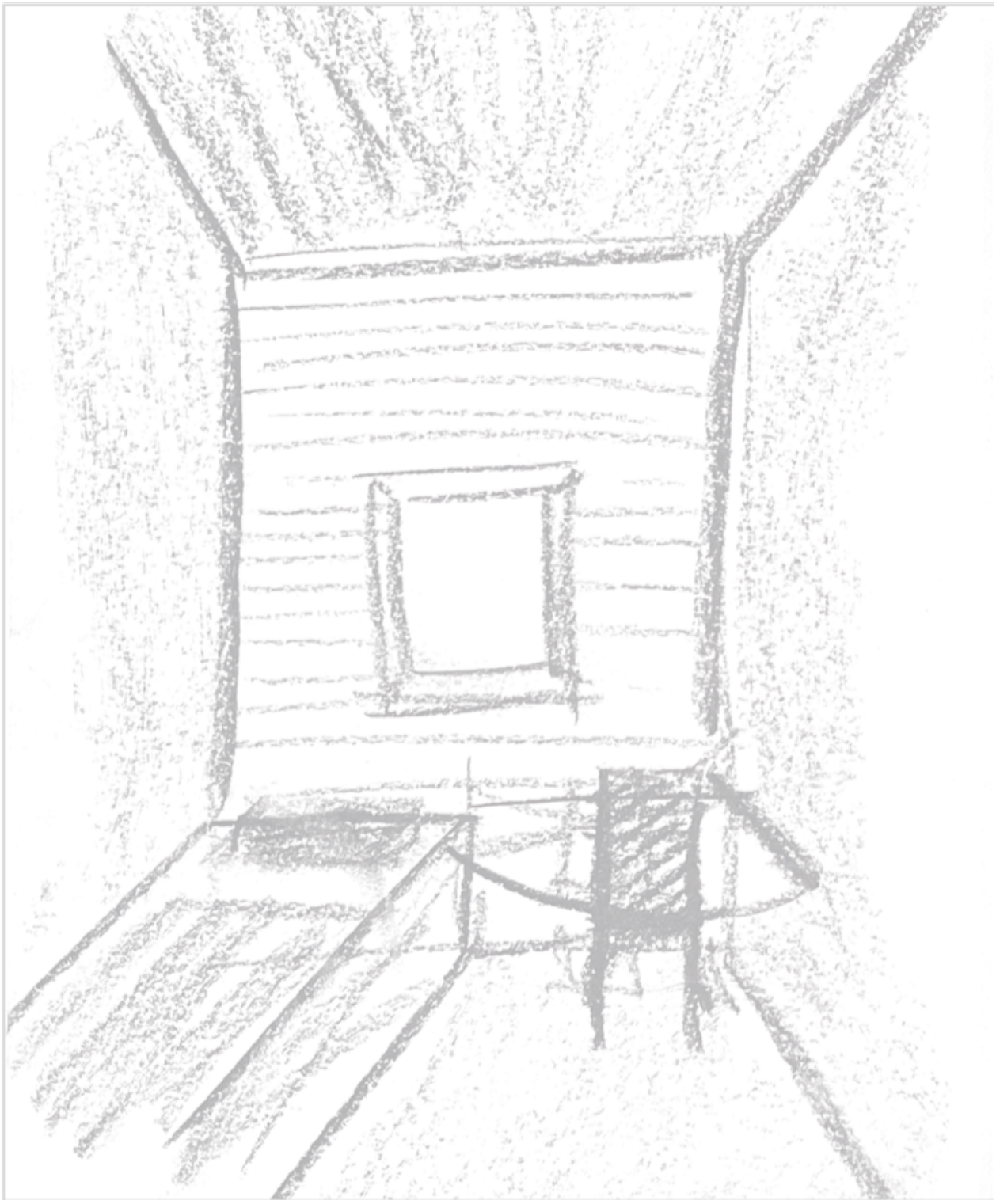

Ashley Tettero
Juni 2025

Ashley Tettero

2025

Huize Alexandra
-
perspectief voor een beladen plek

ArtEZ Academie van Bouwkunst

Colofon

Huize Alexandra
Perspectief voor een beladen plek

Afstudeerverslag
Master Architectuur
ArtEZ Academie van Bouwkunst

Auteur
Ashley Tettero

Mentor Extern
Judith Lansink

Begeleiding ArtEZ
Annemariken Hilberink
Ralph Brodruck
Wouter Hilhorst

Afstudeercoördinator
Gerard van Heel
Renske van Dam

Beoordelaars
Miranda Nieboer
Ton Schulte

Datum
Juni 2025

Trefwoorden
Architectuur, afstudeerverslag, klooster, De Goede Herder, Huize Alexandra, meisjes, dwangarbeid, jeugdzorg, perceptie, sfeer, herbestemming, ongelijkheid, onzichtbaarheid, vergeten plek, verhalend, persoonlijk, gevoel, emotie, intuitie, ratio, yes we can

Proloog

Achter de dikke muren van Huize Alexandra en Klooster De Goede Herder heerste geen genade, maar stilte. Meisjes kwamen er voor een tweede kans, maar vonden dwangarbeid, straf en verloren jeugd. Hun stemmen verstomden, verborgen achter de façade van geloof en discipline.

Maar de muren, hoe dik ook, konden niet voor altijd zwijgen. Dit verslag is een stem voor hen die niet werden gehoord. Een poging om de geschiedenis niet opnieuw te laten verdwijnen in de stilte.

Inhoudsopgave

Colofon 4

Proloog 5

Inhoudsopgave 7

Voorwoord 8

Samenvatting 9

Inleiding 10

Leeswijzer 11

Verborgen verhalen 19

1. Klooster de Goede Herder 21

2. Huize Alexandra 39

3. Twee tijden, één schaduw 63

4. Tussen herinnering en hoop 67

5. Tot hier en verder 68

De lagen van de plek 71

1. Almelo 73

2. Morfologie en groenstructuren 79

Ruimte voor herstel 85

1. Jeugdzorg 87

2. Piramide van Maslow 89

3. Yes we can clinics 91

Een nieuw perspectief 93

1. Uitgangspunten ontwerp 95

2. De situatie 101

3. De plattegrond 103

4. De scenes 105

Conclusie 122

Reflectie 123

Nawoord 124

Literatuurlijst 126

Bijlagen 128

Voorwoord

Voor u ligt mijn afstudeerverslag getiteld 'Huize Alexandra', een onderzoek naar de transformatie van een plek met een beladen verleden tot een betekenisvolle omgeving met perspectief.

Tijdens mijn opleiding Architectuur aan de academie van bouwkunst heb ik ervaren dat architectuur méér is dan vormgeving. Architectuur kan verhalen vertellen en bijdragen aan een persoonlijk gevoel of (heling-)proces. Precies dit is wat ik voor ogen had voor Huize Alexandra. Een plek waar kwetsbare mensen verbleven, vaak in oneerlijke en schrijnende omstandigheden. Een verhaal wat mijn aandacht trok en ik vanaf dat moment niet meer los kon laten.

In het proces was het zoeken naar de balans tussen ratio en intuïtie, tussen verleden en toekomst. Dit onderzoek heeft me dichter bij mezelf gebracht als ontwerper maar ook als mens door te vertrouwen op je intuïtie. Ik hoop dat dit onderzoek een inspiratie is voor iedereen die net zo veel vanuit gevoel handelt of wil handelen, studenten, architecten en ander mede vakliefhebbers, zorg-professionals en beleidsmakers die net als mij geloven dat architectuur kan bijdragen aan maatschappelijke verandering.

Graag wil ik van de gelegenheid gebruikmaken om enkele mensen te bedanken. In het bijzonder mijn mentor Judith Lansink, voor haar scherpe blik en het vertrouwen in mijn eigen proces. Daarnaast dank aan de begeleiders Ralph Brodurck, Annemariken Hilberink, Wouter Hilhorst en Gerard van Heel. De coördinatoren Renske van Dam en Moniek Otten en de beoordelaars Miranda Nieboer & Ton Schulte voor hun kritische reflecties en waardevolle inzichten.

Ook een warm dankwoord aan mijn medestudenten, voor het sparren, delen en ondersteunen de afgelopen jaren op de academie.

Ik wens u veel leesplezier.

Ashley Tettero
Academie van Bouwkunst, ArtEZ
[27 juni 2025]

Samenvatting

Deze scriptie onderzoekt de transformatie van Huize Alexandra in Almelo, een plek met een beladen en aangrijpend verleden. Waar ooit het klooster van de Goede Herder stond, verrees na een verwoestende brand opnieuw een opvangplek voor meisjes die geconfronteerd werden met de schaduwkanten van het bestaan: Huize Alexandra, een gesloten inrichting.

Bij nadere bestudering kwam een schrijnende geschiedenis aan het licht, een geschiedenis van dwangarbeid, straf en vernedering. Terwijl de gemeente aanstuurt op sloop en woningbouw, stelt dit onderzoek een andere vraag: hoe kan een plek die getekend is door pijn en onderdrukking transformeren tot een betekenisvolle omgeving met toekomst-perspectief? En hoe kan die transformatie plaatsvinden zónder het verleden uit te wissen, maar het juist in te zetten als kracht?

Om deze vraag te beantwoorden is gebruikgemaakt van een breed palet aan onderzoeksmethoden. Literatuuronderzoek en deskresearch brachten niet alleen het verhaal van de plek in kaart, maar ook bredere maatschappelijke thema's zoals jeugdzorg. Daarnaast werd het bestaande gebouw en het voormalige klooster diepgaand geanalyseerd via gebouwanalyses, veldonderzoek en zijn er diverse locatieanalyses uitgevoerd op het gebied van stedenbouw en landschap.

Een aanvullende onderzoeksmethode die binnen dit project een centrale rol speelde, is een werkwijze die ik zelf op de academie heb ontwikkeld: ontwerpen vanuit intuïtie. Deze methode stelt de ontwerper in staat om vanuit emotie en intuïtie te reageren op de plek, het verhaal en de emotionele lading ervan. Door ruimte te maken voor persoonlijke beleving, empathie en associatief denken, ontstaan er inzichten die niet alleen via rationele analyse alleen te bereiken zijn. Wanneer deze intuïtieve benadering in balans wordt gebracht met zogenoemde rationele onderzoeksmethodieken en feitelijke kennis, ontstaat er een krachtig spanningsveld dat leidt tot ontwerpen die zowel inhoudelijk sterk als gevoelsmatig betekenisvol zijn.

Deze analyses fungeerden als richtingaanwijzers in het ontwerpproces. De gebouwanalyse bracht ruimtelijke kenmerken aan het licht die direct verbonden waren aan het beladen verleden en om transformatie vroegen. Thema's als onder andere geslotenheid, macht, controle en vrijheid speelden hierin een sleutelrol.

Door deze thematieken te bestuderen, ontstonden aanknopingspunten voor een ruimtelijke transformatie: bestaande structuren werden hergeïnterpreteerd, waardoor ruimte ontstond voor openheid, ontmoeting en heling. Drie hoofdthema's vormen de inhoudelijke kern van het ontwerp: zorg, perceptie en de relatie tussen individu en collectief. De bredere context van Almelo bood daarnaast waardevolle inzichten voor een sociaal en ruimtelijk geïntegreerde benadering, met nadruk op toegankelijkheid, vergroening en aansluiting op bestaande groenstructuren.

Het uiteindelijke ontwerp kiest er bewust voor om enkele pijnlijke elementen van het oorspronkelijke gebouw te behouden, maar geeft ze een nieuwe functie en betekenis. Concepten uit de piramide van Maslow en werkwijzen uit de jeugdzorg zijn vertaald naar architectonische ingrepen die ontmoeting, keuzevrijheid en persoonlijke ontwikkeling bevorderen binnen een zorgstructuur.

De conclusie is helder: architectuur kan wezenlijk bijdragen aan herstel en perspectief, mits er ruimte is voor emotie, herinnering en betrokkenheid. Dit project laat zien dat intuïtie en emotie tot de krachtigste vermogens van de mens behoren. Want wie kan beter ontwerpen voor de mens dan de mens zelf, met zijn vermogen tot empathie en verbeeldingskracht?

Inleiding

De Nederlandse jeugdzorg staat onder druk. Wachttijden lopen op, instellingen kampen met personeelstekort en jongeren voelen zich te vaak onbegrepen of buitengesloten. Tegelijkertijd bestaan er in ons land talloze plekken waarvan pijnlijke geschiedenissen in de loop der jaren is verzwegen of weggestopt, alsof ze nooit hebben plaatsgevonden.

Huize Alexandra in Almelo is ook zo'n plek. Ooit was hier het klooster 'De Goede Herder' gevestigd, een katholieke instelling waar jonge meisjes onder dwang arbeid moesten verrichten als onderdeel van een 'heropvoedingsproces'. De geschiedenis van deze plek dreigt letterlijk en figuurlijk te verdwijnen, aangezien de gemeente voornemens is het gebouw te slopen en te vervangen door woningbouw.

Tijdens een persoonlijk gesprek aan de keukentafel hoorde ik over de geschiedenis van Huize Alexandra, en raakte ik diep geraakt door het onrecht dat generaties meisjes is aangedaan. Als student architectuur, en als mens met een sterk gevoel voor rechtvaardigheid, voelde ik de behoefte om deze geschiedenis niet alleen te vertellen, maar te vertalen in ruimte. In een architectonisch ontwerp dat niet alleen herdenkt, maar ook perspectief biedt.

Dit onderzoek gaat over meer dan stenen en structuren. Het gaat over luisteren, naar verhalen, naar pijn, naar behoeften, en het vertalen van die signalen naar een gebouwde omgeving die bijdraagt aan zorg, herstel en erkenning. Architectuur kan geen verleden goedmaken, maar kan wel ruimte scheppen voor nieuwe betekenis.

De centrale onderzoeksvraag luidt dan ook:
"Hoe kan een plek met een pijnlijke geschiedenis en negatief imago transformeren tot een betekenisvolle plek met perspectief, zonder het verleden uit te wissen, maar juist door het in te zetten als kracht?"

Door het inzetten van diverse onderzoeksmethodieken als literatuuronderzoek, gebouwanalyes, veldonderzoek en locatieanalyses hoop ik de plek perspectief te brengen.

Leeswijzer

Dit verslag vraagt om een andere manier van lezen. Mijn ontwerpproces wijkt af van de standaard aanpak: intuïtie en ratio lopen gelijk op. Het weerspiegelt mijn persoonlijke werkwijze. Handgetekende analyses en gevoel spelen een centrale rol, gevoed door het slimme onbewuste. In combinatie met rationele inzichten levert dit de meest passende ontwerpen op

Het verslag is zo opgebouwd dat u beide sporen, rationeel en intuïtief, kunt volgen. Op de hoofdpagina's wordt dit visueel ondersteund: de hoofdtekst geeft de feitelijke, rationele lijn; de lichtgrijze tekst rechtsonder verwoordt het intuïtieve perspectief en op de linkerpagina bevind zich een visuele analyse of ontwerptekening die beide lagen verbindt Bekijk het verslag bij voorkeur in een spread (twee pagina's naast elkaar), zodat beeld en tekst samen gelezen kunnen worden (zie p. 12 voor het voorbeeld).

Naast de hoofdlijn bevat het verslag extra pagina's die verdieping bieden:

Emotionele verdieping (lichtgrijs):
Bronnen, beelden of fragmenten die mij persoonlijk raakten. Deze pagina's geven inzicht in de gevoelswereld achter mijn ontwerpkeuzes en versterken de intuïtieve laag van het verslag (zie p. 14).

Rationele verdieping (donkergrijs):
Aanvullende feitelijke gebouwanalyses die mijn intuïtieve keuzes extra kracht bijzetten. De analyses laten rationeel zien wat de architectuur inhoud en maken daarbij zichtbaar hoe sterk het intuïtie is. (Zie p. 15)

Positie voor afbeelding, uiteenlopend van foto's naar intuïtie
eigengemaakte analysetekeningen.

Hoofdstructuur pagina’s

Per hoofdstuk wordt hier een feitelijke tekst geprojecteerd over het desbetreffende onderwerp, de eerste verhaallijn.

In deze laag vind je de tweede verhaallijn, de emotionele/ intuïtieve laag van het project uitgeschreven in tekst.

Extra verdiepingsslag van de intuïtieve laag

De informatie weergeven op deze type bladzijden zijn extra informatiebronnen die u als lezer vrijwillig kan kiezen om te lezen. Deze bladzijden bevatten informatie als interviews en artikelen die u nog een laag verder laat inzoomen op de emotionele laag van dit project. Dit om het niet alleen maar te lezen en aan te nemen maar ook werkelijk zelf te begrijpen en te voelen.

Rationele gebouwanalyse

De gebouwanalyses weergeven op deze type bladzijden zijn extra informatiebronnen die de intuïtieve analysemethodiek extra kracht bijzetten. Deze bladzijden bevatten een rationele gebouwanalyse op basis van de theorie van Ching (Ching, 2015)

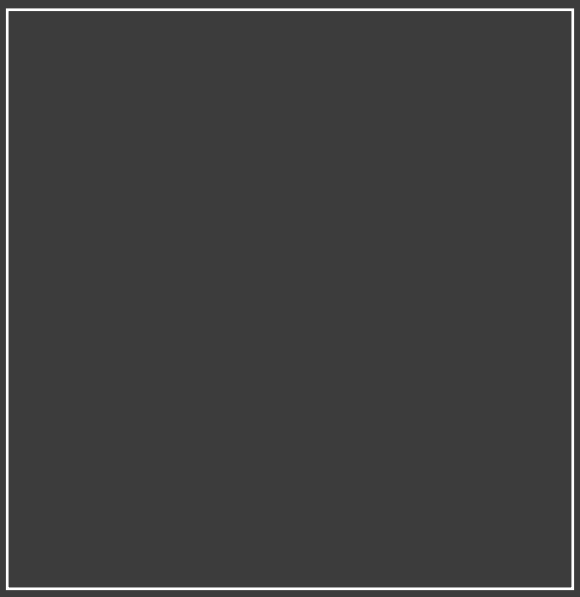

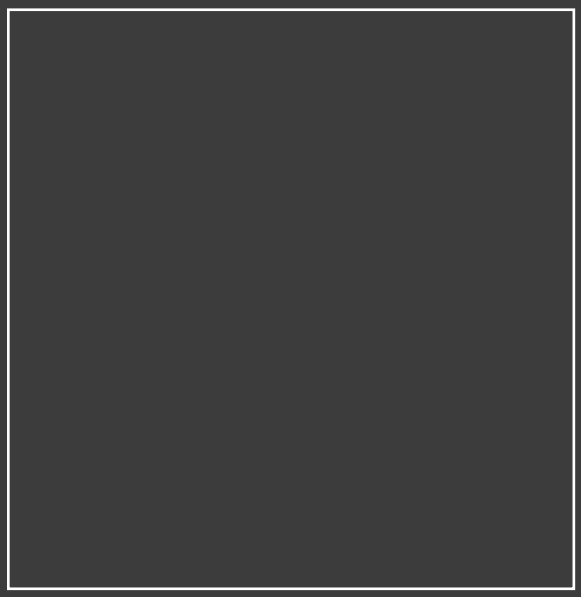

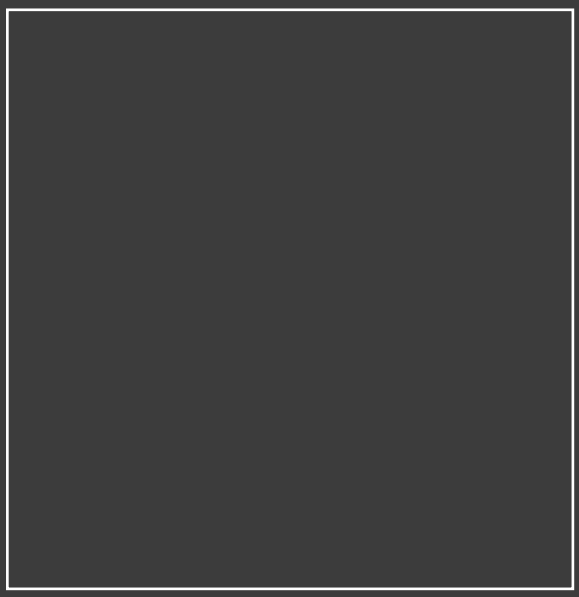

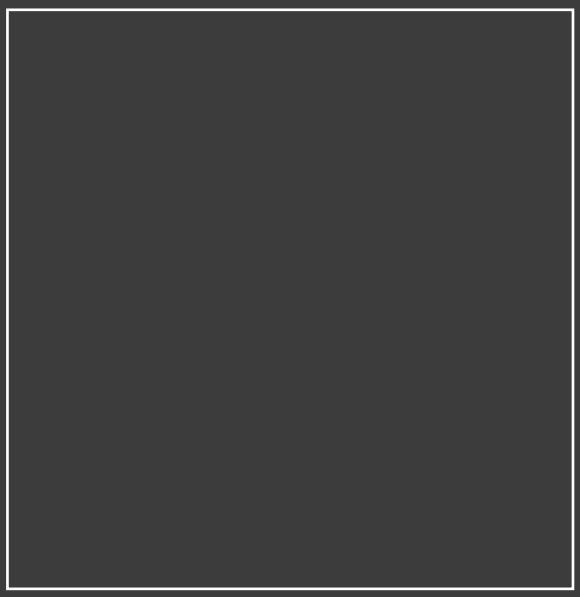

Verborgen verhalen

Onder deze plek ligt een verleden dat lang is verzwegen. In dit hoofdstuk worden de verhalen van de voormalige gebouwen op deze plek: klooster de goede Herder en Huize Alexandra blootgelegd, pijnlijk, maar noodzakelijk. Want pas door te erkennen wat was, kunnen we bouwen aan een nieuw perspectief.

1. Klooster de Goede Herder

Klooster De Goede Herder in Almelo was een klooster dat werd beheerd door de zusters van de Goede Herder. Het diende lange tijd als opvanghuis voor 'probleemmeisjes en vrouwen'.

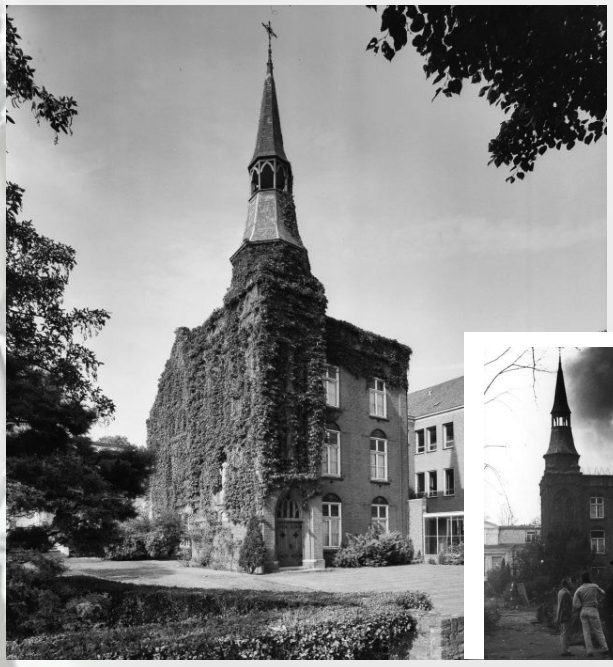

Foto's: RCE (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) &
Mijn Stadt mijn Dorp, Reinhard Hellweg,
Almelo op de kaart

Afbeelding 01 - Fotocollage
Klooster de Goede Herder

1.1. Geschiedenis van Klooster de Goede Herder

Aan de Vriezenveenseweg in Almelo lag een terrein met een bewogen geschiedenis. In 1876 werd hier het ‘Klooster de Goede Herder’ opgericht, een instituut voor de opvoeding en zedelijke verbetering van meisjes. Nonnen leerden hen huishoudelijke vaardigheden en lieten hen werken in de naai- en borduurzaal, op de boerderij of in de moestuin.

In 1972 werd het klooster omgedoopt tot ‘Huize Alexandra’, maar de missie bleef hetzelfde: hulp bieden aan ‘probleemmeisjes’. Eind jaren zeventig vertrokken de nonnen en werd het personeel vervangen door opgeleide hulpverleners. Na de nieuwbouw in 1984 kwam het klooster leeg te staan en werd het uiteindelijk in 1989 verkocht.

Plannen voor herontwikkeling tot seniorenwoningen en diverse zorgfuncties kwamen nooit tot uitvoering. Op 17 september 1989 werd het klooster volledig verwoest door een brand. (Historische Kring Almelo, Stad en Ambt, 2000)

De foto's roepen een sfeer op van het klooster, grotendeels beelden van de buitenkant, die doen denken aan andere religieuze gebouwen die ik ken.

Wat direct opvalt is de grootte: een immens complex, zwaar en standvastig, alsof het zich niet laat verzetten. Toch vertellen de beelden weinig over wat zich binnen afspeelde. Ze blijven stil, gesloten.

De foto's van de brand laten iets anders zien. Namelijk dat zelfs een stevig gebouw zijn kwetsbaarheid toont wanneer het onder druk komt te staan.

'Kleine chambrettes van twee bij twee meter boden enige privacy aan de meisjes.'

'Op het terrein is tegenwoordig niets meer dat aan de vroegere situatie herinnert, of het zouden de prachtige houtwallen moeten zijn die het gebied omzomen en reeds menige storm hebben doorstaan.'

'De lange gangen en de stilte in het gebouwencomplex maakten een sinistere indruk. De luiken van de villa waren gesloten, slechts door enkele kieren glipten strepen zonlicht naar binnen waarin stofdeeltjes dwarrelden.'

Afbeelding 02 - Tekening van romantische-idealistische beelden

'Jammer genoeg had een klimplant door haar ongetemperde groeikans gezien zich meester te maken van een deel van de voorgevel. Op een afstand best een aardig gezicht maar daar waar zij zich met haar fijne wortelgestel in het pleisterwerk had vastgezet was dit gaan barsten en scheuren. De wind en weer deed de rest.'

'Vele vlinders en vogelsoorten vonden er een rustig plaatsje'.

'De brandweer kon weinig uitrichten tegen de vernietigende kracht van het vuur…. …… Tevens probeerde men zoveel mogelijk de grote beuk op de binnenhof tegen de alles verschroeiende hitte te beschermen.

Bron citaten: (Historische Kring Almelo, Stad en Ambt, 2000)

1.2. Romantische beelden van het klooster

Een van de eerste informatieve bronnen over Klooster De Goede Herder was een artikel uit 'Stad & Ambt', het kwartaalblad van de Historische Kring Almelo. (zie pagina 19 voor het artikel) Deze publicatie houdt de lokale geschiedenis levend met diepgravende artikelen.

Het artikel geeft een positief, krachtig eerste beeld van de plek, niet enkel door de afbeeldingen, maar ook door de citaten. Enkele uitspraken spraken zó tot de verbeelding dat ze direct leidden tot de intuïtieve eerste tekening van het klooster: afbeelding 02 hiernaast. Deze bleven bij in het proces en vormden ook de basis voor latere analysetekeningen in het ontwerpproces. (Historische Kring Almelo, Stad en Ambt, 2000)

Het lezen van dit artikel riep romantische, haast idealistische beelden op van het klooster. Terwijl ik door de beschikbare foto's bladerde in het artikel, begon mijn verbeelding de rest in te vullen, de contouren van gangen, het spel van licht op oude muren. Zelfs een geur drong zich op: die typische mengeling van wierook, oud hout en vergane tijd, zoals je die soms ruikt in kerken of bij grootouders thuis. Het beeld was niet somber, maar juist poëtisch en vol karakter, een plek die verhalen ademt, gevormd door alles wat er ooit heeft plaatsgevonden.

Foto: Fotostudio Smit

Afbeelding 03 - Naaiatelier de Goede Herder

1.3. Het verhaal achter het klooster

Hoe mooi de omschreven situatie in het artikel in Stad en Ambt ook klinkt (zie link in bronvermelding) de werkelijkheid was schrijnend. Tussen 1860 en 1978 werden zo'n 15.000 meisjes onder dwang geplaatst in opvanghuizen van de Zusters van de Goede Herder. Ze verrichtten dagelijks zwaar werk onder dreiging van straf, vaak op last van de overheid, zogenaamd ter bescherming. In werkelijkheid wachtten uitbuiting, straf en onmenselijke omstandigheden.

De meisjes werkten in smerige waszalen, vielen soms flauw van de stank en werden streng gestraft bij ongehoorzaamheid. (Baard, 2021) Ze hadden nauwelijks rechten. Cadeaus van familie of een poging om zichzelf te wassen konden al bestraft worden.

Voor weesmeisjes was het nog schrijnender: ze kregen de schuld van het verlies van hun ouders en werden bestempeld als 'crimineel' of 'losbandig'. En dit terwijl de meisjes zelf vaak niet de veroorzaker van de problemen waren maar simpelweg in een situatie waren beland waar de ouders problemen hadden.(VPRO, 2024) Pas jaren later durfden velen over hun ervaringen te spreken. Zoals Anita Suuroverste het verwoordt: "We hadden niets misdaan, maar kregen een stempel die ons hele leven bepaalde." (Genova, 2023) (Baard, 2021)

Het lezen van de verhalen van de slachtoffers in klooster De Goede Herder bezorgde mij kippenvel. Het boek 'Strafkind' raakte me, als een wrang hoogtepunt. Ik voel boosheid, verbazing, en een sterke drang om iets te doen. Dit mag niet vergeten worden.

Mijn rol als ontwerper is daarom van belang. Hoe kan ik als ontwerper ervoor zorgen dat dit verhaal niet vergeten wordt terwijl deze plek een nieuwe invulling gaat krijgen. Hoe kan de architectuur bijdragen aan het dragen van dit verhaal en tegelijkertijd toekomst bieden?

Strafkind

In het boek ‘Strafkind’ van Maria Genova en Wieke Hart, worden diverse vrouwen die tussen 1860 en 1978 in een van de vestigingen van de stichting de Goede Herder hebben gezeten, geïnterviewd. Jeanny Nies is een van deze vrouwen en heeft in deze tijdsperiode bij de nonnen in Almelo gezeten. Door het lezen van onder ander dit interview heb ik als ontwerper nog beter een beeld gekregen wat voor impact de tijd in het klooster heeft gehad op de vrouwen. Jeanny geeft hierbij diverse aanknopingspunten waar een ruimtelijk thema aan gehangen kan worden. Zo lees ik bijvoorbeeld: isoleren (letterlijk en figuurlijk), communiceren en contact maken, macht uitoefenen, naar buiten komen, een keuze hebben, vogel in een kooi, losgelaten worden, op mijn hoede zijn en luisteren. Ruimtelijke thematieken die ik meeneem in mijn reis naar het eindontwerp

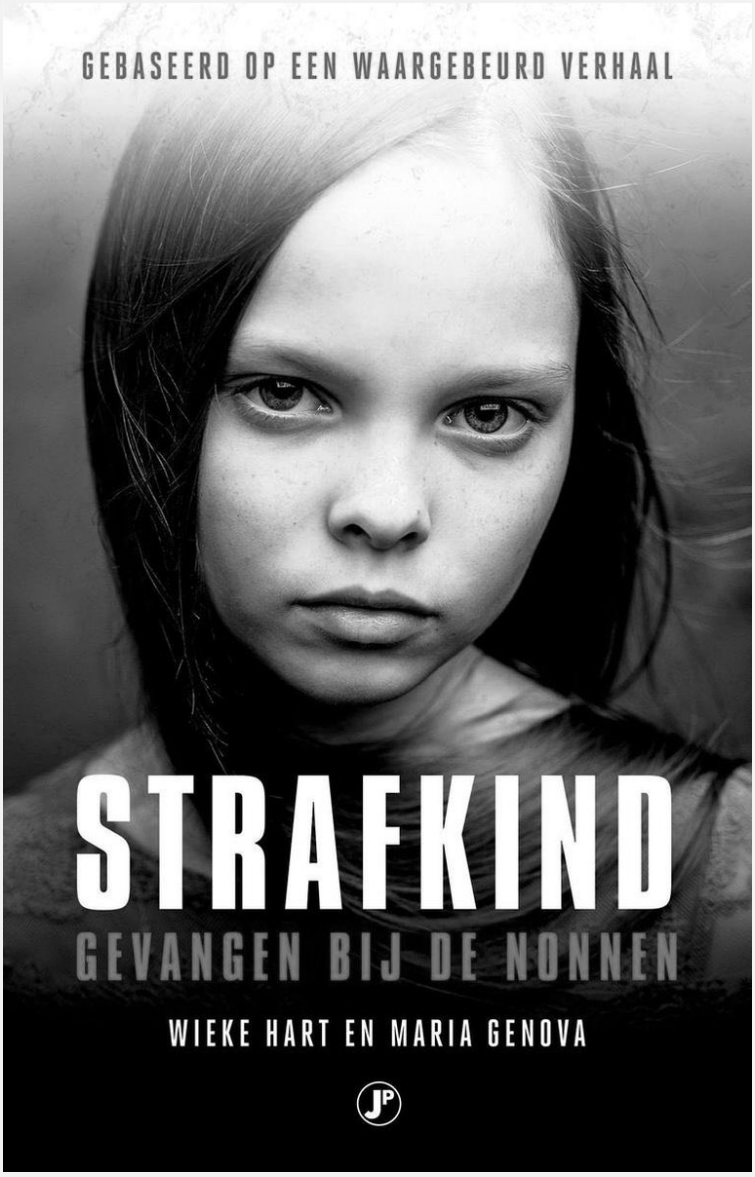

Afbeelding 04 - Cover boek strafkind

Jeanny werd thuis geslagen door haar vader, waardoor ze uit huis is gevlucht. Uiteindelijk kwam ze terecht bij de kinderrechter waar ze dit niet durfde te vertellen en ze uiteindelijk bij de nonnen is geplaatst. Ze werd bestempeld als een 'moeilijk opvoedbaar meisje'. Een stempel die uiteindelijk samen met de plaatsing in het Klooster De Goede Herder en als 14 jarig meisjes dagenlang achter de naaimachine, resulteerde in PTSS. Onderstaand is een interview welke staat weergegeven in het boek Strafkind, (Genova, 2023)

Interviewer	*Wat vond je persoonlijk het zwaarst bij de nonnen?*
Jeanny Nies	*Er was niets wat niet erg was. Het constant vernederen en het zware werken zelfs als je erg ziek was. Het isoleren letterlijk en figuurlijk. Je kreeg telkens te horen dat je niet deugde. Ik had geen zelfvertrouwen meer en was zo mak als een schaap. Vandaar dat ik in de handen viel van een narcist.*
Interviewer	*Je mocht nauwelijks praten, hoe heb je dat ervaren?*
Jeanny Nies	*Dit werd normaal. Als je het probeerde werd je gelijk gestraft. Ik heb nog steeds moeite met communiceren en contact maken.*
Interviewer	*Wat is erger in jouw ogen? Normale gevangenis of de Goede Herder?*
Jeanny Nies	*Ik had liever een gevangenis gehad, daar werd je als mens behandeld. Nu als crimineel. Nooit een compliment of aardige opmerking, een hand of een knuffel. Ik was een werkmachine.*
Interviewer	*Hoe had je leven eruitgezien als je niet bij de nonnen was beland?*
Jeanny Nies	*Alles zou anders zijn. Mijn droom om journalist te worden was uitgekomen. Ik zou niet bij een man gebleven zijn die me geestelijk mishandelde. Ik had een leven in plaats van overleven. Ik zat op gymnasium en had dromen maar de nonnen hebben mij kapot gemaakt tot een vrouw zonder eigenwaarde, zonder opleiding. Vanaf mijn vijftiende heb ik als een zombie geleefd, met een laag zelfbeeld, geen gevoel.*
Interviewer	*Kun je tenminste een leuke herinnering opnoemen aan je verblijf?*
Jeanny Nies	*Het enige leuke was dat we een keer een uur mochten lezen.*
Interviewer	*Je kreeg geen onderwijs, had dat gevolgen?*
Jeanny Nies	*Ik dacht dat het regime daar normaal was. Dat ik het verdiende om gestraft te worden omdat iedereen zo hard moest werken. Zoals ik dacht dat een vader hoort te slaan en een moeder niet voor haar kinderen opkomt. Dit is zoals het leven is, dat ik, zelf tot voor kort*
Interviewer	*Waarom hielde de nonnen jullie constant in de gaten? Waar waren ze bang voor?*
Jeanny Nies	*Ik denk dat ze niet wilden dat de waarheid naar buiten kwam. Ik vermoed ook dat het een soort van macht uitoefenen was.*
Interviewer	*Waren er ook lieve nonnen?*
Jeanny Nies	*De meeste waren slecht. Het laatste jaar heb ik daar veel over nagedacht, omdat ik ervan uitging dat ze een opdracht hadden en daarom zo deden. Nu besef ik dat zij een keuze hadden. Zelf zou ik nooit kinderen zo kunnen mishandelen, dat gaat tegen mijn aard in.*

Interviewer *Hoe kan het dat de nonnen die in God geloven zo weinig liefde voor de medewerkers voelen?*

Jeanny Nies *Macht misschien? Of gewoon niet kunnen omgaan met mensen. Zij geloven in een persoon die niet echt is, fysiek in elk geval niet. Ik denk dat de nonnen, net als narcisten, ook dachten dat ze het goed deden. Waarschijnlijk zijn ze zelf ook niet zo behandeld. Gelukkig heb ik de cirkel kunnen doorbreken met mijn dochter.*

Interviewer *Waren er meisjes die zelfmoord probeerden te plegen?*

Jeanny Nies *Ik heb zelf zelfmoord geprobeerd te plegen, gelijk na Almelo. Vergelijk het met een vogeltje dat jarenlang in een kooi zit en zonder voorbereiding losgelaten wordt. Zeer waarschijnlijk zal dat volgetje niet overleven, omdat het nooit geleerd heeft om te vliegen of voor zichzelf te zorgen. Ik wist ook niet was ik moest doen. Je werd losgelaten en dan moest je het maar uitzoeken. Ik voelde me niet gewild, niet goed, smerig. In feite wilde ik de wereld verlossen van iemand als ik.*

Interviewer *Hadden je jaren bij de Goede Herder invloed op je gezin later?*

Jeanny Nies *Het echte besef kwam pas dertien jaar geleden, toen mijn dochter psychisch ziek werd en haar in Almelo wilde plaatsen. Ik heb me daar met hand en tand tegen verzet. De nonnen waren al weg maar het beleid was er niet beter op geworden. Er was nog steeds sprake van isoleren, platspuiten en misbruik. Ik wilde dat mijn dochter beter werd en niet dat het leven zou krijgen dat ik had gehad. Lachen, huilen, genieten, liefhebben – dat voelde ik niet meer. Mijn zusje vertelde dat z zelfs mijn ogen 'dood' waren geworden. De enige persoon van wie ik kon houden, van wie ik kon genieten, was mijn dochter. Blijkbaar is het moederinstinct sterker dan wat dan ook.*

Interviewer *Kun je momenteel genieten?*

Jeanny Nies *Toen ik werd vrijgelaten door de nonnen was mijn gevoel voor alles allang weg. Ik moest mijn gevoel jarenlang bevriezen om te kunnen overleven binnen de vier muren daar. Helaas voel je dan ook het mooie niet meer. En als je het lang genoeg volhoudt, verander je: je karakter, je denkwijze. Je komt terecht in je eigen wereldje, koud en eenzaam.*

Interviewer *Wanneer besefte je voor het eerst dat je hele erge dingen meegemaakt had?*

Jeanny Nies *Ik had veel herbelevingen, altijd angst, altijd mezelf haten, mezelf een monster vinden. Ik kan nog steeds moeilijk complimentjes ontvangen, kan me niet geven i in een relatie, ben constant op mijn hoede. Na de EDMR- therapie zijn de scherpe kantjes er een beetje af. Ik heb weliswaar nog steeds nachtmerries maar kan ze relativeren.*

Interviewer
Jeanny Nies

Kun je voor jezelf opkomen?
Ik ben heel erg slecht in 'nee' zeggen. Er is altijd nog de angst dat er maatregelen op volgen dat men mij niet aardig vindt en dat ik weer alleen sta. Ik had nee moeten zeggen tegen mijn ex, nee tegen mijn vader, nee tegen de nonnen, en ik had voor mezelf op moeten komen maar ik durfde iet en wist niet hoe. Dat ben ik gaan overcompenseren en heb als pleaser veel mensen in mijn leven gehouden. Tot voor een jaar geleden dacht ik nog steeds dat ik niet goed genoeg was, dus als ik maar heel goed mijn best deed en niet tegenstribbelde dan zou het allemaal goed komen. De gedachten aan vroeger komen dagelijks terug. Ze beheersen een groot deel van mijn leven en het is ontzettend moeilijk om ze van me af te zetten.

Interviewer
Jeanny Nies

Waarom wou je meewerken aan het boek? Wat is je belangrijkste boodschap?
Omdat ik het noodzakelijk vind dat het nooit meer voorkomt, ook niet in een andere vorm. Er wordt gezegd dat het om een andere tijd ging, maar dat is echt onzin. Ik werd in die tijd vanuit een al vrij moderne tijd teruggeworpen naar de middeleeuwen en moest slavenarbeid verrichten. Ik werd monddood gemaakt, opgesloten, ziekte werd genegeerd en ik werd behandeld als een stuk vuil, een niemand. Al die mensen die zeggen dat het een normale opvoeding was in die tijd: nou, dat was het helemaal niet, ook toen niet. daarom had ik juist zoveel moeite toen ik vrijkwam. Ik belandde in een moderne wereld die heel anders was en waar ik me totaal verloren voelde.

Mijn boodschap is: oordeel niet zonder te vragen wat er echt gebeurd is en laat ene kind een kind zijn, ongeacht of dat kind lief, ziek, mooi, lelijk, autistisch, hoogbegaafd of wat dan ook is. Je hebt nooit het recht om een kind zijn jeugd af te nemen. En luister naar een kind, laat ene kind merken dat er iemand voor hem of haar is.

Interviewer
Jeanny Nies

Hoe belangrijk is erkenning van je leed voor jou?
Erkenning is heel belangrijk, vooral dat men openlijk toegeeft dat wij niet fout waren en dat het niet onze schuld was. Dat wij slachtoffers waren en geen misdadigers. Dat wij kinderen waren, jonge kinderen en zeker geen 'gevallen meisjes'. Dat ons iets is aangedaan wat nooit had mogen gebeuren.

Interviewer
Jeanny Nies

En financieel?
Tja, niet om geld te krijgen maar wel enigszins om die laatste jaren van mijn leven toch nog met een beetje minder zorgen door het leven te kunnen gaan. Iets was al die jaren niet heeft gekund door wat er ons aangedaan is door de nonnen en door de overheid.

.

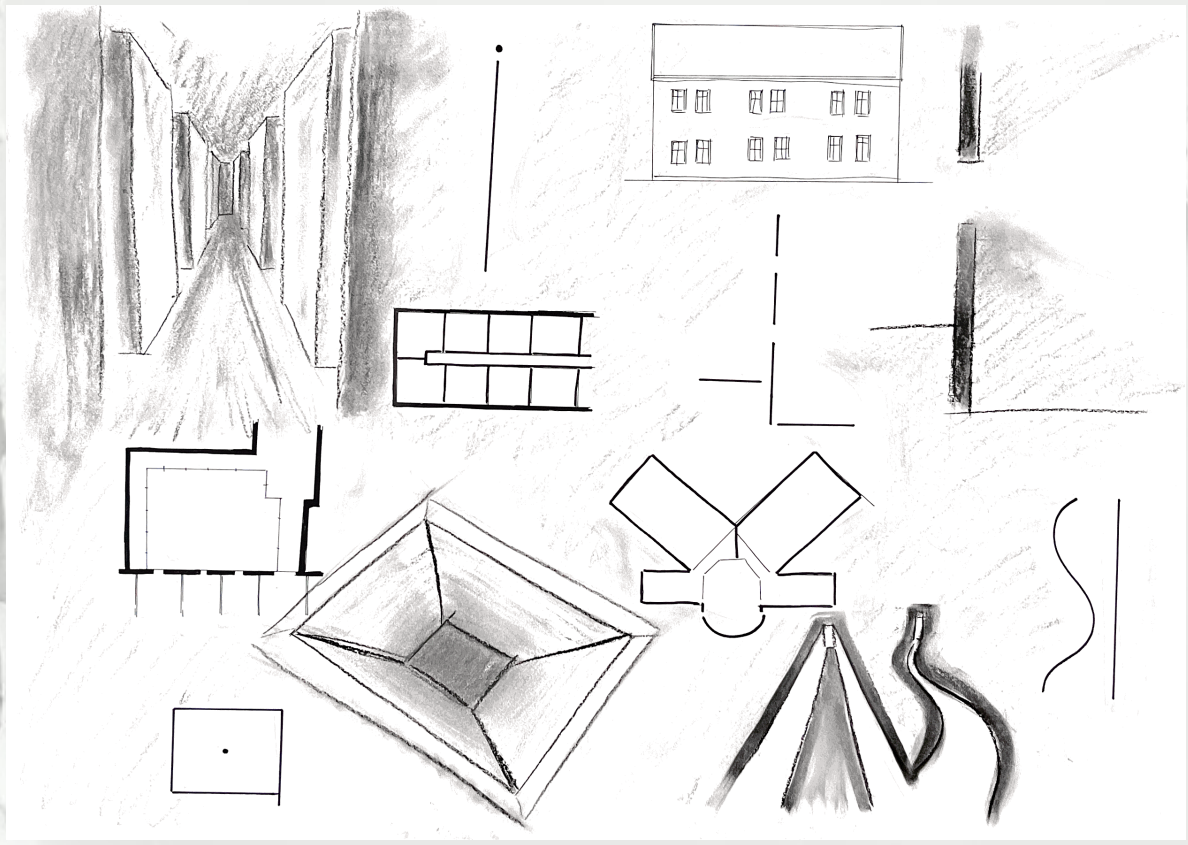

Afbeelding 05 - intuïtieve analysetekeningen de Goede Herder

1.4. Analyse Klooster de Goede Herder

De verhalen en bronnen die zijn gebruikt, vormden al snel een beeld van Klooster De Goede Herder. Om dit gevoel en deze beelden vast te leggen werd afbeelding 05 gemaakt, een analysetekening gebaseerd op intuïtie. De intuïtieve tekenanalyse brachten een beklemmend beeld naar voren. Uit afbeelding 05 hiernaast volgden een aantal opvallende ruimtelijke elementen:

- **Eindeloze gangen vol deuren:** Dreigend en onvoorspelbaar. Vluchten is onmogelijk; alleen recht vooruit is een optie.

- **De kloostertuin:** Een buitenruimte die niet als buiten voelt. Omringd door gangen, onder toezicht, alsof je bekeken wordt – niet als mens, maar als object.

- **Hoog geplaatste ramen: V**an binnenuit bijna onbereikbaar. De buitenwereld ziet niets, en jij kunt haar nauwelijks zien.

- **Een gesloten façade naar de straat:** Alleen de entree is zichtbaar. De rest blijft verborgen – net als het leven daarbinnen.

Deze ruimtelijke elementen versterken het gevoel van controle, isolement en onvrijheid. De architectuur vertelt mee in het verhaal. Als architect is het daarnaast des te belangrijker om, ondanks dat het gebouw niet meer bestaat, de architectuur te analyseren. Naast dat dit intuïtief is gebeurd, zal dit ook rationeel plaatsvinden.

De eindeloze gangen wekken een gevoel van dreiging, alsof ik elk moment moet vluchten en achter elke deur iets onverwachts schuilt. De kloostertuin voelt open, maar tegelijk beklemmend, alsof ik bekeken word, alsof ik zelf een onderdeel van de tentoonstelling ben. De hooggeplaatste ramen verrasten me en versterkten het idee dat er iets verborgen wordt gehouden. De architectuur lijkt dat geheim alleen maar te bevestigen

Gebouwanalyse de Goede Herder

Het gebouw bestaat niet meer, maar door het te analyseren wordt er een idee gewekt van hoe het gebouw en de architectuur hebben gewerkt. Door grootte van het complex en het missen van diverse tekeningen van gebouwonderdelen zijn de belangrijkste elementen gekozen om te analyseren. De analyse is gebaseerd op de theorie van Ching (Ching, 2015) en zijn hieronder weergeven.

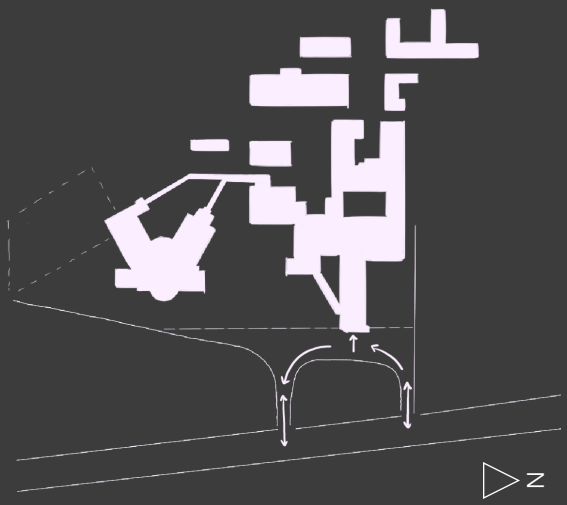

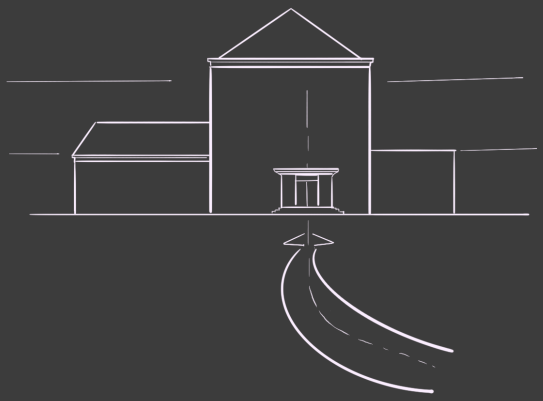

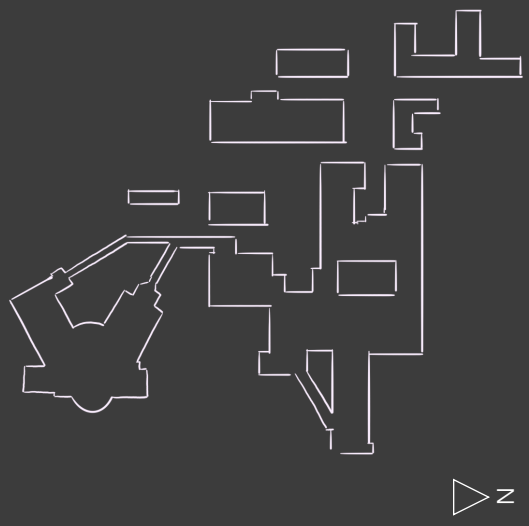

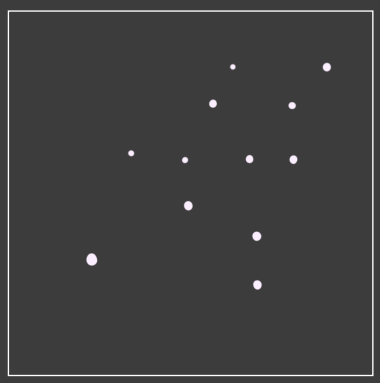

De vorm van het gebouw is ontstaan door diverse uitbreidingen. Deze uitbreidingen zorgen ervoor dat het gebouw valt onder een additieve vorm waarvan de vormen ‘face to face’ tegen elkaar aan liggen. Daarnaast is er sprake van losstaande gebouwdelen. Dit alles bij elkaar valt in grote lijnen onder de cluster organisatie, zowel gekoppeld als vrijstaand.

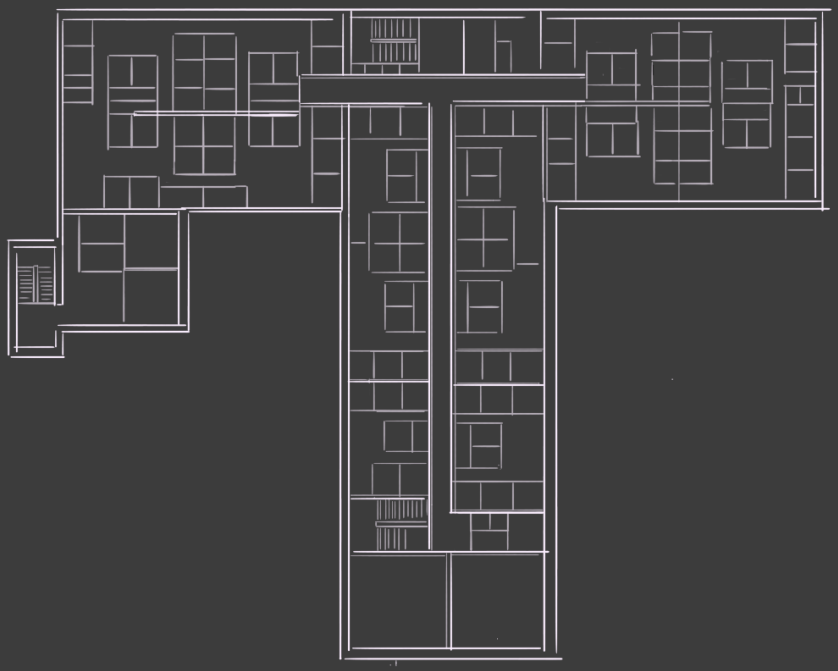

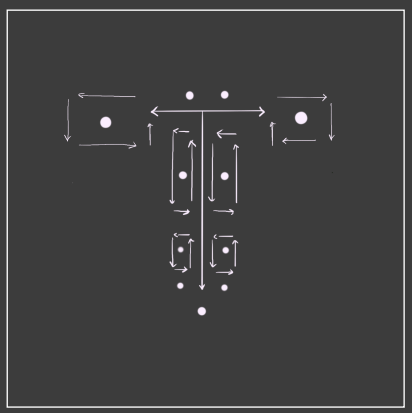

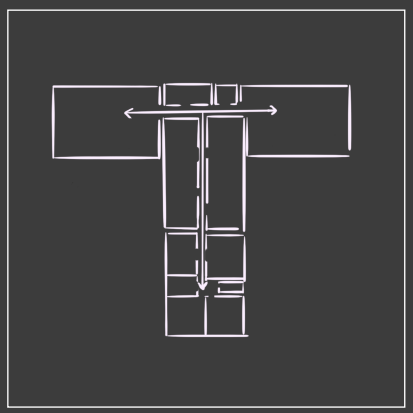

Bovenstaand is een weergave van het type routing wat grotendeels aanwezig is in het complex. We spreken hier van een lineaire routing met ruimtes links en rechts geplaatst. Deze type routing maakt duidelijk verschil tussen verkeers- en gebruiksruimtes en maakt de routing overzichtelijk aangezien er geen keuze is tot ronddolen. In de ruimtes zelf is er wel mogelijkheid tot het rondlopen.

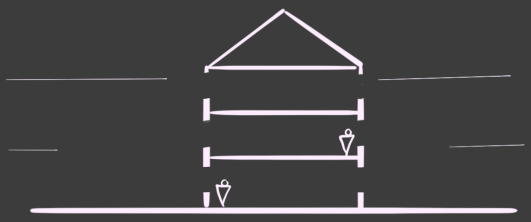

Er is in de gehele gevel één type opening te vinden naast de entreedeuren. De ramen zijn repeterend en bieden de zorgvragers een blik naar buiten. De ruimtes achter deze ramen zijn publiek en de doorkijkhoogte is afgestemd op een volwassen lengte.

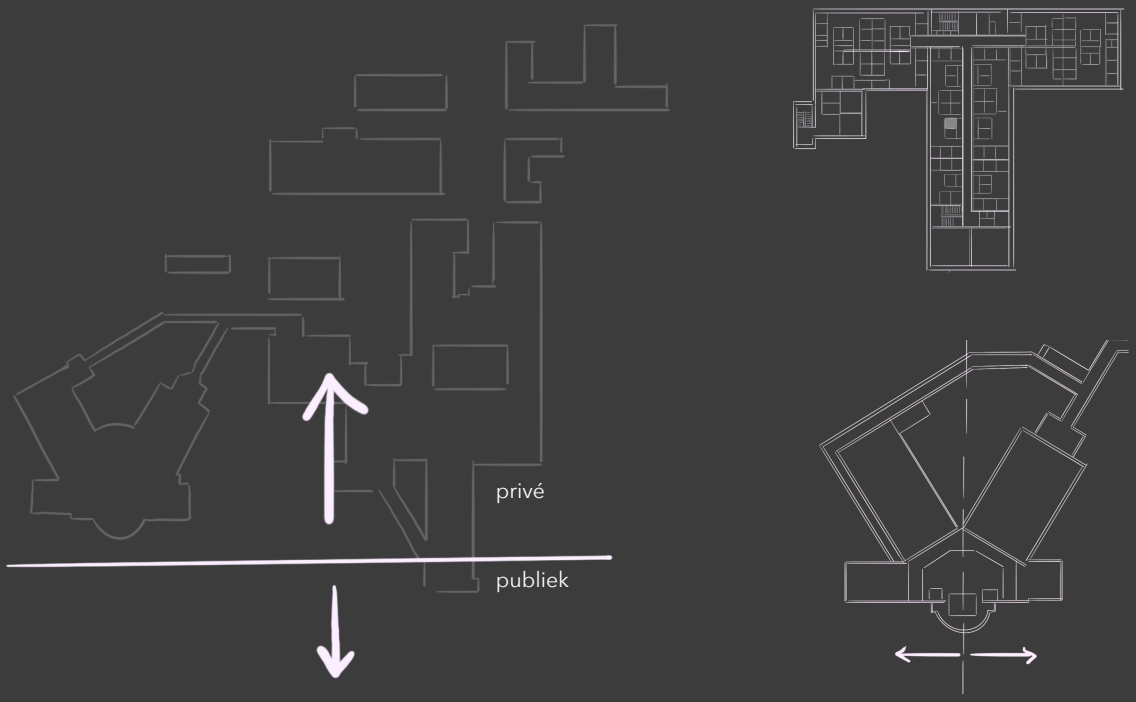

Op grote schaal is er een hele duidelijke scheiding tussen publiek en privé in het complex. De scheiding ligt vlak achter de voorgevel. Tot hier mogen bezoekers zich bevinden, alles wat zich achter de geplaatste logeerkamers en spreekkamers vinden is privé. Ook op kleinere schaal is deze disbalans voelbaar, de privéruimte is minimaal ten opzichte van de publieke ruimtes.

Naast publiek/privé op grote schaal is ook binnen het complex een andere scheiding te vinden. De indeling van de kapel is hier een goed voorbeeld van. De symmetrisch gevormde kapel heeft twee werelden, een voor de nonnen en een voor de meisjes. Strikt gescheiden van elkander.

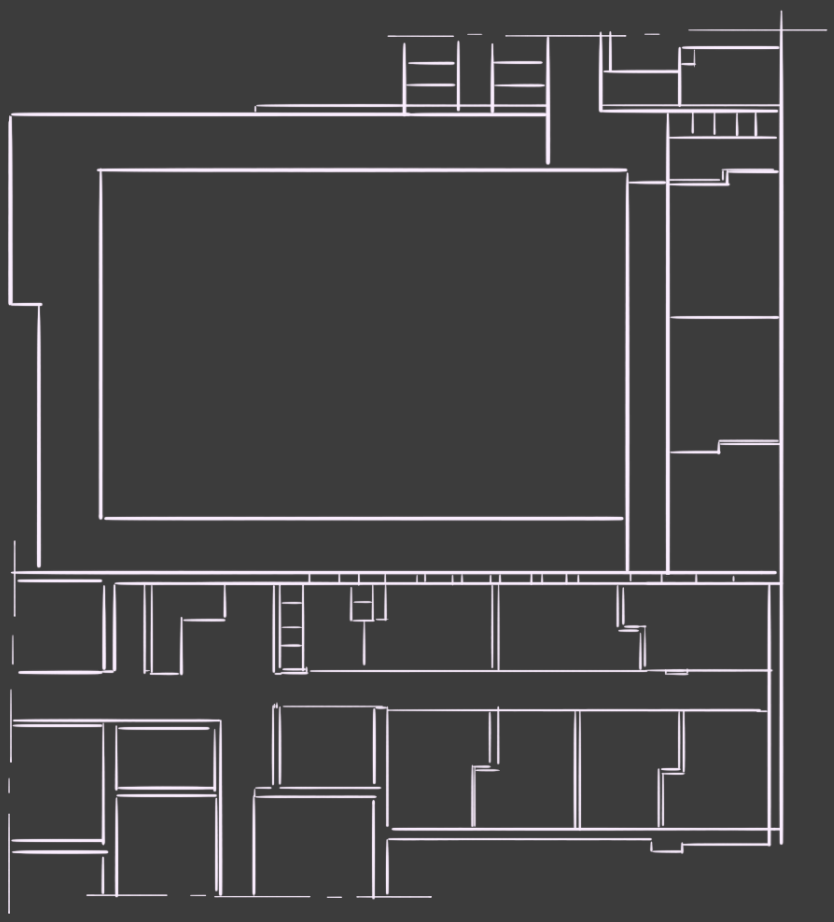

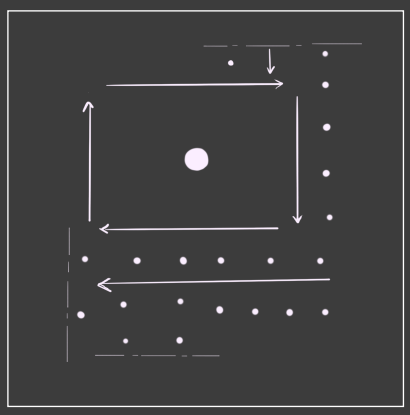

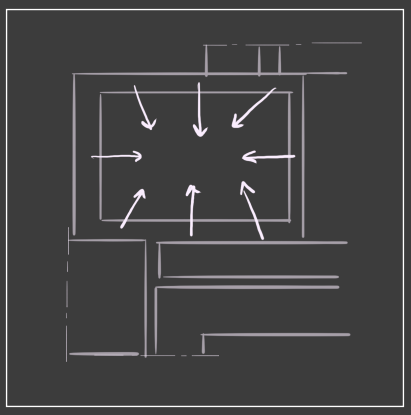

Naast de herkenbare lineaire routing met links en rechts geplaatste ruimtes is er een afwijkende routing binnen het complex die de aandacht trekt. Namelijk de routing rondom de kloostertuin. We spreken hier nog steeds over een lineaire routing maar het gevoel is anders. Doordat de routing rondom de tuin loopt is er sprake van een ‘omloop’ met overzicht op de tuin en visa versa.

2. Huize Alexandra

We maken een sprong in de tijd. Het klooster heeft plaats gemaakt voor Huize Alexandra. Een gesloten inrichting in Almelo, dependance van Harreveld en specifiek voor meisjes welke zich in het grijze gebied bevonden tussen zorg en straf.

Foto's: Bert Kamp / Reggestreek Fotograf, RTV Oost, Almelo op de kaart

Afbeelding 06 - Fotocollage Huize Alexandra

2.1. Geschiedenis van Huize Alexandra

In 1989 brandde het leegstaande klooster De Goede Herder af. Al vóór die tijd, rond 1985, ontstonden plannen voor een jongerenhuis: Huize Alexandra, een justitiële inrichting voor meisjes met ernstige gedragsstoornissen, verbonden aan Jongerenhuis Harreveld. In 1996 werd het complex uitgebreid met drie vleugels.

In 2011 besloot het ministerie van VWS tot sluiting vanwege overcapaciteit in het oosten en tekorten in het westen. Huize Alexandra verhuisde in 2012 naar Sassenheim en sloot in Almelo definitief op 1 januari 2013. (Lutkenhaus, 2011)

Om leegstand en vandalisme te voorkomen, stelde de gemeente het gebouw tijdelijk open voor studenten, elk kreeg twee voormalige cellen. Overige verkooppogingen mislukten. (RTV Oost, 2012)

Vanaf 2016 werd het pand gebruikt voor opvang: eerst 80 jongeren, later 250 asielzoekers. Hoewel er plannen waren voor sloop en woningbouw, stelde de gemeente die in 2022 uit. (Bouwhuis, 2021) In 2023 werd het complex ingericht als opvanglocatie voor Oekraïense vluchtelingen. (Frank Bussink, 2022)

Een gebouw zonder gezicht, dat is het eerste wat in mij opkomt bij het zien van de beelden bij afbeelding 10. Geen warmte, geen sporen van empathie; enkel orde, controle. Het straalt een streng regime uit, kil en onbuigzaam. Een zorgcomplex dat, in mijn ogen, elke vorm van persoonlijkheid verdringt. Functioneel gebouwd, zonder ruimte voor menselijkheid, iets wat het hek met prikkeldraad alleen maar onderstreept.

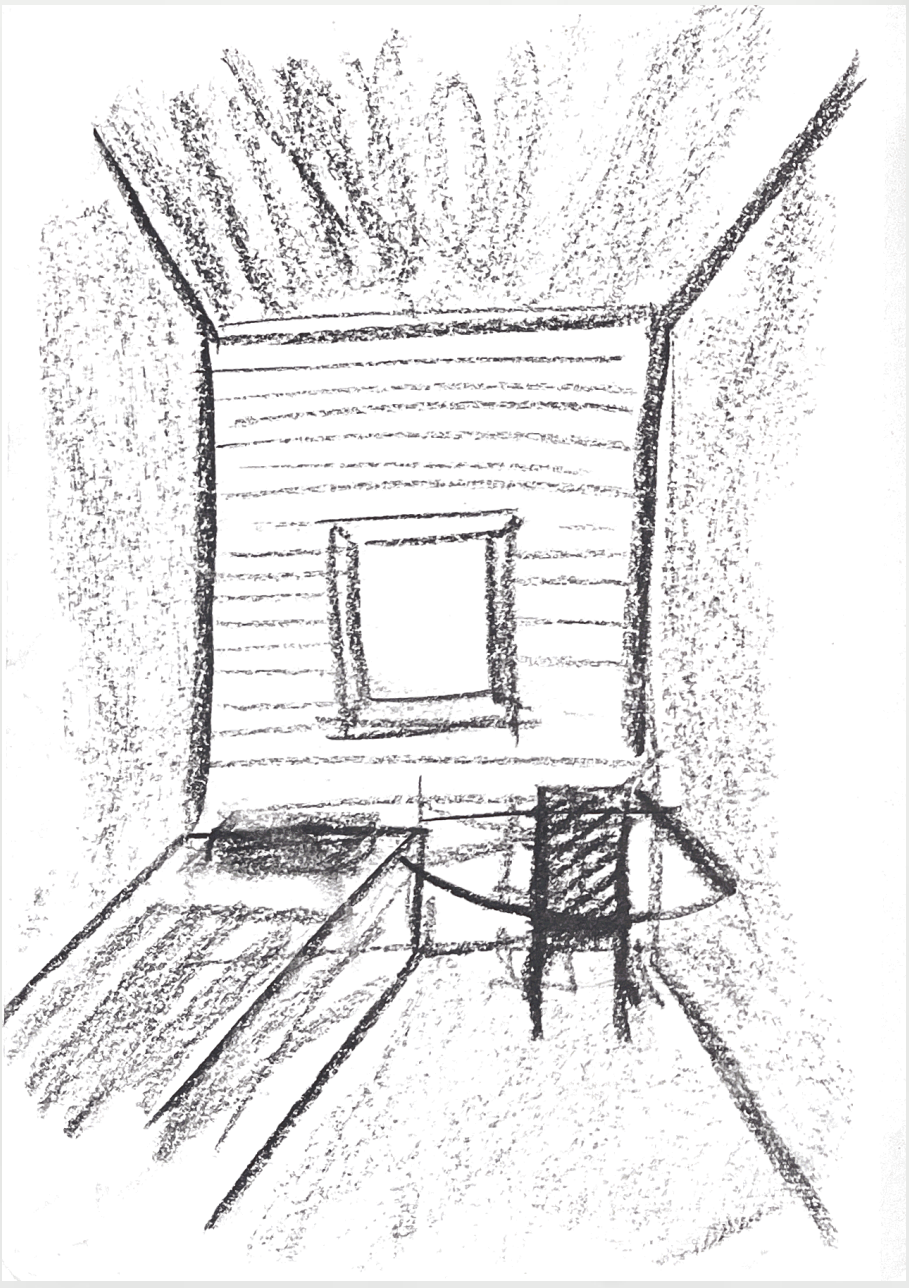

Afbeelding 07 - Tekening cel Huize Alexandra

2.2. Het verhaal achter Alexandra

In Huize Alexandra werden meisjes met ernstige gedragsproblemen geplaatst, en instelling met een ogenschijnlijk hoopvolle missie, maar in werkelijkheid een herhaling van pijnlijke geschiedenis.

In de documentaire 'Holland Doc: Sarah' vertelt Sarah Harkink openhartig over haar tijd in de instelling. Wat begint als twijfel, groeit uit tot een pijnlijke overtuiging: Huize Alexandra heeft haar meer beschadigd dan geholpen. Ze spreekt met oud-bewoonsters en met professor Doreleijers, die het effect van de instelling onderzocht. Zijn conclusie is confronterend: begeleiding en behandeling ontbraken vrijwel volledig, en wat er wél werd toegepast, miste elke wetenschappelijke onderbouwing. Het gevolg? Voor 90% van de meisjes had hun verblijf een negatieve uitwerking.

Het bekijken van het interview heeft ruimtelijke kenmerken gegeven die in de afbeelding 11 intuïtief zijn overgebracht op papier. Het gebouw bevat harde rechte lijnen die ruitjes omkaderen en het gehele overzichtelijk houden. Hierdoor is er weinig sprake is voor een emotionele laag.

Na mijn verdieping in Huize Alexandra en het zien van de documentaire, begon ik te tekenen, gedreven door een sterk gevoel van onrecht. De tekening die ik toelicht, is een houtskooltekening van een cel in Huize Alexandra. De harde lijnen, kille hoeken en het beklemmende gevoel lieten me niet los. Dit was de enige 'privé' ruimte voor een tienermeisje, maar niets aan deze plek voelde als van jezelf.

Alexandra

Sarah Harkink, ex bewoonster van Huize Alexandra, heeft over haar tijd in de inrichting een documentaire gemaakt. Door het kijken van deze documentaire is duidelijk geworden wat de inrichting voor indruk heeft gemaakt op haar bewoonsters en wat ze hiervan nog steeds bij zich dragen. De onderzoek schetsen hiernaast zijn met het kijken van de documentaire naar voren gekomen. Ze geven weer hoe het verblijf in deze instelling ruimtelijk voelt.

Regisseur: Sarah Harkink (Genova, 2023)

Afbeelding 08 - afbeelding NPODOC Documentaire Alexandra

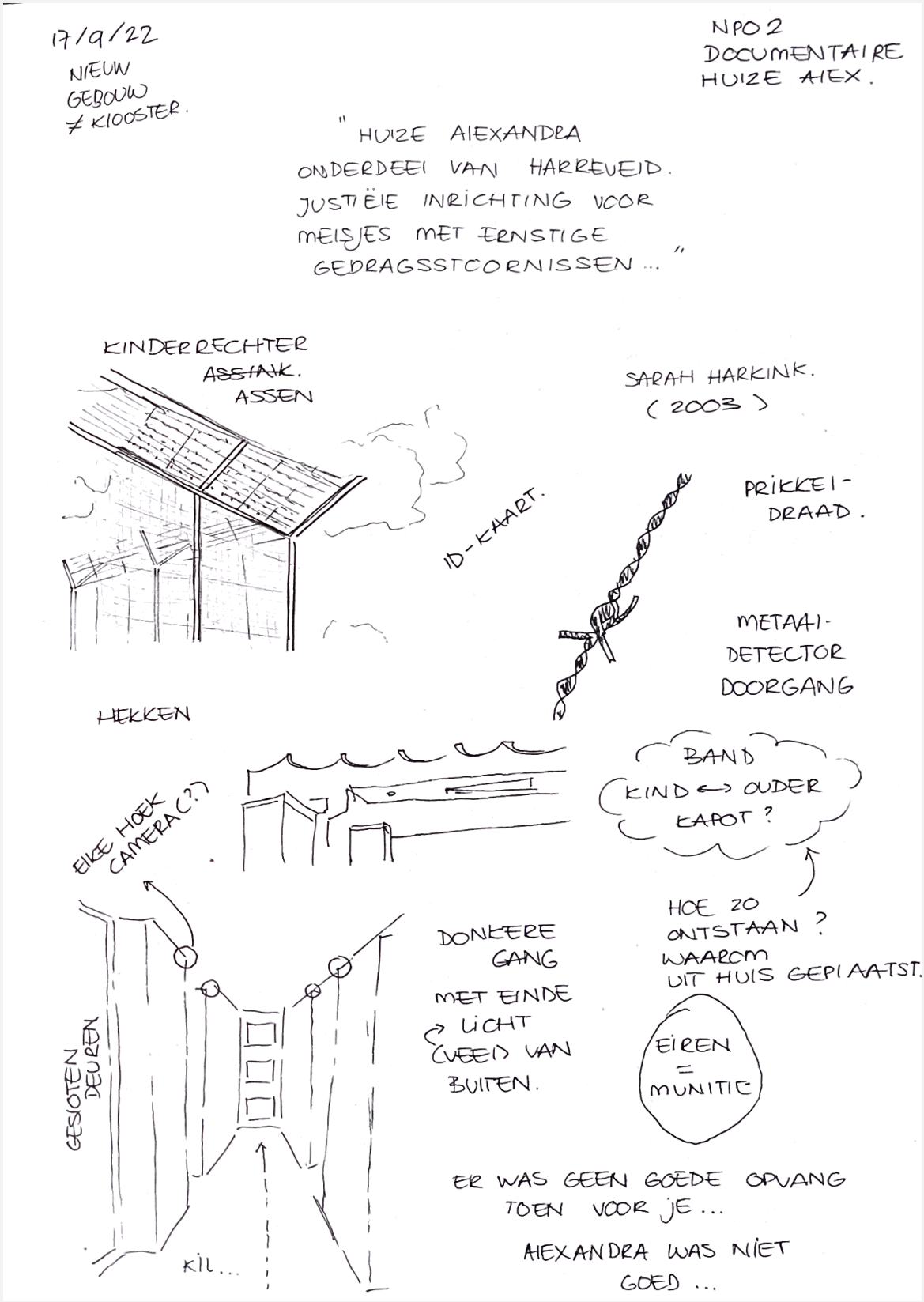

Afbeelding 09 - onderzoek schetsen documentaire Sarah Harkink 1/3

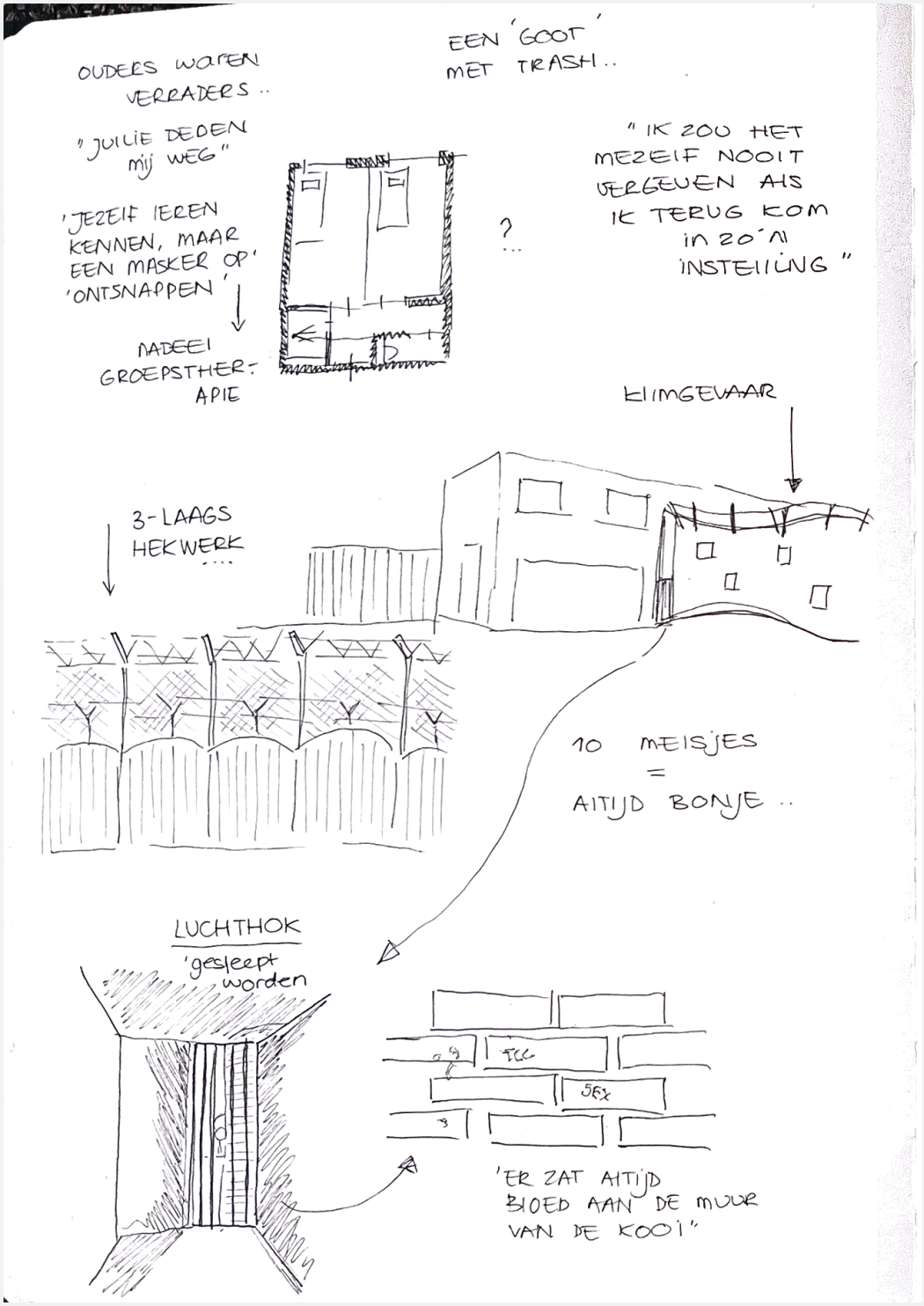

Afbeelding 09 - onderzoek schetsen documentaire Sarah Harkink 2/3

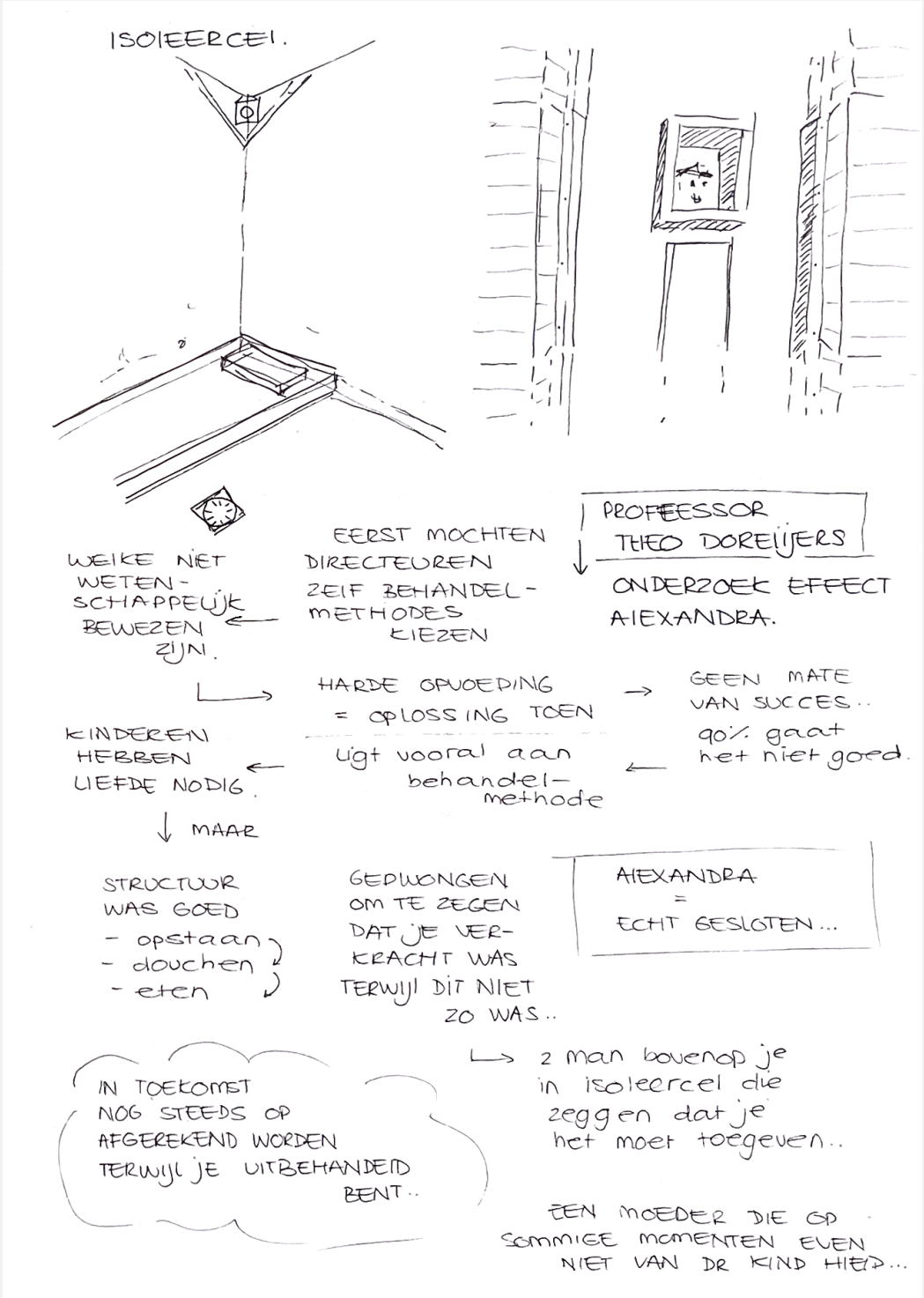

Afbeelding 09 - onderzoek schetsen documentaire Sarah Harkink 3/3

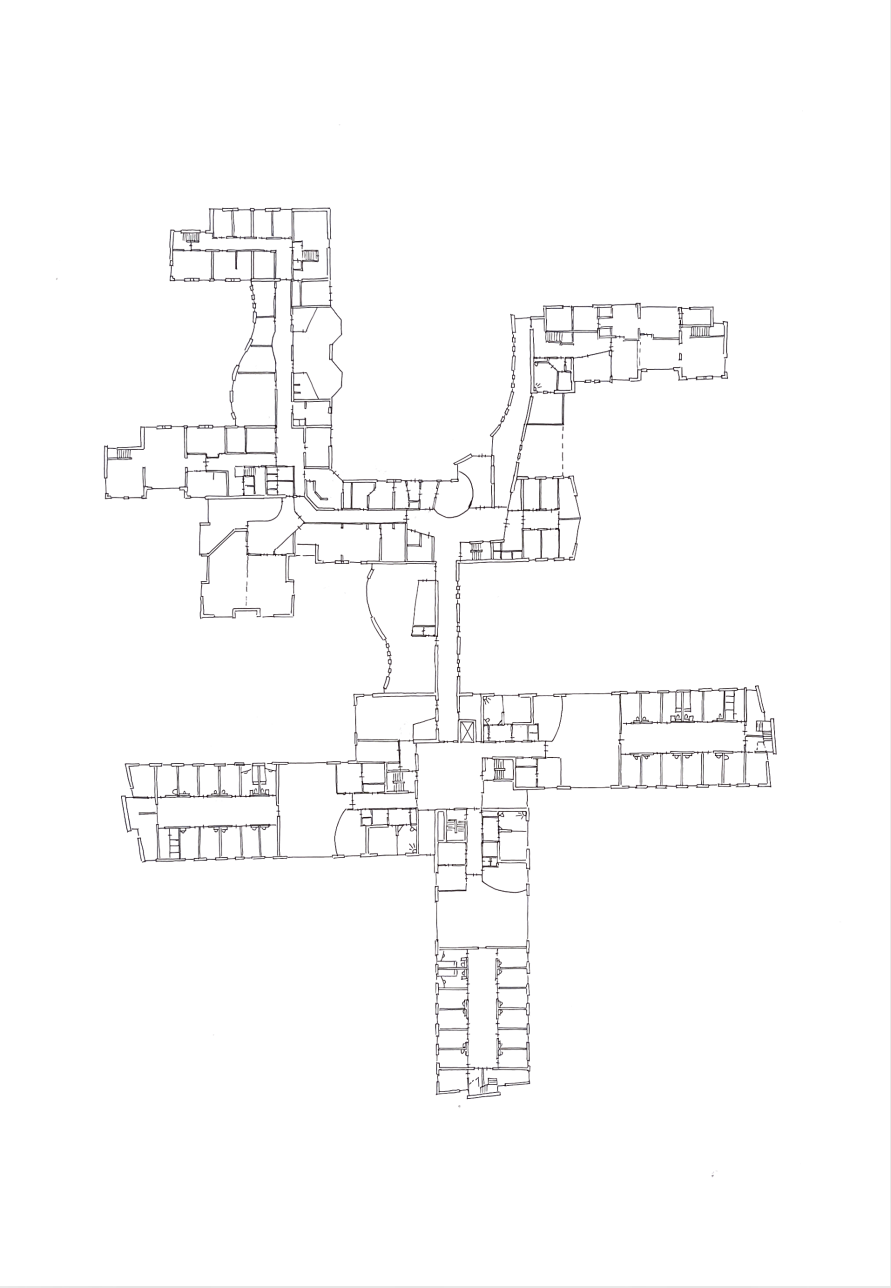

Afbeelding 10 - analysetekening plattegrond

2.3. Analyse Alexandra

De bestuderen van diverse bronnen en het kijken van de documentaire vormden ook al snel een beeld van Huize Alexandra. Om dit gevoel en deze beelden vast te leggen zijn er diverse tekeningen gemaakt. (afbeelding 10, 11 & 12) Analysetekeningen gebaseerd op intuïtie. De intuïtieve tekenanalyse brachten een diverse ruimtelijke kenmerken naar voren. Uit afbeelding 10 hiernaast volgden een aantal opvallende ruimtelijke elementen. Deze elementen worden tevens op pagina 60 t/m 65 rationeel geanalyseerd gebaseerd op de theorie van Ching (Ching, 2015)

Door het gebouw te tekenen ontstond een tastbaar gevoel voor de ruimtelijke werking, de routing en de opbouw. Het gebouw is gegroeid in fases, en die gelaagdheid is voelbaar. Je betreedt het via een kom, omlijst door de voorste vleugels, waar zich de meer toegankelijke, publieke ruimtes bevinden. Deze vleugels zijn divers in vorm en functie.

Tot je het tussenlid bereikt, een verbindingsgang die de overgang markeert. Hier eindigt de openheid. Achter deze drempel begint het rationele, functionele hart van het gebouw: de zorgvleugels.

De onderste vleugels zijn anders vormgegeven, repetitie en ritme overheersen. Het programma is duidelijk afleesbaar: aan de voorzijde bevinden zich voorzieningen voor personeel, zoals keuken, sanitair en de opvallend aanwezige isolatieruimte. Daarna volgt de leefruimte, met daarachter de gangen waarlangs zich de kamers, of beter: cellen, van de jongeren bevinden. De architectuur weerspiegelt hier de controle en structuur van de zorgomgeving.

Naast de feitelijke informatie begonnen de opvallende elementen me direct een bepaald beeld van het gebouw te geven. Waar het eerste deel van het gebouw nog rommelig en wisselend aanvoelt, stralen de zorgvleugels juist strengheid en controle uit.

De entree is nauwelijks zichtbaar, alsof je eerst bekeken moet worden voor je naar binnen mag. Ook hier voelen de lange gangen weer onheilspellend aan.
De gang die de twee gebouwdelen verbindt, voelt als een ruimte waar je niet hoort te zijn. Alsof alleen personeel hier mag komen. Het voelt als een lange tocht naar een andere wereld, een wereld waar niemand iets van mag weten.

De spanning wordt opgebouwd door de smalle, rechte gang en de kleine ramen die aanvoelen als spiek-gaatjes naar buiten. Zodra je deze gang verlaat, stap je de kern van de zorgvleugels binnen: een centrale hal die drie vleugels met elkaar verbindt. Er is een vide en wat daglicht, maar die zijn zo minimaal dat ze niets toevoegen aan de sfeer van de ruimte. Het voelt leeg, nietszeggend, met gesloten deuren aan alle kanten. Vanuit hier kun je een vleugel betreden, als je tenminste de juiste sleutel weet te vinden uit de grote bos.

De vleugel begint met opnieuw een centrale gang met aan weerszijden ruimtes. Wat je niet direct ziet, is dat zich aan de linkerkant een isolatieruimte bevindt.
De leefruimte is de eerste plek waar de jongeren zich ‘thuis’ zouden moeten voelen. Toch is er constant toezicht vanuit de aangrenzende ruimte van het zorgpersoneel. Zelfs de gang richting de cellen is afgesloten met een slot.

En dan weer die gang: links en rechts exact dezelfde cellen.

Allemaal identiek.
Allemaal klein.
Heel klein.

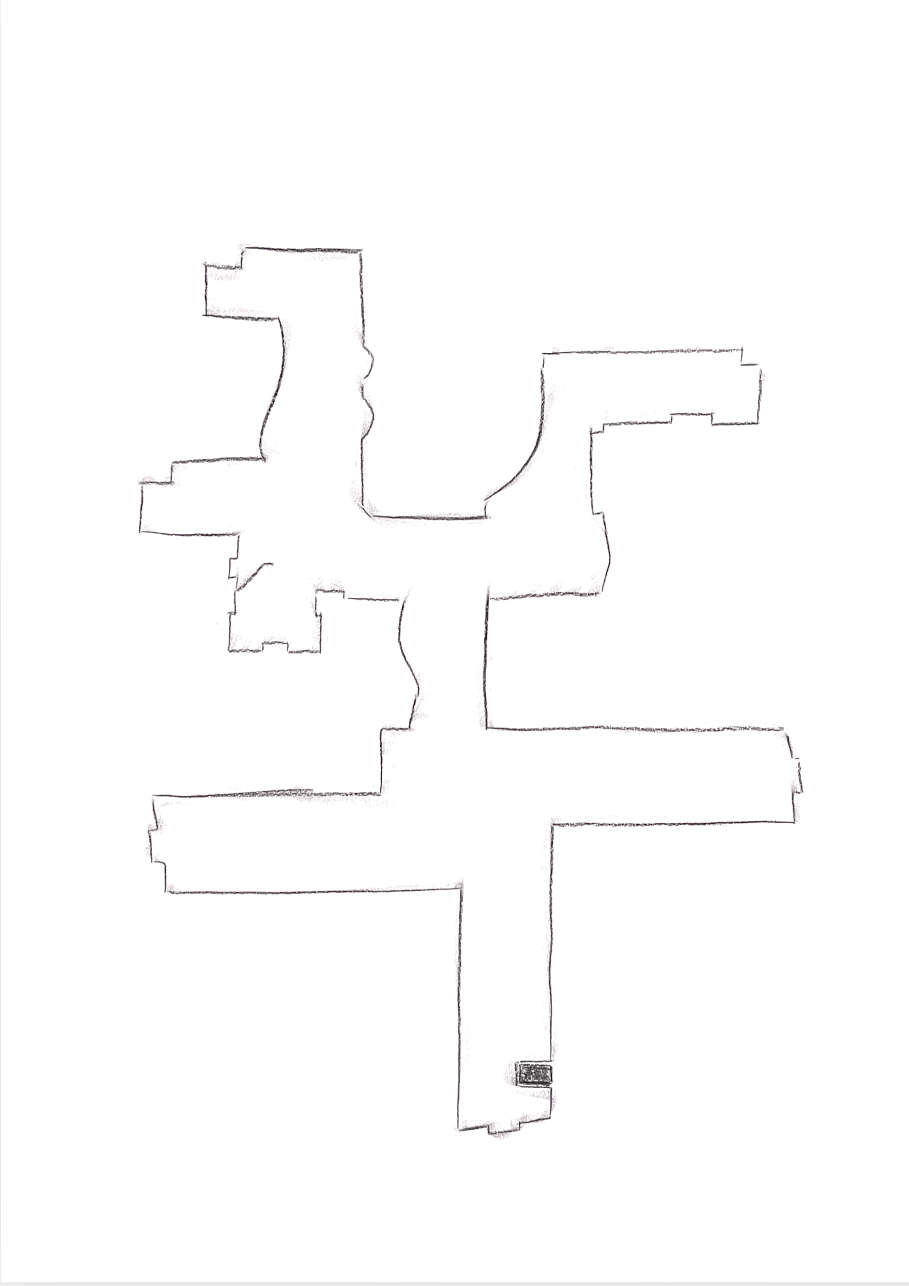

Afbeelding 11 - analysetekening individu vs groter geheel

Tijdens het tekenen van de tekeningen viel direct op hoe klein de ruimte is die jongeren daadwerkelijk in privé tot hun beschikking hebben. Hun persoonlijke ruimte staat in schril contrast met de omvang van de algemene voorzieningen. De analysetekening afbeelding 11 hiernaast maakte deze disbalans pijnlijk zichtbaar.

De afbeelding toont deze verhouding. In afbeelding 11 is de methode van Peter Zumthor toegepast: niet de omhullende wanden, maar de daadwerkelijke 'ervaren' ruimte is ingekleurd. Zo wordt duidelijk wat écht beschikbaar is voor de jongeren.

Hun enige persoonlijke ruimte? De cel. Een plek die veiligheid moet bieden, maar tegelijk de enige cocon is in een gebouw vol gezamenlijke en controleerbare zones. Zelfs in de leefruimte is geen plek om je echt terug te trekken, alles is ontworpen voor overzicht en toezicht.

Het in kaart brengen van deze feiten brak mijn hart. Kun je je voorstellen dat je moet leven tussen vreemden, opgesloten in een cel van twee bij drie? Dat elke stap, elke ademhaling wordt gevolgd, dat er altijd iemand meekijkt, meeluistert? Er is geen plek om alleen te zijn, geen ruimte om je even veilig te voelen. Alles is zichtbaar, gecontroleerd. Dat gevoel van opgesloten zijn kruipt onder je huid, alsof je niet meer bestaat buiten de muren die je vasthouden. Elke dag speelt zich af in dezelfde gangen, dezelfde kamers, zonder afslag of ontsnapping.
Geen vrijheid, geen keuze. Zelfs de kleinste afwijking van de route bestaat niet.

Voor mij maakt dit pijnlijk duidelijk hoe dit gebouw volledig voorbijgaat aan de behoeften en gevoelens van de jongeren. Wat ze ook hebben gedaan, niemand wordt beter van zo'n omgeving.

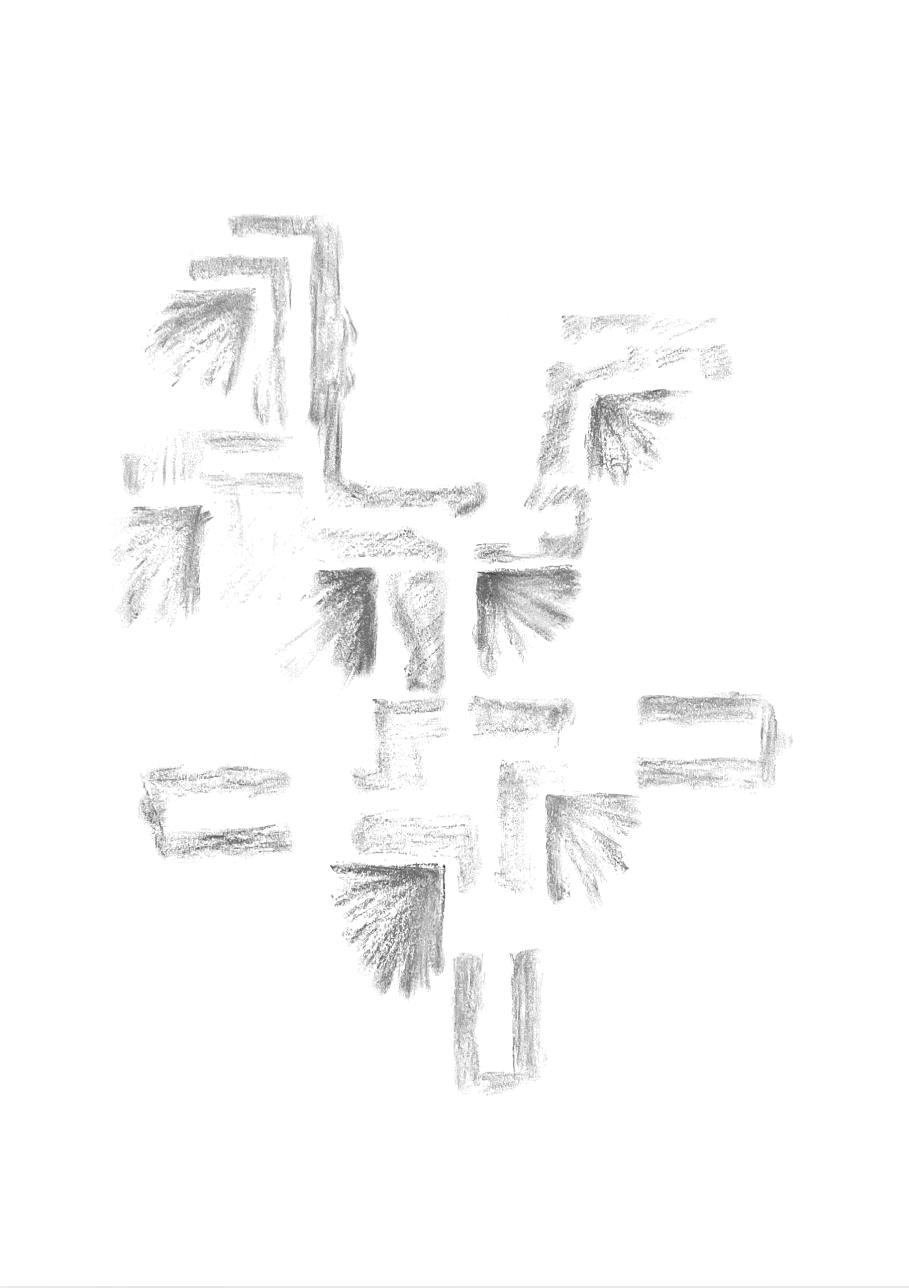

Afbeelding 12 - analysetekening hoeken

Afbeelding 12 toont een analysetekening die focust op de hoofdstructuur van het gebouw: routing, vorm en de verhouding tussen open/dicht. Geen detailanalyse van ruimtes, maar een helder beeld van hoe het gebouw functioneert op grote schaal.

Wat direct opvalt: eindeloze gangen met aan weerszijden ruimtes en minimale daglichttoetreding. Slechts enkele plekken, zoals de huiskamer in de zorgvleugels, bieden iets meer relatie met buiten. Toch overheerst het gevoel van geslotenheid. De routing werkt daarnaast ook niet bij aan het gevoel van vrijheid doordat er maar een routing bestaat en het er geen keuzevrijheid is om even rond te dolen.

Ook de vorm draagt bij aan dit gevoel. Het gebouw bestaat uit losse vleugels die aan elkaar zijn gekoppeld, wat resulteert in een wirwar van binnen- en buitenhoeken. Geen heldere structuur, maar een versnipperde puzzel van bouwdelen welke gesloten hoeken en onvoorspelbaarheid creëren.

Door de vorm van het gebouw ontstaan er vele hoeken. Deze hoeken versterken het gevoel van onheilspelbaarheid. Wat speelt zich hier af? Wat gebeurd er hier hoe is het zicht hierop of is het juist fijn dat niemand even zicht heeft op deze gedeeltes van het gebouw? Geheimzinnig, bewust of onbewust maar alles behalve prettig.

De eindeloze, onheilspellende gangen keren telkens terug in mijn zoektocht. Ze blijven hetzelfde gevoel oproepen: alsof er iets verborgen wordt gehouden en je kunt geen kant op. Dit in combinatie met de gesloten gevels, die niets prijsgeven.

De vorm van het gebouw creëert talloze hoeken en nissen. Zij versterken het gevoel van dreiging en mysterie alsof ontsnappen geen optie is met de rug tegen de muur. Wat gebeurt hier, buiten het zicht? Wat blijft hier achter gesloten muren? Het voelt geheimzinnig, misschien bewust zo ontworpen, misschien niet. Maar één ding is zeker: het voelt allesbehalve geruststellend.

Gebouwanalyse huize Alexandra

Om het intuïtieve onderzoek nog meer kracht bij te zetten zie je hieronder een gebouwanalyse van Huize Alexandra. Diverse thematieken worden behandeld gebaseerd op de theorie van Ching (Ching, 2015). Deze zijn hieronder weergegeven in diverse analysetekeningen. Samen met de intuïtieve analyse markeren zij een startpunt voor het nieuwe ontwerp.

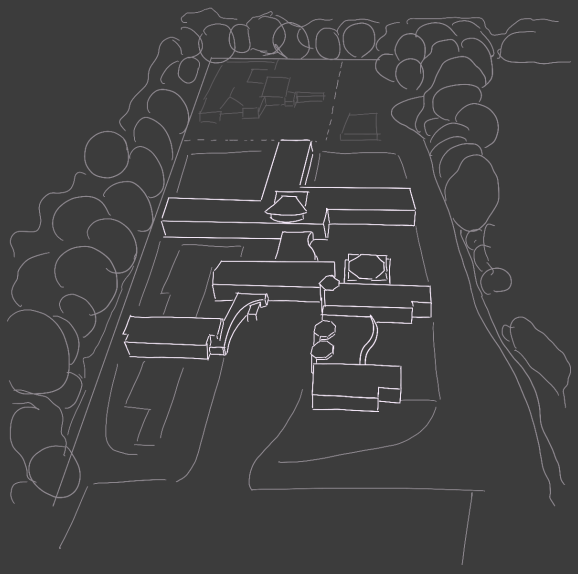

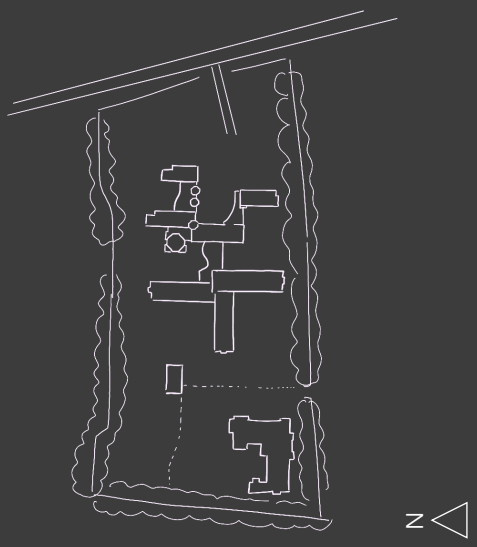

De vorm van het gebouw is overheersend ten op zichtte van het landschap. Hoe veel landschap er ook nog is, het wordt ingenomen als onderdeel van het gebouw in plaats van dat het zijn landschapskracht behoudt.

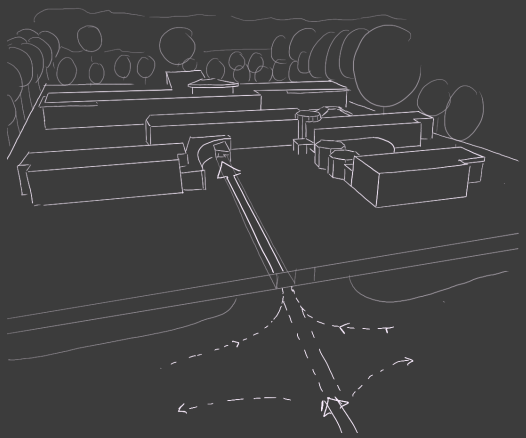

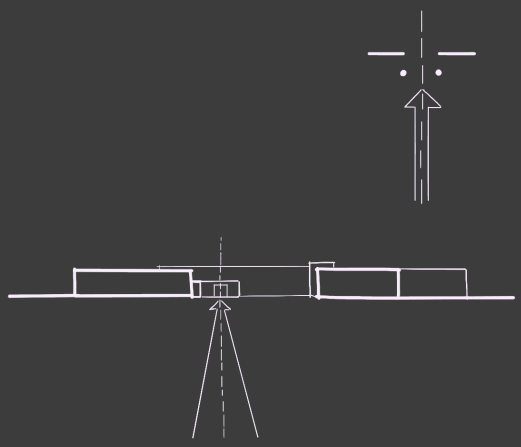

De entree wordt frontaal benaderd. Je wordt geleid door de armen van het gebouw die en ontvangstkom creëren, verder entree is summier vormgegeven.

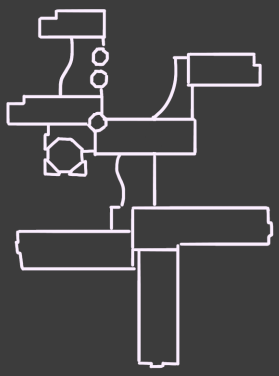

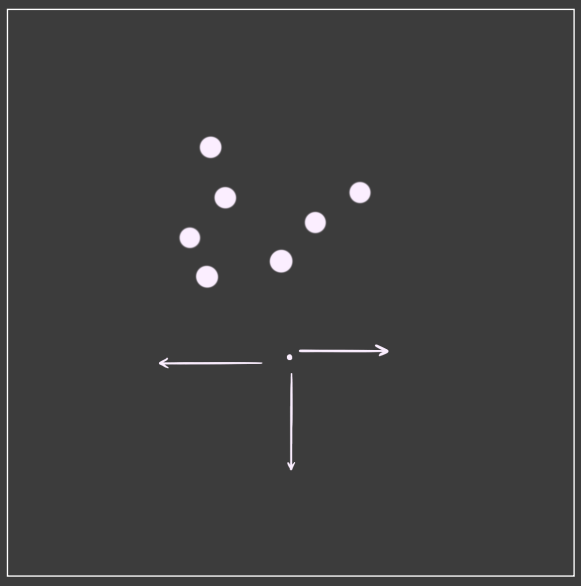

De vorm van het gebouw is ontstaan door diverse uitbreidingen. Deze uitbreidingen zorgen ervoor dat het gebouw valt onder een additieve vorm waarvan de vormen ‘face to face’ tegen elkaar aan liggen.

De organisatie van de vorm is op te delen in twee verschillende werelden. Bovenin hebben we een clustervorming en onderin een radiale organisatie.

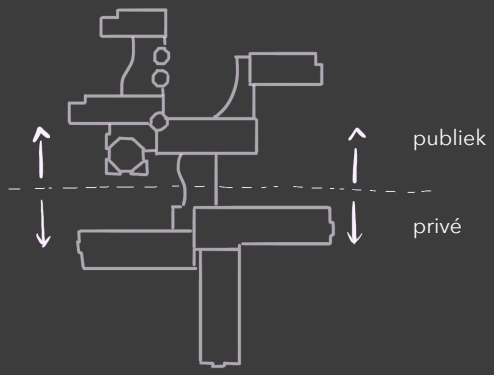

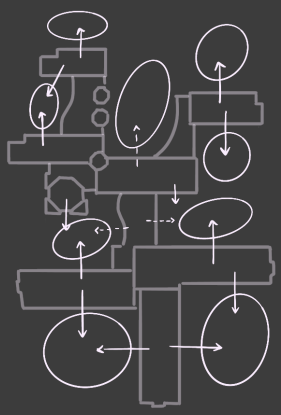

De scheiding tussen privé en publiek op grotere schaal is duidelijk, bovenin in het hart zijn de publieke ruimtes en halverwege het gebouw verplaatst dit in het privé gedeelte.

De vleugels zijn allen gericht naar de kamers van het landschap dit zich tussen de vleugels bevinden.

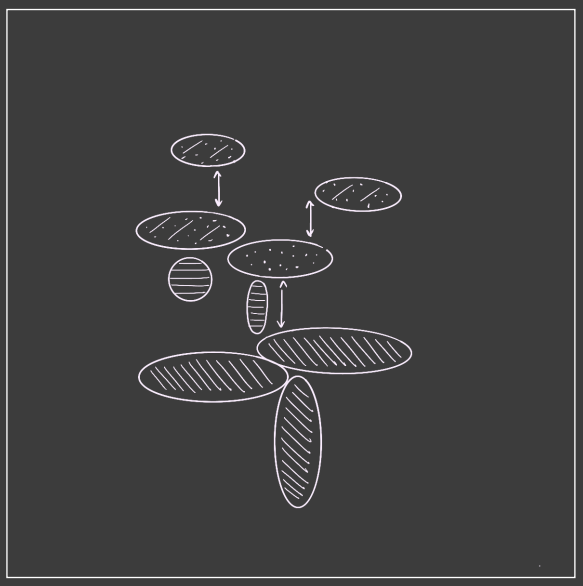

De organisatie van het gebouw qua functie op grotere schaal is op te delen in drie grote groepen: algemeen, zorg en ondersteunend (beide inbegrepen)

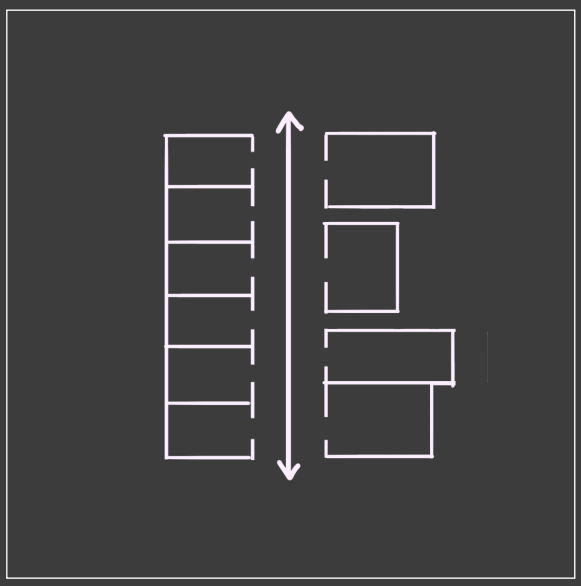

De meest voorkomende type routing in het gebouw is lineair waarin we spreken van een verkeersruimte met links en rechts geschakelde ruimtes. Het is de hoofdroute met geen mogelijkheid tot andere routing.

De ruimtes worden gedefinieerd door horizontale (vloeren/daken) en verticale (wanden) schijven gedurende het gehele gebouw.

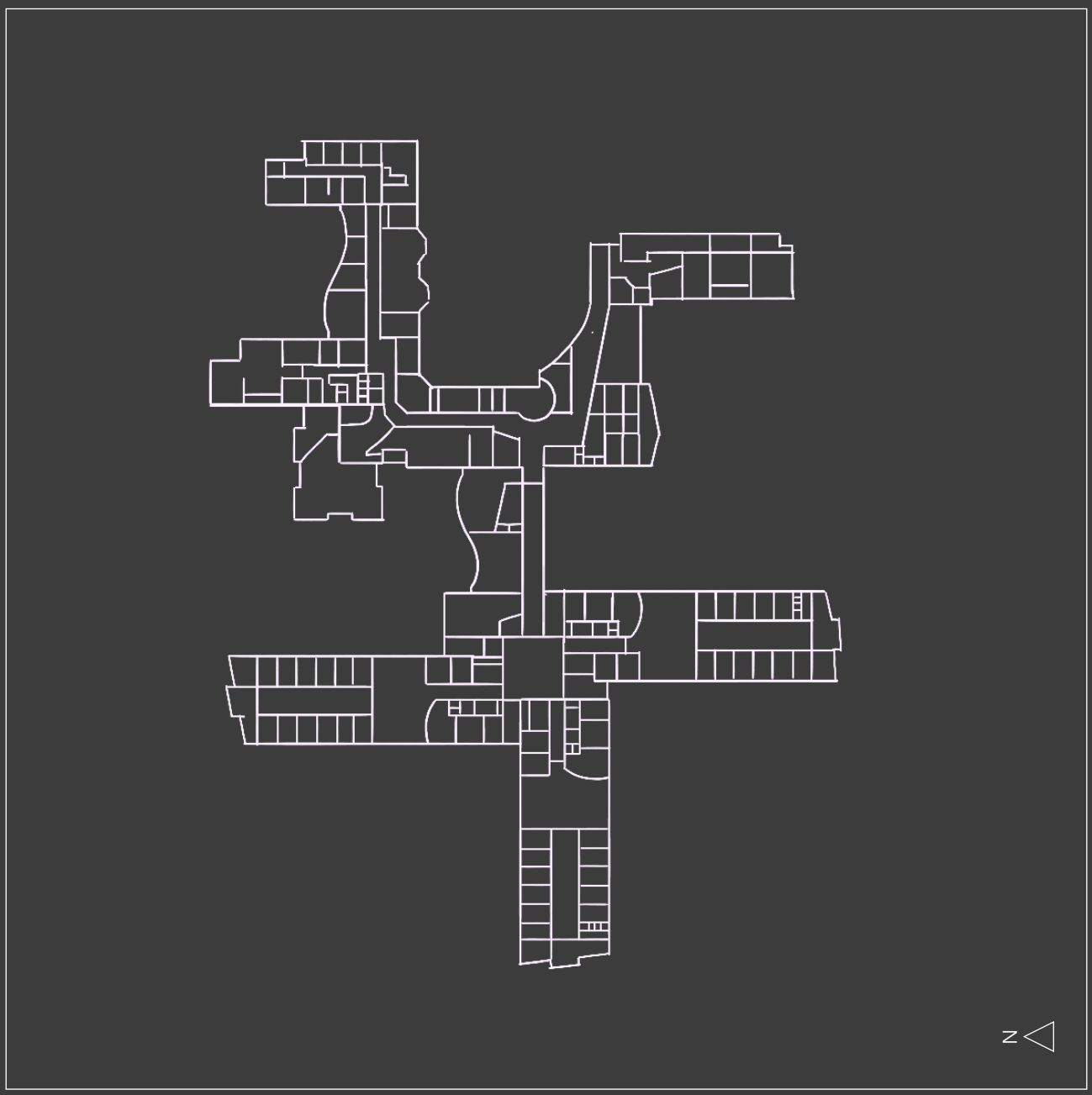

Het gebouw is in te delen qua organisatie in een boven en ondergedeelte, precies waar publiek en privé scheiden. De opgave gaat verder in op het gedeelte waar de zorgbehoefte zich uitoefent. Vandaar dat er juist op de onderste drie vleugels verder wordt ingezoomd en dit de kern van de opgave wordt.

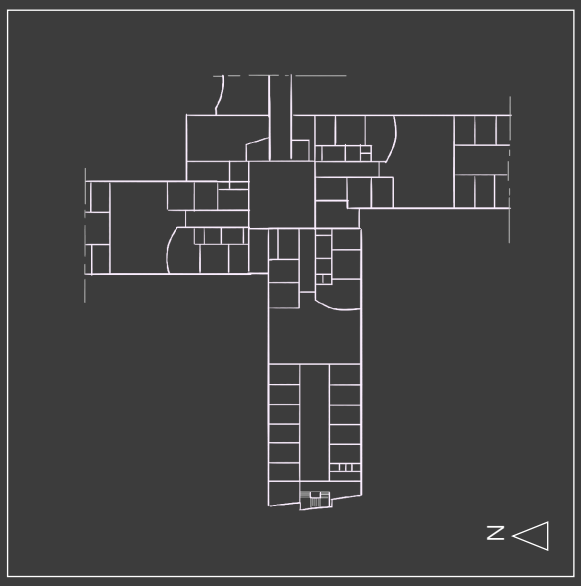

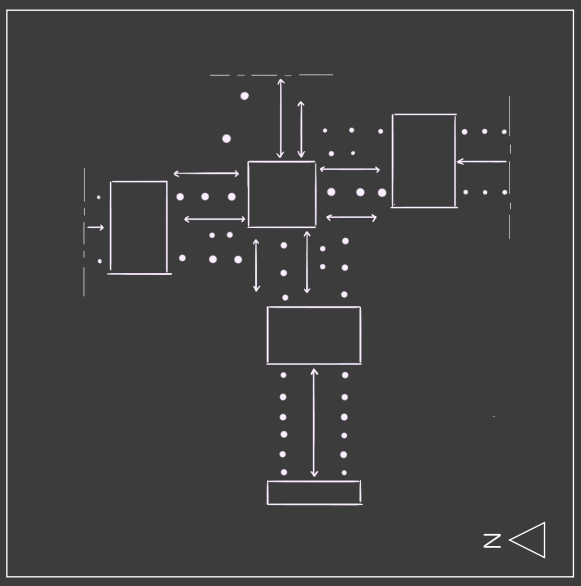

De routing in de vleugels is gecombineerde lineaire routing waarvan gedeeltelijk door de ruimtes heen wordt bewogen en anderzijds ruimtes links en rechts worden geplaatst.

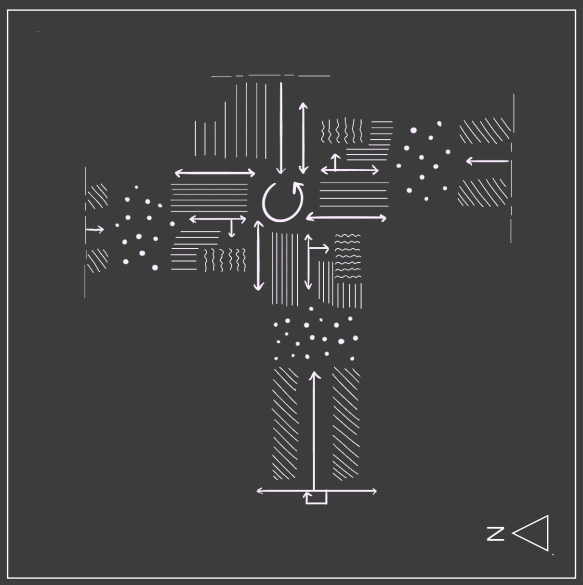

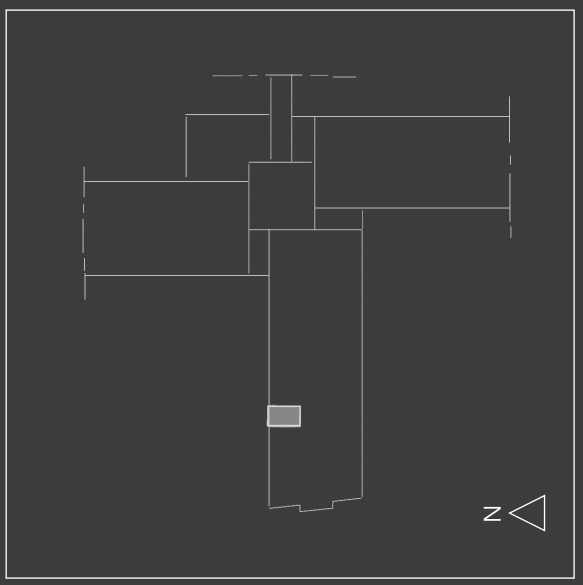

Dieper ingezoomd lijkt de organisatie per vleugel nog weer verschillend te zijn om kleinere schaal. Het begin gedeelte van de vleugels bevatten vooral ondersteunende functies voor personeel + afgesloten isolatiecellen. Vanuit daar beweeg je je in een gezamenlijke huiskamer waaruit de gang met kamers te bereiken is.

Op kleinere schaal is ook het publiek/privé verhouding nog weer anders in te delen. Als je echt inzoomt op de zorgvrager en zijn eigen plek is het ingekleurde stukje privé erg klein met alle algemene/publieke ruimtes.

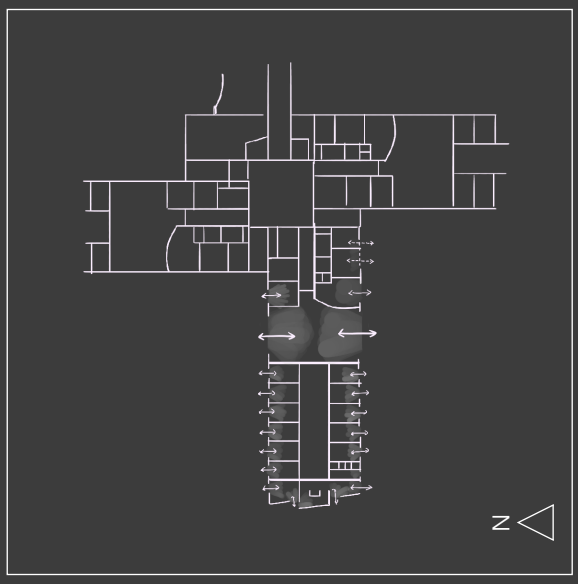

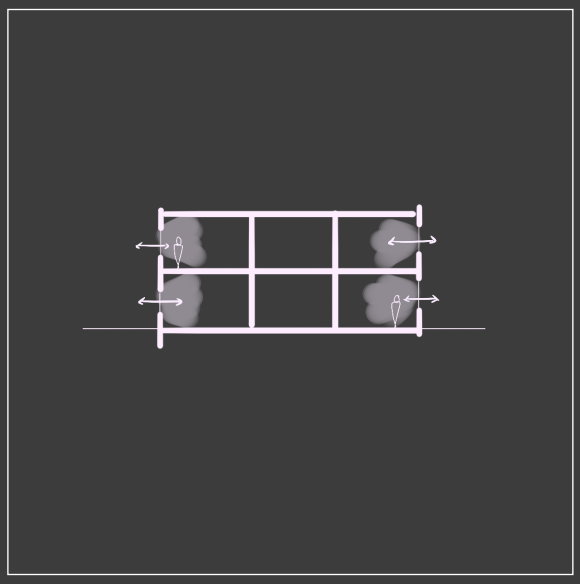

De openingen in de gevels bieden interactie met buiten op verschillende gradaties. De kleinere cellen/kamers hebben medium interactie, de huiskamer de meeste en de isoleercellen het minste directe contact met buiten. Er komt naar de norm gerekend voldoende licht binnen langs de randen van de vleugels maar naar mijn mening kan dit meer zijn.

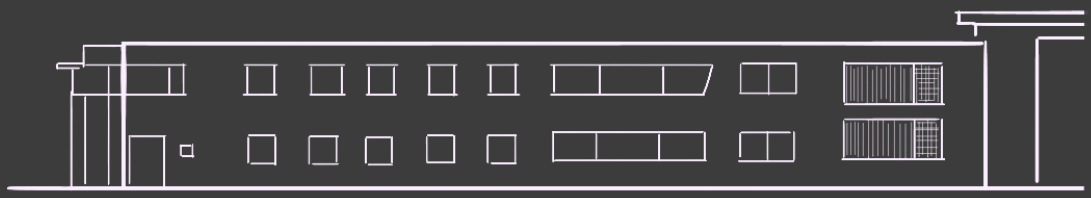

Er zijn diverse gradaties van openingen in de gevel te vinden. Bij de isolatiecellen is een semi transparante oplossing van glazen bouwstenen of een hekwerk. Verderop in de huiskamer bevinden zich de grootste ramen waar daardoor ook grootste interactie met buiten is. De ramen voor de cellen/kamers zijn repeterend en bieden de zorgvragers een blik naar buiten.

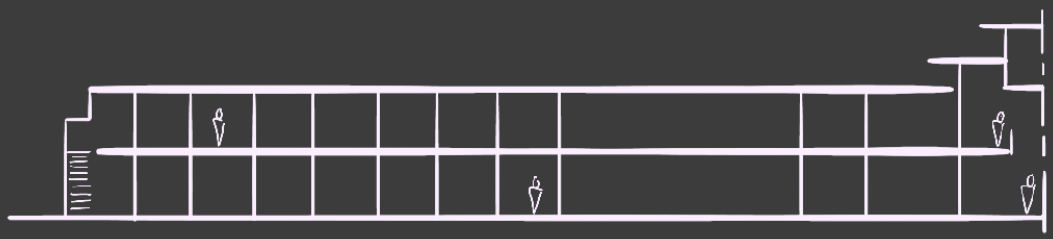

De schaal van het gebouw ten opzichte van de menselijke maat is met zijn 3 meter verdiepingshoogte niet extreem ruimtelijk. De schaal van het gebouw kan invloed uitoefenen op hoe de zorgvragers zich hier voelen.

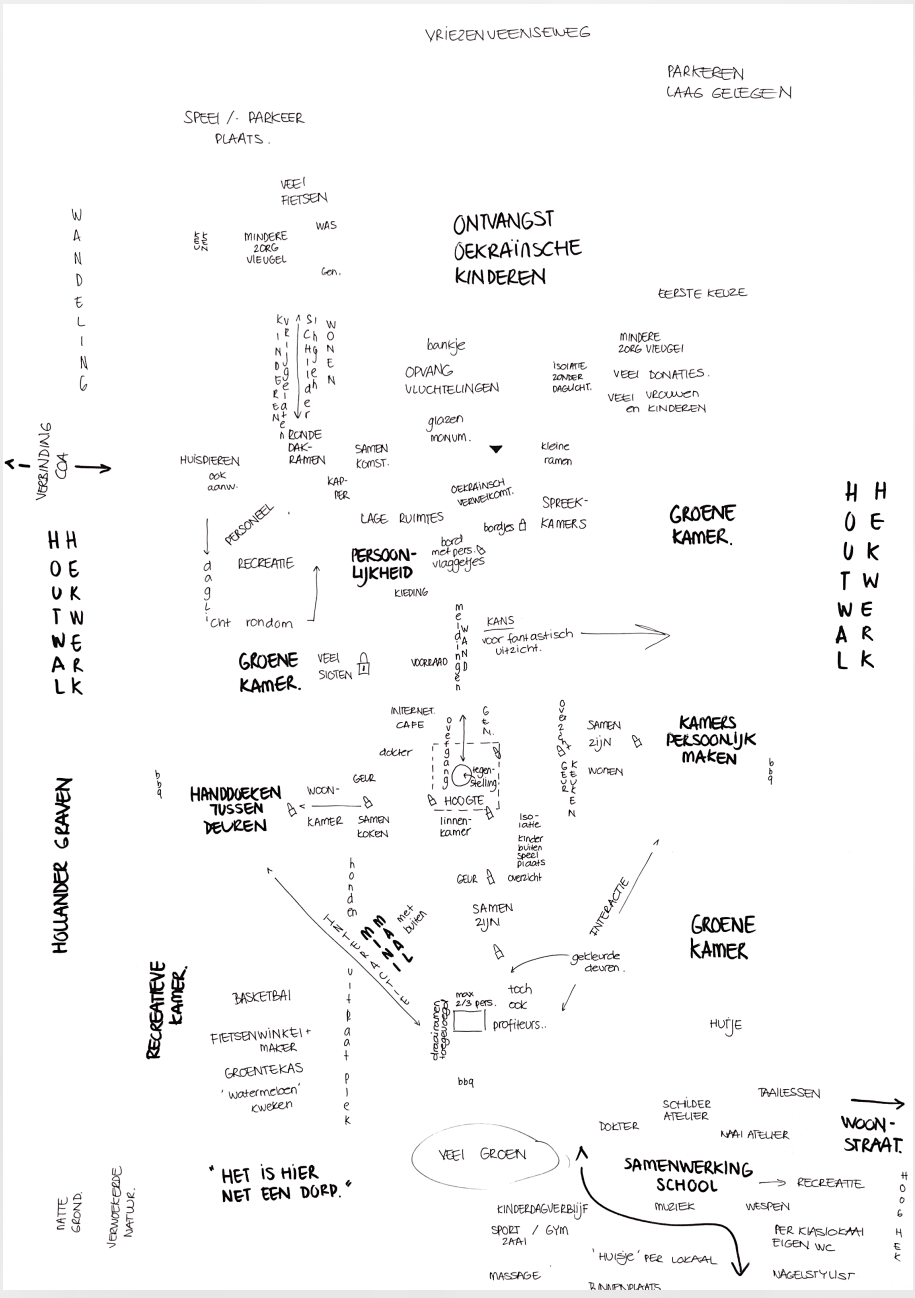

Afbeelding 13 - mental mapping Huize Alexandra

2.4. Bezoek locatie

Een bezoek aan de locatie was onmisbaar om een compleet beeld te vormen van de plek en het gebouw.

Het vooraf gevormde, negatieve beeld van de locatie veranderde bij aankomst al snel. Op het terrein werd de sfeer direct verzacht door een groep spelende kinderen die enthousiast en zonder terughoudendheid contact zochten. De levendigheid van het moment stond haaks op de zware geschiedenis die aan de plek kleeft.

Tijdens de rondgang door het gebouw vielen enkele duidelijke kenmerken op: de centrale ingang, de vele deuren, de lange gangen en de regelmatige herhaling van ruimtes aan weerszijden. De structuur is helder, maar roept ook een zekere beklemming op, bijna elke deur valt vanzelf weer dicht in het slot.

Toch werd duidelijk dat de huidige gebruikers van de plek, Oekraïense vluchtelingen, hoop en vertrouwen ervaren. Ondanks het verleden brengt de locatie voor velen nu juist rust. Het verblijf wordt door de meesten als waardevol en ondersteunend gezien.

Dat neemt niet weg dat er ook kritiek blijft op de architectonische uitwerking. De vraag blijft in hoeverre de ruimtelijke opzet invloed heeft gehad op de ervaringen die hier hebben plaatsgevonden en of architectuur daarin schuldig kan zijn.

Afbeelding 13 is gemaakt met de methodiek genaamd: ‘mental mapping’. Het is een verslaglegging van het bezoek waarbij genoemde elementen/kreten of gevoelens tijdens het bezoek zijn genoteerd bij de desbetreffende locatie. Het valt dus te lezen als situatietekening gebaseerd op bevindingen.

Het bezoek aan Huize Alexandra heeft me flink door elkaargeschud. Ik vertrok met een zwaar gevoel, maar vond daarbinnen onverwacht iets van hoop en vertrouwen terug.

Vreemd, hoe een plek die ik met wantrouwen betrad me toch positief wist te verrassen. Het zette me aan het denken: is het de functie van het gebouw die dit oproept, of de mensen die het gebruiken? Is het de plek zelf die schuldig is aan wat hier gebeurde, of juist de context waarin het zich afspeelde? Hoe moet ik dit lezen? En belangrijker nog: hoe kan ik dit veranderen?

Met een hoofd vol vragen en een dubbel gevoel reed ik terug.

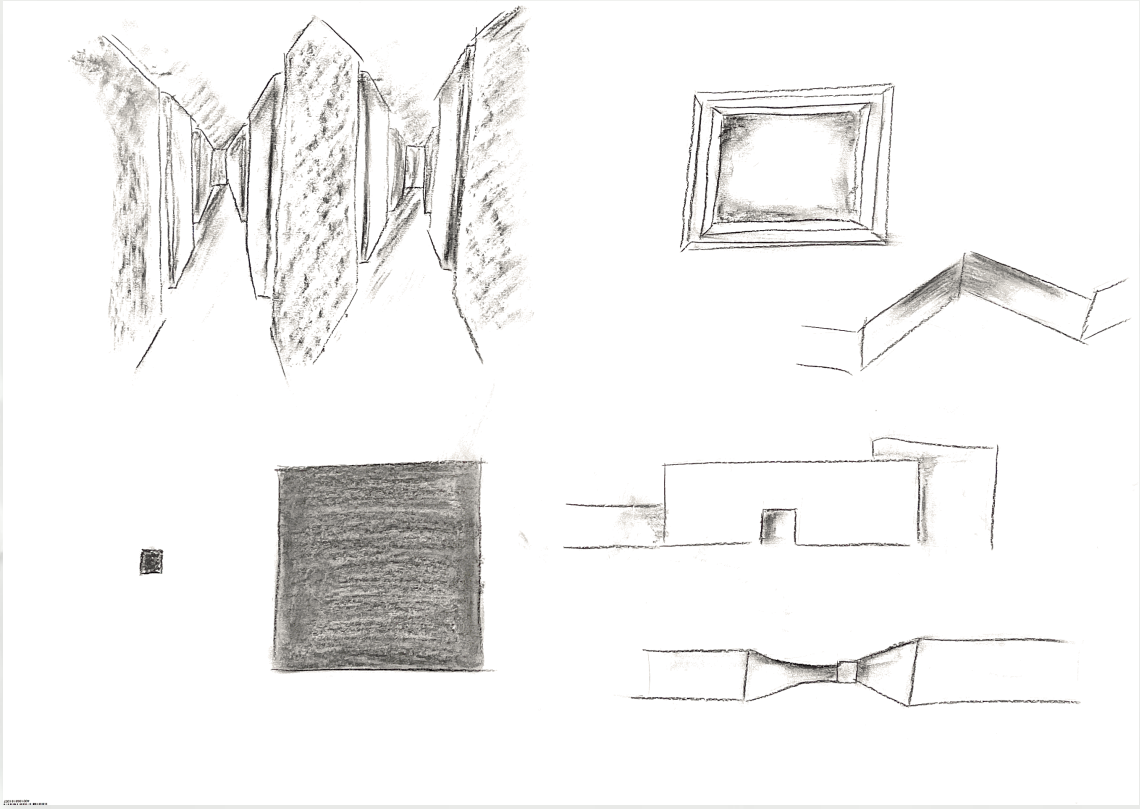

Afbeelding 14 - vergelijking de Goede Herder & Huize Alexandra

3. Twee tijden, één schaduw

Twee instellingen, decennia van elkaar verwijderd, met een vergelijkbare missie wat eindigde in pijnlijke verhalen en stil verdriet. Dit hoofdstuk legt hun geschiedenissen naast elkaar, niet om ze gelijk te maken, maar om hun gedeelde sporen te herkennen.

Bij het analyseren van zowel De Goede Herder, op basis van verhalen en tekeningen, als Huize Alexandra, komen opvallende overeenkomsten aan het licht. Twee gebouwen uit verschillende tijden, met ieder een eigen context, maar toch zijn er duidelijke parallellen te trekken. Deze overeenkomsten bevinden zich onder andere op architectonisch vlak:

1. Oneindig lange gangen met ruimtes aan weerszijden
2. Een scheve verhouding tussen de individuele ruimte en de gemeenschappelijke voorzieningen
3. De kloostertuin en onheilspellende hoeken, ogenschijnlijk verschillende elementen, maar met hetzelfde verstikkende effect: er is geen duidelijke ontsnapping
4. Gesloten gevels aan de zijde van de publieke ruimte
5. Een entreezone die bezoekers slechts tot één drempel laat komen, zonder toegang tot wat daarachter ligt
6. Deze architectonische keuzes versterken een gevoel van afstand, beperking en controle, ondanks de uiterlijke verschillen tussen de gebouwen.

Het gevolg van deze architectonische overeenkomsten is het gevoel wat het zich met zich mee brengt. Twee totaal verschillende gebouwen met verschillende ingrepen maar die overeenkomsten hebben in hoe het over wordt gebracht naar zijn gebruiker:

Ik voel de onvoorspelbaarheid van de lange gangen. De scheve verhoudingen tussen het individu en het groter geheel. De geheimzinnigheid door de gesloten gevels en de verstopte ingangen. Ik mag niets weten van wat er zich hier verder in het pand afspeelt. Daarnaast voel ik me in de gaten gehouden, ik voel me bekeken alsof ik onderdeel van de tentoonstelling ben. De kloostertuin geeft me een podium terwijl de hoeken mij onrust geven waardoor ik op mijn hoede moet zijn. Ik moet altijd op mijn hoede zijn, ik mag en kan nergens even op adem komen behalve in mijn cel die niet voelt als mijn plek maar als een van de zovelen.

Vergelijking gebouwanalyses

Door de twee gebouwenanalyses naast elkaar te zetten, zijn er diverse ruimtelijk thematieken naar voren gekomen welke gelijkwaardig aan elkaar zijn en wellicht een bepaald gevoel uitoefenen op de gebruiker. Deze thematieken kunnen als uitgangspunt gezien worden voor het ontwerp.

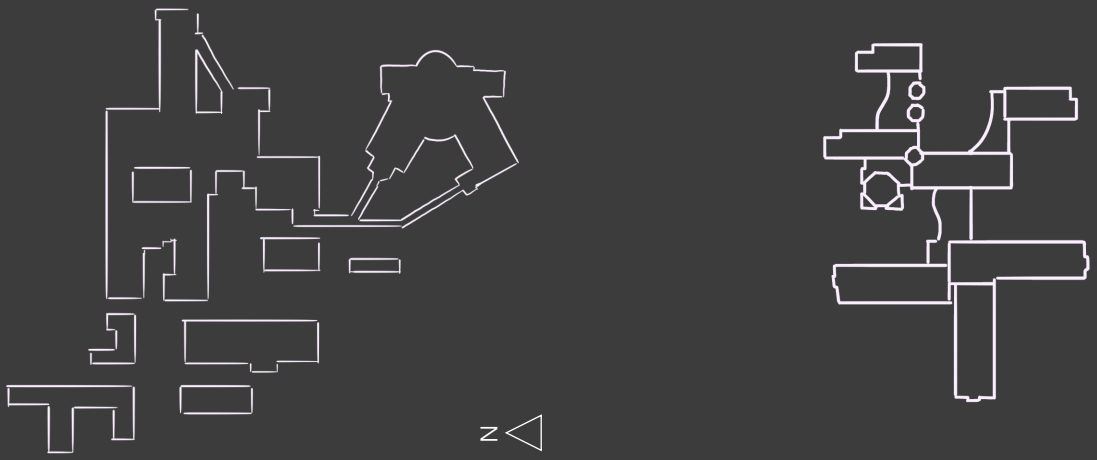

Beide een groot gebouw, overheersend ten opzichte van zijn omgeving. Beide een groot gesloten voorgevel. Met een frontale benadering van de entree. Het volume daarachter is bij beide gebouwen een clustervorming waarbij de gedeeltes face to face aan elkaar zijn gekoppeld.

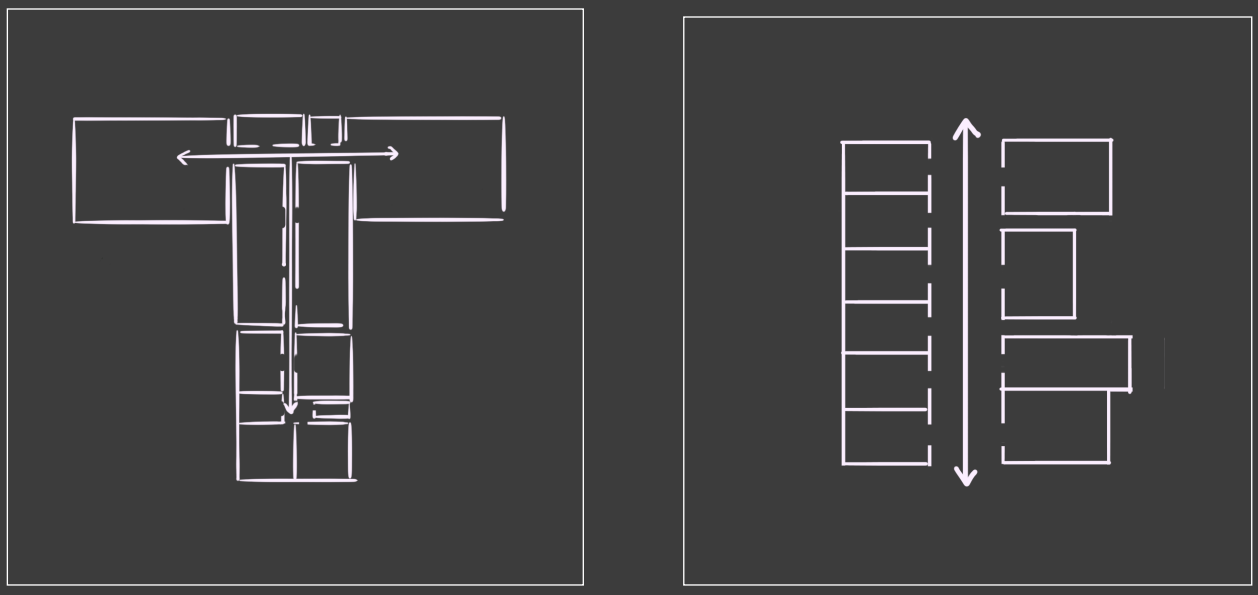

Beide gebouwen hebben een duidelijke hoofdroute: lineair met links en rechts geplaatste ruimtes. Daarnaast is er bij beide ook geen vrijheid in keuze van routing.

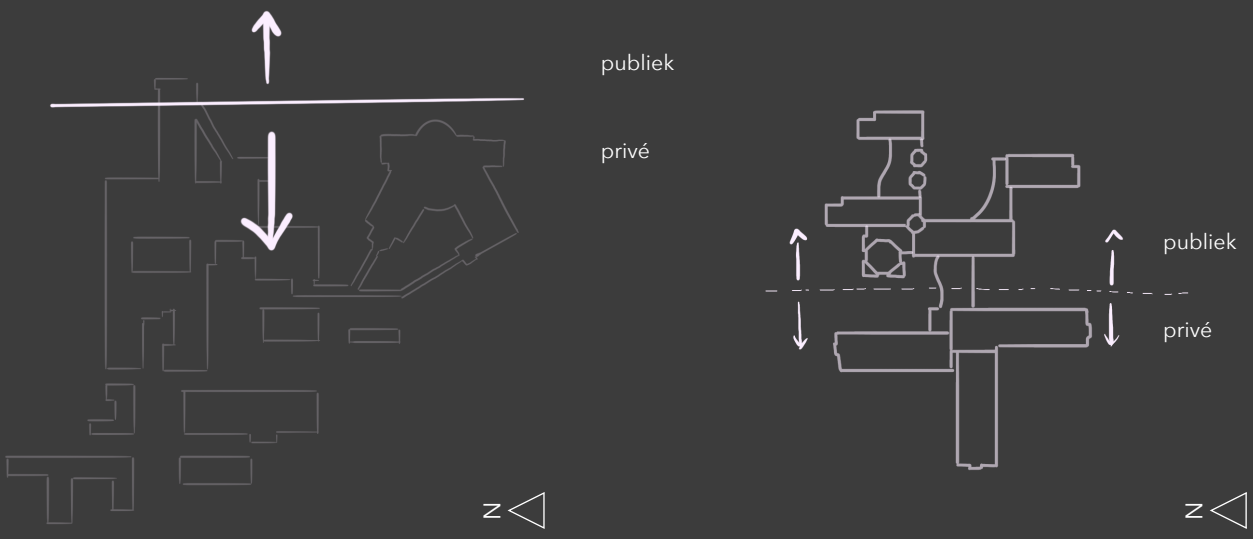

Er is geen sprake van verwarring wanneer men spreekt over de scheiding tussen privé en publiek. De scheiding is overzichtelijk en duidelijk zichtbaar op grote schaal bij beide gebouwen. De publieke ruimtes bevinden zich aan de straatzijde en het privé gedeelte bevindt zich daarachter.

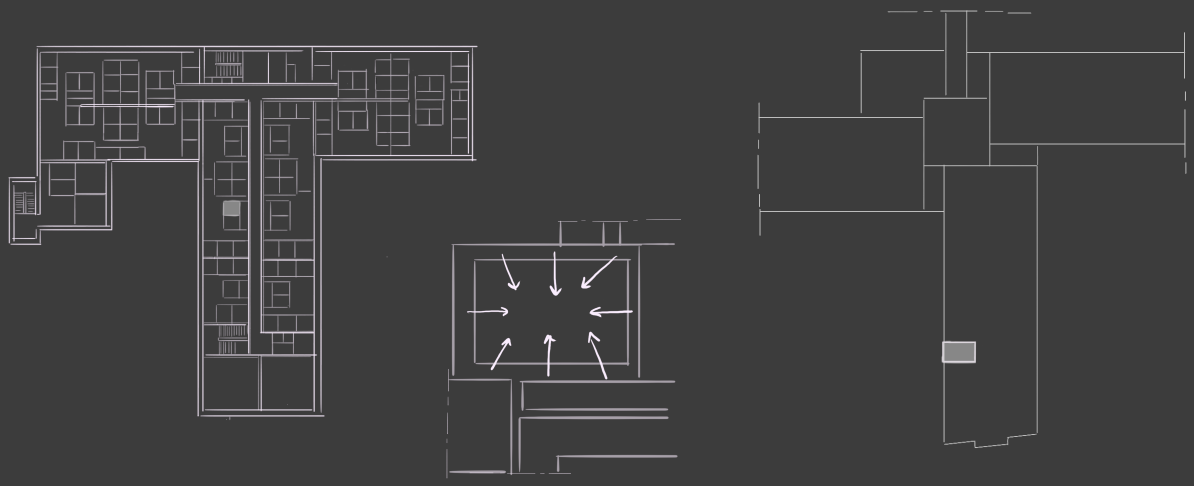

Ook op kleinere schaal is er een duidelijk verschil te zien tussen de verhouding publiek en privé. De privéruimtes zijn minimaal aanwezig en erg klein ten opzichte van het schaal van het gebouw.
Daarnaast zijn er diverse elementen die zorgen voor overzicht in het gebouw maar daar een negatief gevoel bij oproepen een voorbeeld is daarvan bijvoorbeeld de kloostertuin en -gang.

Afbeelding 15 - thematieken

4. Tussen herinnering en hoop

Waar herinnering blijft, ontstaat ruimte voor verandering. Door de diverse analyses zijn er aanknopingspunten gevonden voor het ontwerp. De negatieve ruimtelijke kenmerken die uit de diverse onderzoeken naar voren zijn gekomen staan opgeschreven (afbeelding 15). Deze kenmerken worden ingezet als vertrekpunt voor iets nieuws. Niet door te vergeten maar door te transformeren. Hier begint het kantelpunt: tussen wat was, en wat zou kunnen zijn.

Je kan als ontwerper en onderzoeker blijven hangen in de negativiteit die dit onderzoek met zich mee heeft gebracht maar dan kom je niet eens in de buurt van het doel van dit project. Vanaf dit punt wordt de negativiteit als kracht voor het omdenken ingezet. Een proces heeft altijd zijn twee zijdes en net zoals dit onderzoek waarin ratio vs. emotie staat, brengen de negatieve kenmerken van het proces positieve kenmerken met zich mee welke gebruikt kunnen worden in het vervolg van het onderzoek en uiteindelijk het ontwerp. Deze positieve kenmerken staan dan ook als tegenbeeld weergegeven in afbeelding 15.

Door te denken wat zou kunnen zijn geeft de negativiteit ruimte voor hoop en kracht om te zoeken naar een plek wat het verschil laat zien. Het geeft me kracht en energie om hier naar te zoeken en hier het allerbeste uit te halen.

5. Tot hier en verder

In dit laatste hoofdstuk worden de inzichten van het voorgaande onderzoek samengebracht en wordt de fundering gelegd voor het ontwerpproces. De conclusie markeert niet het einde, maar juist het begin van een nieuwe koers. Naast de ruimtelijke thematieken (hoofdstuk 4) vat een drieluik de essentie van het onderzoek samen en biedt het duidelijke handvatten voor de volgende stappen.

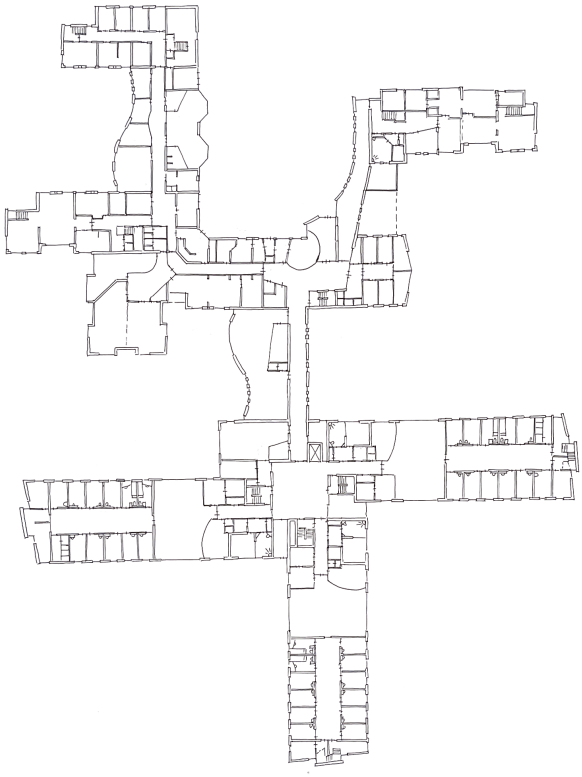

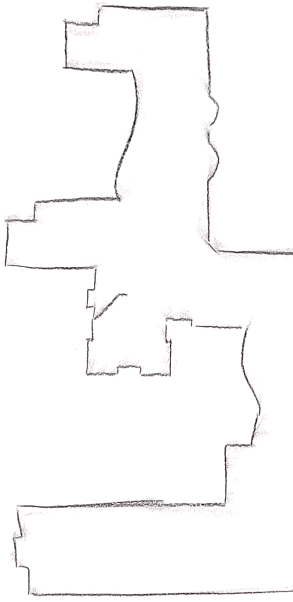

6. Zorg

De functie van het gebouw blijft gericht op de zorg. Afhankelijk van de zorgvraag in Almelo wordt bepaald hoe dit project hier optimaal aan kan bijdragen.

De conclusie uit de analyse is om niet teveel te denken in onmogelijkheden en vanuit de werknemer maar juist vanuit de zorgvrager, wat heeft zij/hij nodig en welke ruimtelijke elementen versterken het proces?

7. Het individu vs. het groter geheel

Een belangrijk uitgangspunt voor het ontwerp wordt de balans tussen de ruimte voor het individu en de plek binnen het grotere geheel.

De analyses van de gebouwen liet pijnlijk zien hoe weinig ruimte er werkelijk voor het individu is. Daarnaast is er vrijwel geen keuzevrijheid maar ligt alles vast: de routing, de ruimtes, de dagindeling. Geen mogelijkheid om het proces eigen te maken omdat de architectuur het al heeft bepaald.

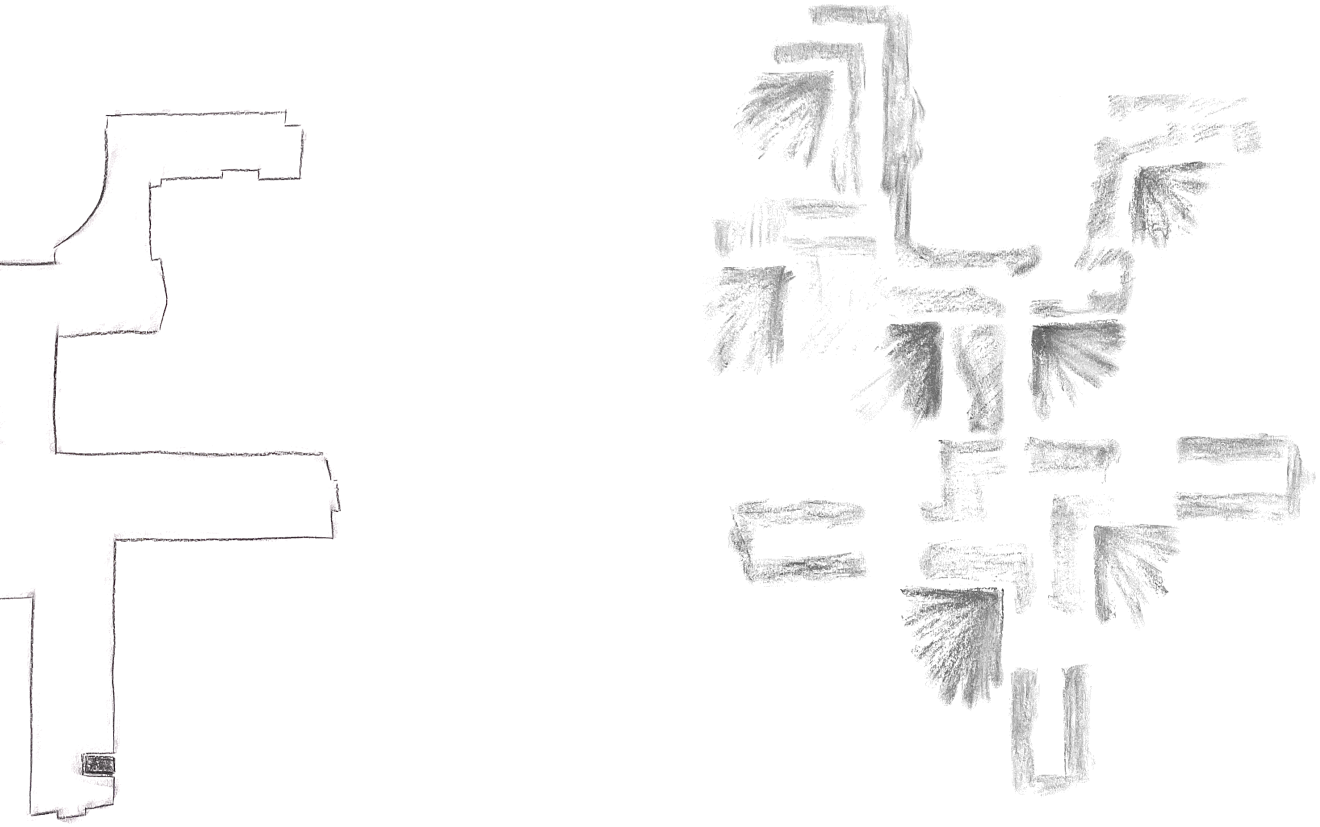

Afbeelding 16 - drieluik

3. Perceptie

De plek wordt nu vaak door een negatieve bril bekeken. Perceptie speelt een grote rol in de beleving en het gevoel dat mensen bij deze locatie hebben maar wordt zeker versterkt door de architectuur.

De manier waarop mensen naar de plek kijken kan doorbroken worden door de architectuur te doorbreken. Kenmerken uit de analyse als eindeloze lange gangen, weinig daglicht, donkere hoeken en onheilspellend zijn elementen die de beleving en dus de perceptie op een gebouw kunnen veranderen. Dit is dan ook gelijk de grootste ruimtelijke opgave binnen dit project, het openbreken van de structuur van het gebouw om weer perspectief te geven voor een nieuwe gebruiker.

De lagen van de plek

Elke plek draagt sporen van wat is geweest. In dit hoofdstuk wordt de locatie ontleed: van de morfologie tot de groenstructuur en de opbouw van het gebouw. Door deze lagen te lezen, wordt zichtbaar hoe de plek spreekt, en waar ruimte ligt voor verandering met respect voor haar verleden.

1. Almelo

Het project vestigt zich in de stad Almelo, gelegen in de gemeente Almelo, in Twente, Overijssel. Almelo telt ruim 74.000 inwoners en staat bekend om zijn samenwerking tussen land & water.

Foto: Tubantia, Fotoarchief - Historische Kring Stad en Ambt Almelo

Afbeelding 17 - Oud Almelo de textielfabrieken

1.1. Algemene informatie

Om de context scherp te krijgen, is het belangrijk om naar de bredere achtergrond te kijken. De locatie van het project ligt in Almelo, een stad in Overijssel die haar oorsprong vindt in de 11e eeuw, op het kruispunt van belangrijke land- en waterwegen. Deze strategische ligging maakte Almelo tot een bruisend handelscentrum en later tot een centrum van de textielindustrie. De sporen van deze welvaart zijn nog zichtbaar in de vorm van statige villa's en landhuizen.

De introductie van de stoommachine rond 1830 gaf de stad een nieuwe impuls, waardoor grootschalige industriële productie mogelijk werd. Almelo groeide snel, maar kreeg vanaf 1970 te maken met de gevolgen van globalisering: veel fabrieken sloten en werkgelegenheid verdween. De stad onderging vervolgens een transformatie, waarbij oude industrieterreinen plaatsmaakten voor nieuwe woonwijken, winkels, cultuurvoorzieningen en groen.

Tegenwoordig bestaat Almelo uit twaalf wijken en kernen, ontworpen volgens het zogenoemde 'vlindermodel', waarbij brede groene zones de bebouwde gebieden omarmen. Door haar ligging in de Twentse delta is Almelo rijk aan water en staat zij bekend als een van de groenste steden van Overijssel, met natuur die tot diep in de stad doordringt.

(Gemeente Almelo, 2023) (Gemeente Almelo, 2023, p. Omgevingsvisie)

Met een bittere nasmaak van het voorgaande hoofdstuk keek ik met een negatief beeld naar Almelo. Toch moet ik zeggen dat door het verdiepen in de stad er juist positieve kenmerken naar voren zijn gekomen waar ik op aan kan haken als ontwerper. Elementen zoals de groenste stad met natuur tot diep in de binnenstad. Iets wat mij erg aanspreekt en waar ik inspiratie in zie voor het project.

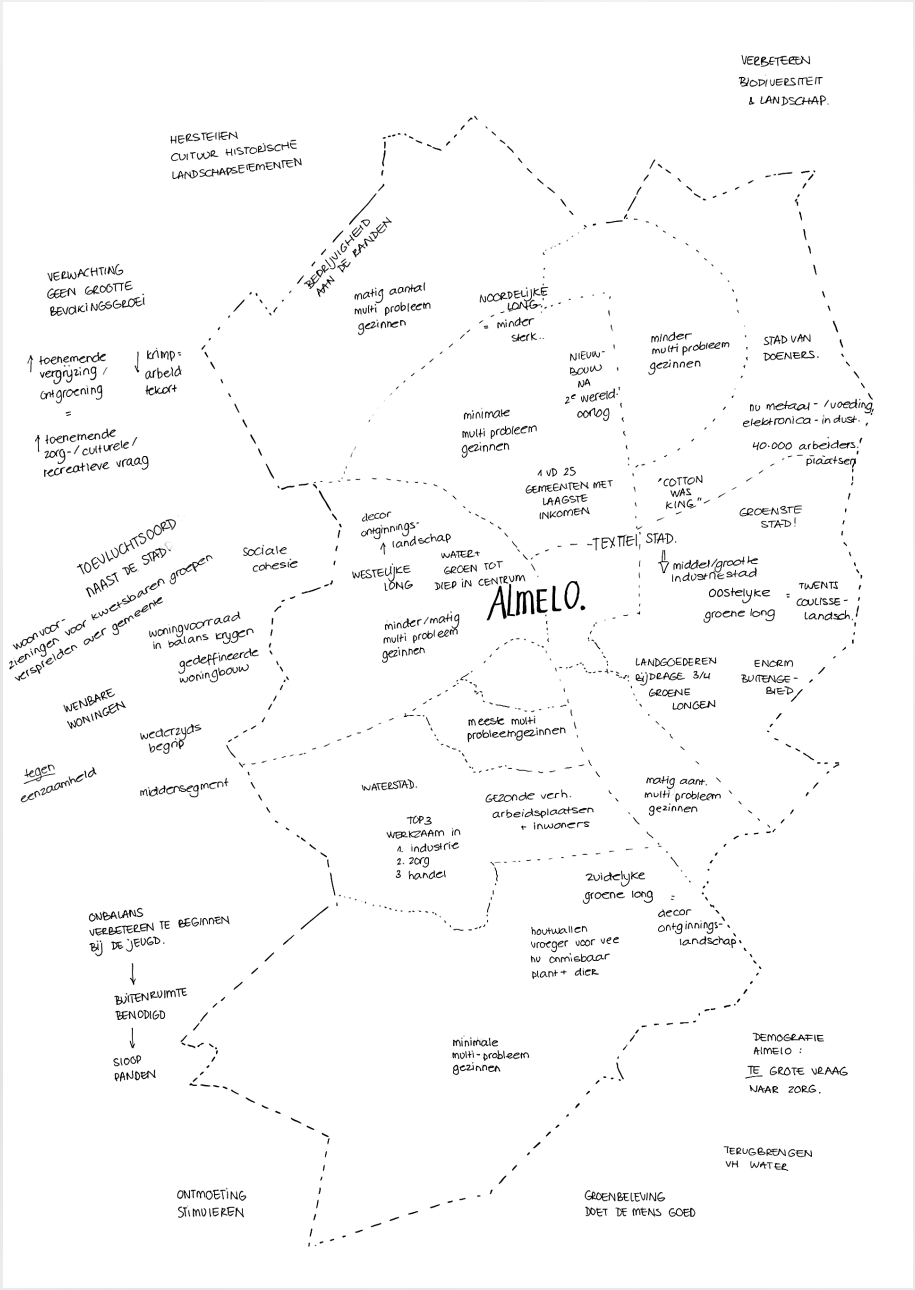

Afbeelding 18 - mental mapping Almelo

1.2. Waar wil Almelo naar toe?

Het bestuderen van de omgevingsvisie van de gemeente Almelo heeft waardevolle aanknopingspunten gegeven voor het ontwerp. In plaats van de volledige visie samen te vatten, staan hieronder de belangrijkste inzichten gebundeld. Deze geven denkrichting en vormen de basis voor de verdere uitwerking van de opgave.

- Almelo werkt aan het **verbeteren van biodiversiteit en landschap.**
- **Almelose mentaliteit: aanpakken en omzien naar elkaar.**
- Bijzondere sfeer van de enige Twentse stad met **water en groen** tot diep in het centrum.
- Duurzaam ruimtegebruik **werkt leegstand tegen en geeft levendigheid.**
- Waar mogelijk maken we de **natuur onderdeel van elk project.**
- Als **mens te gast in het landschap**.
- **Een toevluchtsoord** vlak naar de dorpen en de stad, een luxe op steenworp afstand.
- **Grote vraag naar zorg** door demografie in Almelo.
- **Onbalans willen verbeteren beginnend bij de jeugd.**
- Kinderen hebben **buitenruimte nodig** om te ontwikkelen
- **Ontmoeting** als speerpunt
- **Begrip** voor elkander vergroten
- **Eenzaamheid tegengaan**
- In een natuurlijke omgeving omdat **groenbeleving** de mens goed doet.
- Noordelijke groene long heeft **minder sterke identiteit** en herbergt meerdere functies. Hier ligt het ontgonnen veengebied maar ligt nu een rationeel verkaveld landschap.

(Gemeente Almelo, 2023, p. Omgevingsvisie)

De omgevingsvisie geeft me hoop en bovenal een stroom aan energie om van deze plek iets waardevols te maken. Er zijn genoeg aanknopingspunten, zaadjes om iets moois uit te laten groeien. Misschien kan ik Almelo laten zien dat je niet alles hoeft uit te wissen om iets nieuws te beginnen.

Afbeelding 19 - Analyse morfologie en groenstructuur stadsniveau

2. Morfologie en groenstructuren

Elke plek draagt haar eigen structuur, gevormd door lijnen, lagen en leegtes. In dit hoofdstuk wordt de morfologie en groenstructuur van de projectlocatie onderzocht: de onderliggende systemen die zichtbaar en onzichtbaar richting geven. Het is een zoektocht naar de bestaande ordening van ruimte, naar hoe natuur en bebouwing zich tot elkaar verhouden, en hoe deze taal gelezen kan worden als aanzet tot een nieuw verhaal. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden op drie verschillende schaalformaten:

1. stadsniveau
2. wijkniveau
3. kavelniveau

De analyse op stadsniveau laat zien hoe de structuur van de stad in elkaar zit en hoe eerder genoemd de groenen longen (zie pagina 69) een weg banen in het centrum. Het laat zien hoe groot het aandeel van de natuur in de opbouw van de stad is, zowel het groen als de waterlijnen. Dit geeft direct aanleiding om dit aspect te verweven in de opgave. Dé kracht van Almelo, iets wat Almelo uniek maakt.

Afbeelding 20 - Analyse morfologie en groenstructuur wijkniveau

Bij nadere analyse op wijkniveau wordt duidelijk dat Huize Alexandra zich precies op de grens bevindt waar de stad overgaat in het buitengebied. De bebouwingsdichtheid neemt af en de groenstructuren worden zichtbaarder en grootschaliger.

Deze analyse toont aan hoeveel ruimte er beschikbaar is voor groen in de directe omgeving. Aan de rand van het centrum is de stap naar het landschap snel gezet. Binnen in de wijken verschilt de mate van groen sterk wat direct invloed heeft op het welzijn van bewoners en de mentale gesteldheid.

Buiten de wijken ontvouwt zich het landschap van de zogenoemde 'groene kamers': uitgestrekte open vlaktes omsloten door houtwallen of water. De start van het Twentse coulisselandschap welke in deze Noordelijke long nog meer aangezet mogen worden. Huize Alexandra ligt precies in zo'n groene kamer, begrensd door een dichte houtwal en in contact met water, wat de locatie een bijzondere landschappelijke kwaliteit geeft. Het gebouw neemt daarin een groot gedeelte van het landschap in beslag waardoor het overheersend overkomt. Juist door het landschap gelijkwaardig te maken aan het gebouw en ze te verbinden ontstaat de kracht wat Almelo bezit, landschap en stedelijkheid.

Afbeelding 21 - Analyse morfologie en groenstructuur kavelniveau

Bij verdere inzoomen komt het schaalniveau van de kavel zelf in beeld. Van onder naar boven laat de analyse duidelijk de overgang zien van de hoge dichtheid van de wijk, via flatgebouwen, naar de groene kamer waarin Huize Alexandra is gelegen.

Op morfologisch vlak valt het gebouw op als een opvallend groot volume, grenzend aan de flats. Binnen de overgang van wijk naar buitengebied vormt het een afwijkend element. Hoewel er veel groen aanwezig is op de kavel, wordt dit grotendeels omsloten door bebouwing, wat de openheid beperkt. Een versnippering van de bebouwing is iets wat een mogelijk aanknopingspunt is voor het ontwerp.

De groenstructuur rondom de kavel is krachtig en bied de plek de benodigde privacy waardoor het gebouw een stuk opener mag zijn. De omliggende houtwallen vormen een duidelijke en waardevolle landschappelijke grens. Daarnaast zijn er bestaande wandelroutes op de locatie die versterkt kunnen worden om de interactie met de natuur onderdeel te maken van het zorgproces. Het aanwezige water aan de noordzijde biedt eveneens een sterke ruimtelijke kwaliteit en potentie voor het ontwerp.

De analyse van de morfologie en groenstructuur gaf mij als ontwerper waardevolle aanknopingspunten.Hoewel rationeel van aard, onthult de analyse elementen die direct kunnen raken aan het welzijn van de toekomstige gebruiker.

De opbouw van het gebouw, in samenspel met het omliggende groen, bezit de kracht om te verzachten, te verbinden, en daarmee een diepgaand effect uit te oefenen op hoe een plek wordt beleefd en het zorgproces..

Ruimte voor herstel

In dit hoofdstuk staat de mens centraal. Door in te zoomen op de doelgroep jeugdzorg en hun specifieke behoeften, wordt duidelijk hoe architectuur kan bijdragen aan veiligheid, rust en herstel. Niet als institutionele omhulling, maar als ruimte die ruimte biedt, aan groei, vertrouwen en perspectief.

POSITIVITEIT NR 1
VERBINDEN, ONTMOETEN, ZORGEN
"MONUMENTEN" ZORGEN VOOR VERBINDING
GROENBELEVING DOET DE MENS GOED
GELAAGDHEID IN VEILIGHEIDSGRADEN · 123 ·
LICHAMELIJKE BEHOEFTE, VEILIGHEID & SOCIAAL
PIRAMIDE VAN MASLOW. EERSTE 3 BEHOEFTEN...
PUBLIEKE RUIMTE = MENSEN IN NOOD EIKAAR VINDEN.
NONTAVOIX - WIM CUYVERS. TOEVLUCHTSOORD....
MILIEU VAN OMSTANDIGHEDEN. 'SAMEN LEVEN' SAMEN DOEN.
AANPASSEN AAN ZORGVRAAG. DAGELIJKSE DINGEN.
OMGEVING DELIGHT PSYCHIATRISCH DOSSIER VERBRANDEN...
FEEDBACK
OMSLAG PUNT BEGINNEN.....
PIEK · UIT HUIS PLAATSEN. NIETSZEGGEND GEBOUW · BUITEN STAD...
DRUK · RUST · ROMMELIG · BUITEN GESLOTEN · PIJN · EMOTIE ·
WEG · EIGEN KARAKTER · IDENTITEIT · SAMEN DOEN · ANGST · VERANDERING ·
NAAR · NEGATIEF · DRUGS · ALCOHOL · EIKAAR WEER VINDEN · BE NORM · VERSCHEIDENHEID ·
PIEK · BETROKKEN · GEEN STEAF · VERANDEREN · BUITENSLUITEN ·
VAN · EMOTIONEEL · BALLAST · BEGELEIDERS · MINDER · VERSCHILLEN ·
AFZONDERING · ONBEGREPEN · ANGST · ZELFREGIE · BASIS · ONMACHT · NEEDS · BUITENSLUITEN ·
GELIJKWAARDIG · PSYCHISCH · SAMENKOMEN · LIEFDE · PRIKKELS · ONWIJS · NIZZA · MISVERSTAND · HEEL GEZIN · HOOG · MISBEGRIJPT · HOOG · HOOG · HOOG

1. Jeugdzorg

Al snel werd duidelijk dat ook de vernieuwde locatie opnieuw een plek voor jeugd moet worden. In lijn met de omgevingsvisie van Almelo, waarin het herstellen van de sociale onbalans begint bij de jeugd (pagina 71), kan Huize Alexandra dienen als het symbolische startpunt van deze koers, een eerste stap waar hopelijk velen op volgen.

Jeugdzorg is een urgent en actueel thema in Nederland. De sector staat onder druk door financiële tekorten, organisatorische uitdagingen en een voortdurend groeiende vraag. In deze context krijgt de rol van architectuur een bijzondere betekenis.

Architectuur kan méér zijn dan een fysieke drager van zorg, het kan actief bijdragen aan hoe die zorg wordt ervaren en gegeven. Door zorgvuldig te ontwerpen ontstaat een omgeving die rust, veiligheid en perspectief biedt, en zo het zorgproces versterkt.

(Jeugdautoriteit, 2023) (Jeugdautoriteit, 2024) (Jeugdzorg Nederland, 2024) (Defence for Children Nederland, 2024) (Nederlands Jeugdinstituut, 2024)

De voorgeschiedenis van deze plek schreeuwt om een nieuwe koers. Dit is het moment voor een omslag. Een kans om te laten zien hoe ruimtelijke kwaliteit een positieve invloed kan hebben op jongeren in een kwetsbare fase van hun leven.

Het wordt een pijnlijke reis, om juist op deze plek opnieuw ruimte te maken voor jongeren in nood. Er zal vertrouwen herwonnen moeten worden, op een locatie die beladen is, getekend door een verleden dat nog voelbaar is. Maar juist dat geeft mij, als ontwerper, de drijfveer om deze uitdaging vol aan te gaan. Gemakkelijk is het zelden geweest, en dat hoeft het ook niet te zijn.

Ik kies ervoor om verschil te maken.

Afbeelding 23 - Piramide van Maslow

2. Piramide van Maslow

De Piramide van Maslow biedt een waardevol kader voor het begrijpen van jeugdzorg, vooral in het inzichtelijk maken van de behoeften van jongeren. Maslow's theorie rangschikt menselijke behoeften in oplopende niveaus: van basisbehoeften zoals eten, veiligheid en onderdak tot aan persoonlijke groei en zelfontplooiing.

Binnen de jeugdzorg is het cruciaal te bepalen op welk niveau een jongere zich bevindt, omdat hun welzijn en de effectiviteit van ondersteuning hier sterk door worden beïnvloed. Pas wanneer de basisbehoeften zijn vervuld, denk aan fysieke veiligheid en geborgenheid, kan worden gewerkt aan hogere niveaus, zoals zelfvertrouwen, verbondenheid en persoonlijke ontwikkeling. (Maslow, 1943)

Voordat ik de jongeren kan helpen helen, moet ik ze eerst een veilig 'thuis' bieden. De piramide van Maslow wordt daarbij mijn kompas. Door de lagen van behoefte te verwerken in het gebouw, geloof ik dat ik als ontwerper voor ieder moment, voor iedere jongere, een plek kan creëren. En daarbij een basislaag facilitair.

Ruimtes die, bewust of onbewust, een volgende stap in hun persoonlijke reis mogelijk maken. Ik zie dit als een concept dat richting geeft aan wat de ruimtes moeten uitstralen, hoe ze moeten aanvoelen, en welk gevoel ze mogen losmaken.

Afbeelding 24 - yes we can clinic

3. Yes we can clinics

Een belangrijke inspiratiebron voor het ontwerp is de 'Yes We Can Clinic', een behandelcentrum voor jongeren tussen de 13 en 27 jaar met psychische klachten, verslavingen en gedragsproblemen. De jongeren, 'fellows' genoemd, hebben vaak al een langdurige en moeizame zorggeschiedenis achter de rug. Waar eerdere behandelingen faalden, biedt Yes We Can een nieuwe kans en vormt het voor veel jongeren en hun families een keerpunt.

De kliniek richt zich op een intensieve, maar kortdurende behandeling waarbij de focus ligt op het behouden van de thuisomgeving en het herstellen van de band binnen het gezin. Door deze aanpak wordt geprobeerd uithuisplaatsing te voorkomen en nieuw perspectief te bieden. De werkwijze rust op drie kernprincipes:

1. Sfeer: een combinatie van onvoorwaardelijke warmte, veiligheid, confrontatie wanneer nodig en veel herkenning onder elkaar.
2. Team: een multidisciplinair samengesteld zorgteam.
3. Programma: een intensief traject van zeven weken behandeling, gevolgd door tien weken nazorg, inclusief aandacht voor ouders, broers en zussen.

De combinatie van groepssessies en individuele begeleiding zorgt ervoor dat elke jongere stappen kan maken in zijn of haar ontwikkeling. Dagelijkse activiteiten dragen onbewust bij aan persoonlijke groei en bieden een noodzakelijke uitlaatklep. (Clinics, sd)

Deze benadering vormt een belangrijke inspiratie voor de zorgstructuur binnen het nieuwe ontwerp voor Huize Alexandra. Het intensieve en kortdurende karakter, evenals de focus op herstel en verbinding, zijn vertaald naar de opzet van het gebouw en zijn functies.

Na het zien van de documentaire over de 'Yes We Can'-clinic wist ik het zeker: dit wordt een bron van inspiratie voor het ontwerp van Alexandra.

De manier van zorg bieden, de activiteiten, de benadering van het proces , alles ademt aandacht voor het individu.
Niet een nummer, maar een naam. Niet zomaar iemand.
Door dit programma als leidraad te nemen, kon ik een nieuwe laag aan mijn concept toevoegen. Een extra fundament waarop het ontwerp verder kon groeien: één die de mens centraal stelt, in al zijn kracht en kwetsbaarheid.

Een nieuw perspectief

Dit hoofdstuk brengt alles samen in een nieuw architectonisch voorstel. Een ontwerp dat het verleden niet wist, maar verwerkt, en juist daardoor ruimte maakt voor een hoopvolle toekomst. Een plek waar pijn transformeert tot kracht, en waar jongeren opnieuw kunnen landen, groeien en dromen.

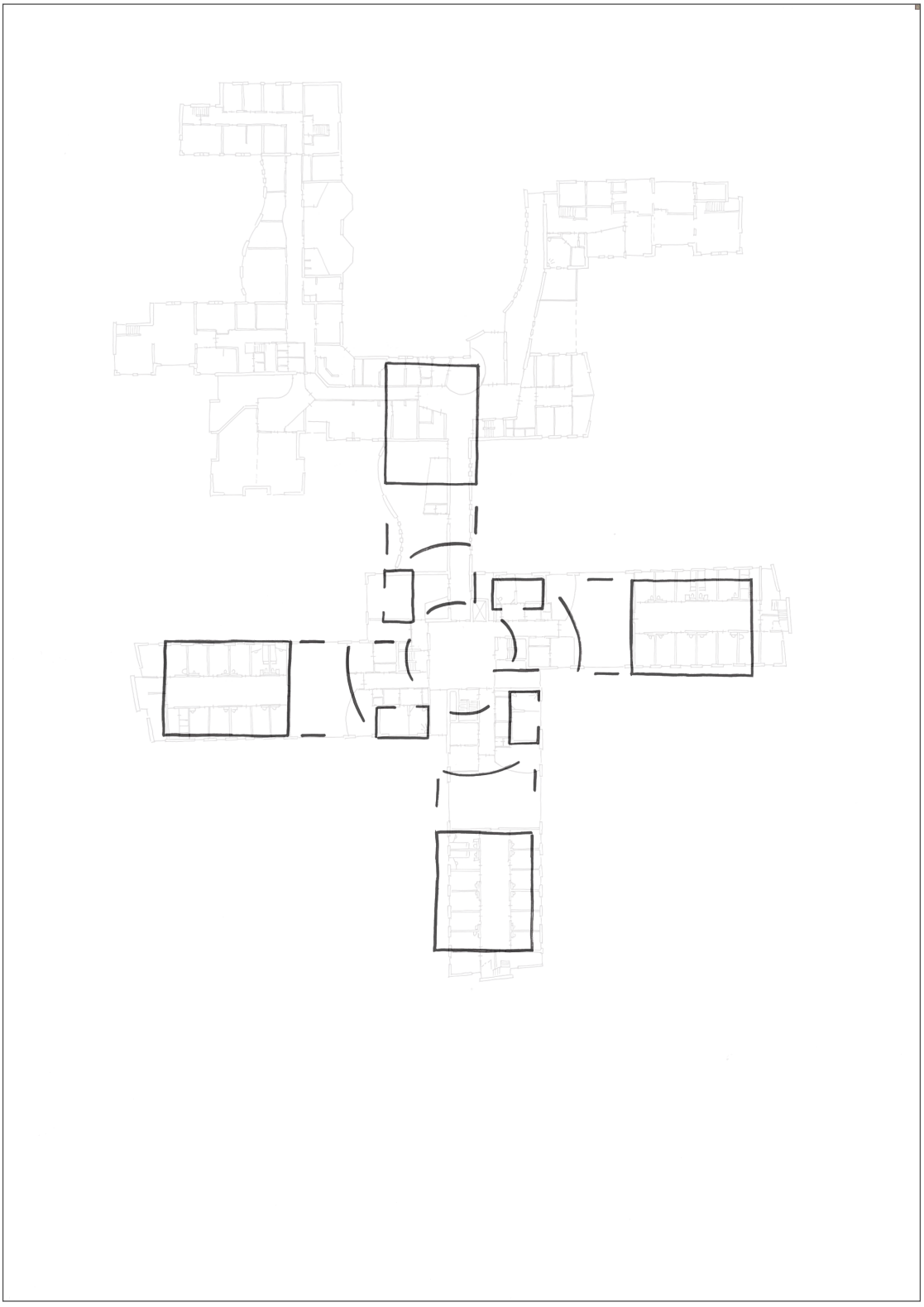

Afbeelding 25 - schematisch uitgangspunt gebouwstructuur

1. Uitgangspunten ontwerp

1.1. Verandering van de gebouwstructuur

De voorafgaande analyses, waaronder de architectonische analyse van Huize Alexandra, de morfologische en landschappelijke analyse, vormen een solide basis voor het herontwerp van de gebouwstructuur. Hieruit komen vijf centrale ontwerpprincipes naar voren:

- Vergroten van openheid
- Integratie van groen en architectuur
- Versterken van verbinding met bestaande groen-structuren
- Ruimte voor ontmoeting & routing
- Herziening van de schaal (t.o.v. menselijke maat)

De nieuwe structuur breekt radicaal met de geslotenheid van het oorspronkelijke ontwerp. Door het verwijderen van overbodige wanden en kleine, opgesloten ruimten ontstaan open, multifunctionele zones. Deze bieden niet alleen meer licht en lucht, maar creëren ook meerdere bewegingsroutes en stimuleren ontmoeting en eigen regie.

Karakteristieke elementen blijven behouden en worden strategisch ingezet om oriëntatie, herkenbaarheid en gelaagdheid te versterken. De markante halfronde wand bij de leefruimte en observatiezone wordt opnieuw ingezet als een ruimtelijk baken. Ook de oorspronkelijke gangstructuur met kamers, en zelfs de voormalige isoleercellen met hun luchtruimtes, worden hergebruikt als tastbare herinnering aan het verleden – maar met een nieuwe, betekenisvolle rol binnen een toekomstgerichte omgeving. Natuurlijke elementen waarborgen op subtiele wijze privacy – zonder terug te vallen in het gevoel van opsluiting. Zo ontstaat een omgeving die veiligheid biedt zonder beklemming.

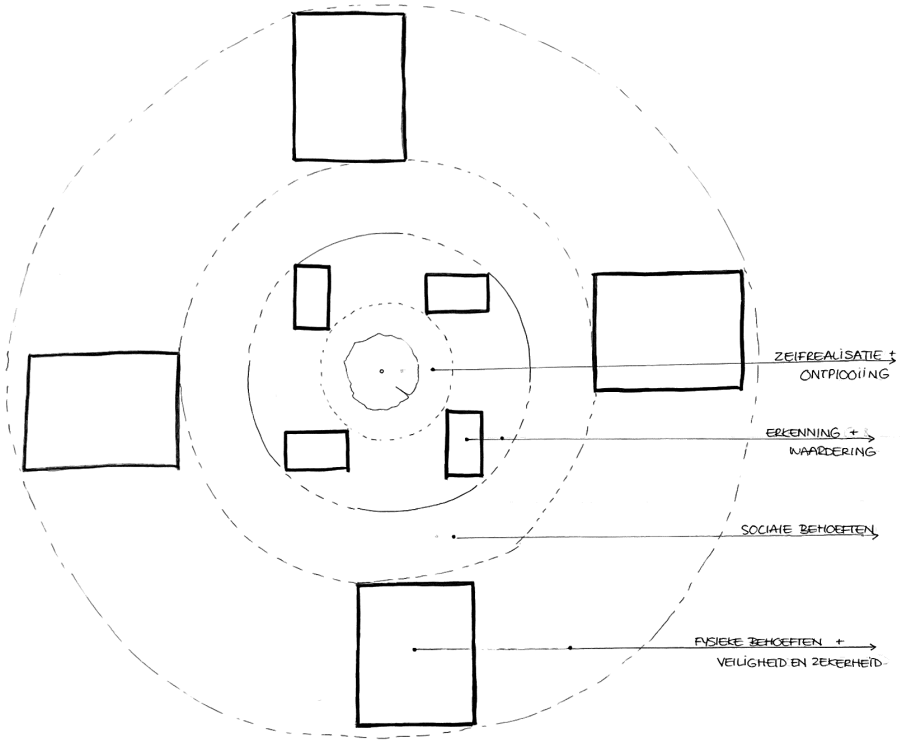

Afbeelding 26 - projectie piramide van Maslow

1.2. Piramide van Maslow als ruimtelijke element

De Piramide van Maslow vormt het conceptuele fundament van dit ontwerp. Het gebouw is opgebouwd uit vier concentrische ringen, die elk een niveau van de menselijke behoeften vertegenwoordigen. Van buiten naar binnen ondersteunen deze zones stap voor stap de persoonlijke groei van de jongeren – in lijn met de opklimmende lagen van de piramide.

1. Buitenste ring – Fysieke behoeften & veiligheid
Deze ring vormt de basis en richt zich op primaire behoeften: rust, privacy en bescherming. Hier bevinden zich de privéverblijven van de jongeren – hun veilige thuishaven. Deze ruimtes zijn zó ontworpen dat ze zowel geborgenheid bieden als de mogelijkheid om zich terug te trekken wanneer nodig.

2. Tweede ring – Sociale verbondenheid
In deze zone draait alles om ontmoeting en interactie. Hier worden jongeren uitgedaagd om sociale vaardigheden te ontwikkelen en relaties op te bouwen, in een omgeving die uitnodigt tot contact zonder te dwingen.

3. Derde ring – Erkenning & waardering
In deze laag ligt de focus op persoonlijke ontwikkeling en reflectie. Jongeren werken hier aan het verwerken van hun verleden en het versterken van hun zelfbeeld in het heden – een essentiële stap richting groei en stabiliteit.

4. Binnenste ring – Zelfrealisatie
Het hart van het gebouw symboliseert zelfontplooiing. Hier krijgen jongeren ruimte om te ontdekken wie ze zijn, hun talenten te ontplooien en eigen doelen na te streven.

Door Maslow's hiërarchie ruimtelijk te vertalen, wordt de architectuur een actief instrument in het zorgproces.

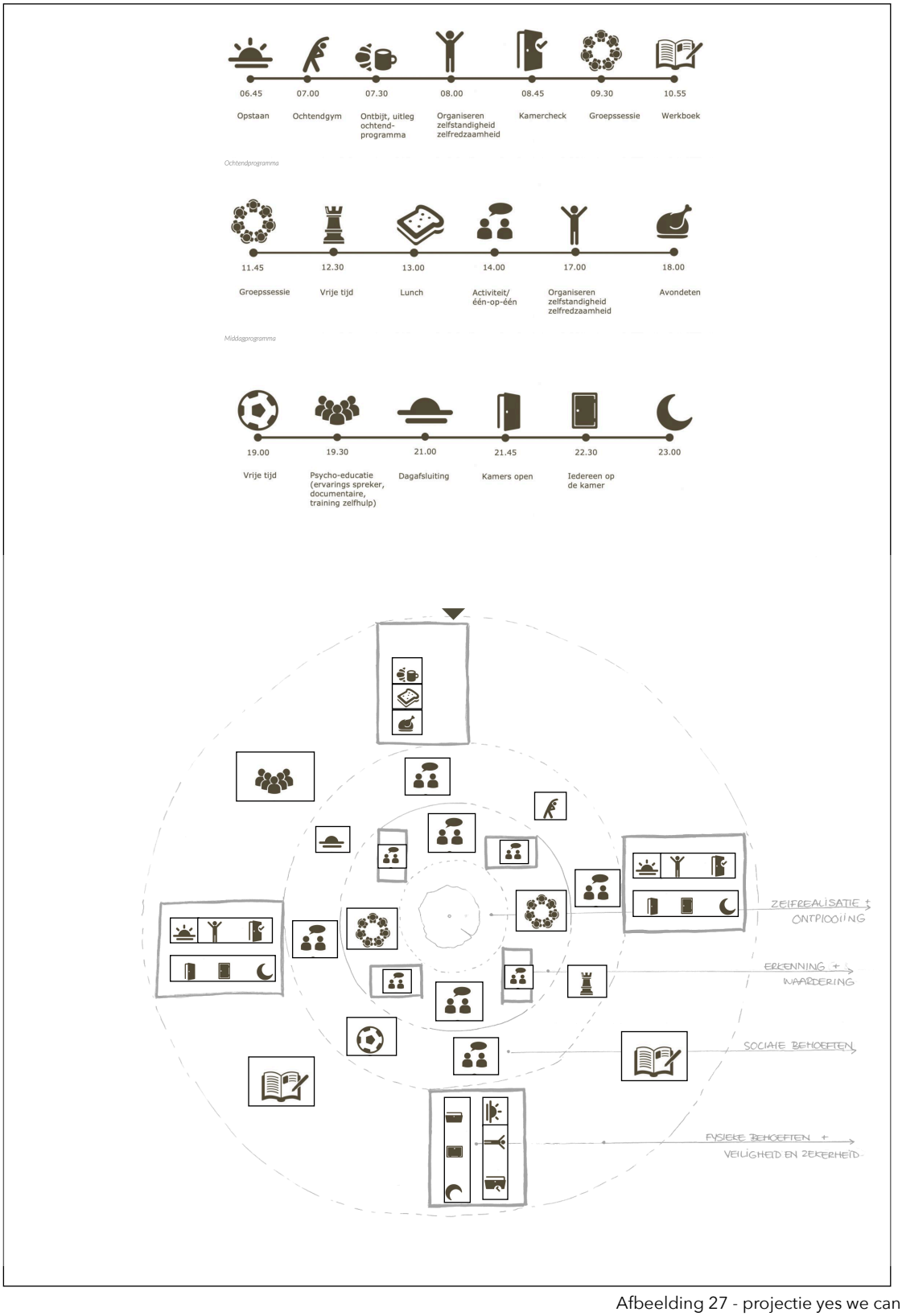

Afbeelding 27 - projectie yes we can

Bovenste afbeelding: tijdspad dagindeling Yes we can clinic
https://www.yeswecanclinics.nl/intensief-behandelprogramma

1.3. Ruimtelijke vertaling van het concept

De ruimtelijke opbouw van het gebouw, gebaseerd op de Piramide van Maslow (zie hoofdstuk 1.2), vormt het kader waarbinnen het programma van de Yes We Can Clinic is ingepast. Iedere ruimte is bewust gekoppeld aan een specifieke laag van de piramide, zodat functie en betekenis elkaar versterken.

Buitenste ring – fysieke behoeften & geborgenheid
In deze zone bevinden zich de slaapvertrekken en huiskamers: vertrouwde plekken waar jongeren zich kunnen terugtrekken, tot rust komen en zich veilig voelen. Hier zijn alle fysieke basisbehoeften vervuld – van rust en privacy tot oriëntatie en overzicht.

Tweede ring – sociale verbondenheid & interactie
Activiteitenruimtes zoals yogazalen en handvaardigheidateliers liggen in deze schil. Deze ruimtes stimuleren sociale interactie, samenwerking en het even loskomen van de intensiteit van het persoonlijke proces – zonder het doel uit het oog te verliezen.

Derde ring – erkenning & reflectie
Hier vinden groepsgesprekken en één-op-één-begeleiding plaats. Dit is de zone waar jongeren hun verhaal leren begrijpen, confrontaties aangaan en erkenning vinden. De voormalige isoleercellen zijn getransformeerd tot meditatieruimtes: plekken van rust en zelfreflectie, als opmaat naar zelfrealisatie.

Binnenste kern – zelfrealisatie
De meest centrale ruimtes bieden ruimte voor persoonlijke groei en zelfontplooiing. Hier wordt ruimte gegeven aan stilte, creativiteit en autonomie – essentieel voor het hervinden van richting en identiteit.

Het gebouw nodigt daarnaast uit tot beweging. Door verschillende aanbod in ruimtes en open verbindingen ontstaat een natuurlijke routing die ontmoeting stimuleert en voorkomt dat jongeren zich opgesloten of geïsoleerd voelen. Scheidingselementen zijn niet beperkend, maar juist functioneel en uitnodigend vormgegeven: als overgangsruimtes, niet als grenzen.

2. De situatie

Hierboven zie je de nieuwe situatie van Huize Alexandra. Door de schakels tussen de vleugels te verwijderen, ontstaat een open, ademende structuur. De openingen in de vleugels geven de natuur de ruimte om naar binnen te stromen, zonder dat de herkenbare identiteit van 'Huize Alexandra' verloren gaat. Architectuur en natuur vinden elkaar samen vormen ze nieuwe kamers, waar het gebouw niet langer begrenst, maar uitnodigt.

entree
back office
medicijnen-balie
ontvangst
collegezaal/
presentatieruimte
eetzaal
start van de dag:
ochtendgym
dagafsluiting
meditatie-
ruimte
1 op 1 therapie
gezinstherapie
meditatieruimte
groepsruimte
slaapvleugels
muziek-
lokaal
groepsruimte
meditatieruimte
meditatie
ruimte
rookzone/chillzone
1 op1
therapie
creatief
lokaal
rookzone/chillzone
terrasplek, plek voor
buitentherapie
slaapvleugels

3. De plattegrond

Het gebouw maakt gebruik van de bestaande entreezone, waarin de oorspronkelijke structuren ruimte bieden voor algemene functies. De voorheen rechte en gesloten opzet is opengebroken, waardoor een meer vloeiende circulatie ontstaat. Meerdere routes verweven zich met het zorgproces en ondersteunen de ontwikkeling van de jongeren.

De buitenste ring is gewijd aan de basisbehoeften: hier bevinden zich de slaapvertrekken, de eetruimte en plekken voor rust en afzondering. De daaropvolgende ring speelt in op sociale behoeften, met ruimtes voor gezamenlijke activiteiten en interactie. Verder naar binnen ligt de zone voor verdieping en reflectie, met groeps- en individuele gespreksruimtes. De kenmerkende halfronde wand wordt voortgezet en versterkt de routing, terwijl diepe wanden multifunctionele elementen vormen: ze bieden zitplekken, opbergruimte of fungeren als fysieke scheiding.

De meditatieruimte en de luchtruimte bieden jongeren de mogelijkheid om zich bewust terug te trekken—een veilige plek om even in een eigen wereld te zijn. Natuurlijke ingrepen, zoals vijvers en groenstructuren, zorgen subtiel voor ruimtelijke scheiding en rust. De centrale boom vormt het symbolische en fysieke hart van het gebouw—een duidelijke tegenhanger van de eerder bescheiden vide. Tegelijkertijd verwijst hij naar het verleden: naar de boom die als enige overeind bleef tijdens de brand in het oude klooster.

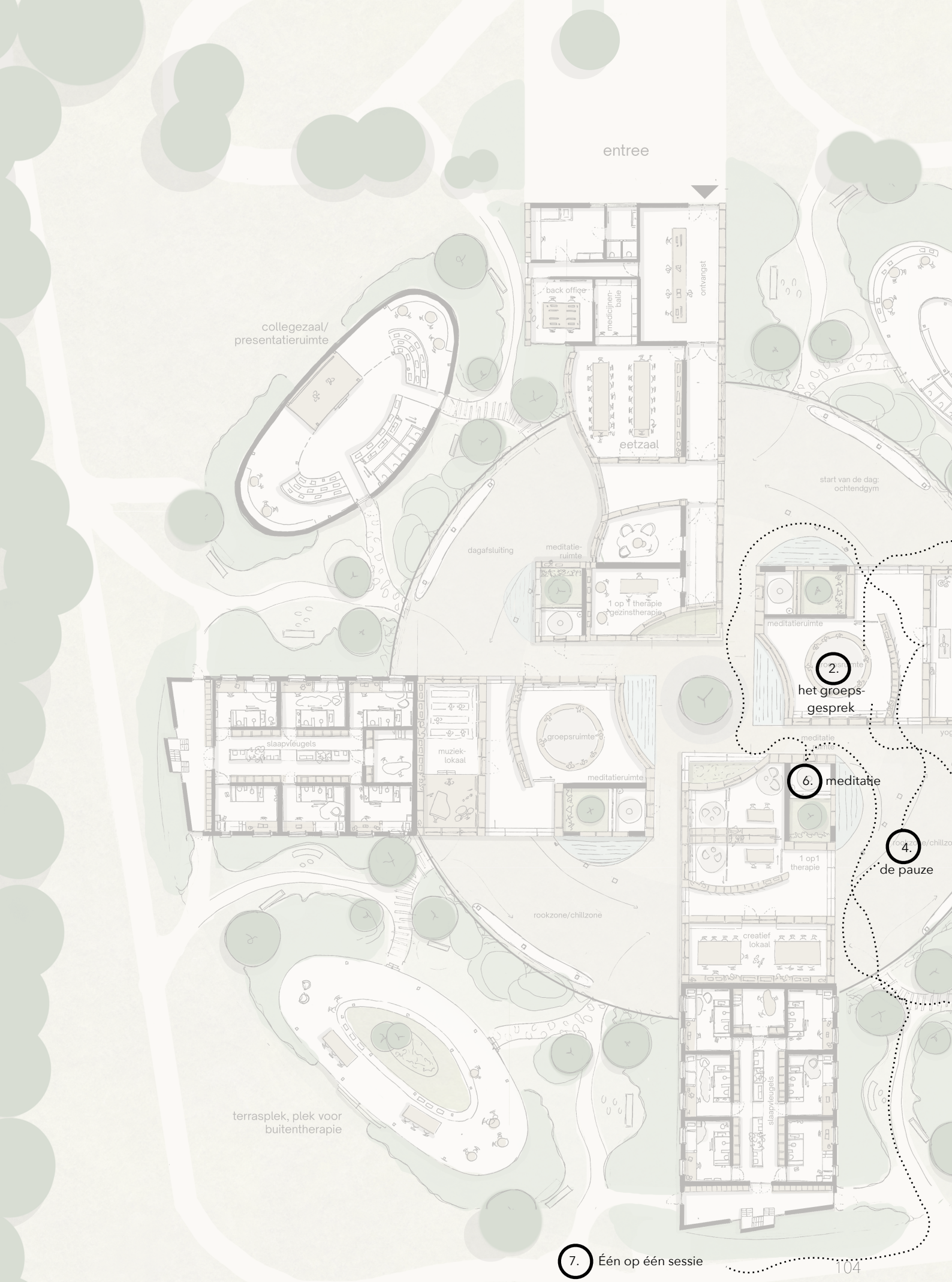
entree
back office
medicijnen-balie
ontvangst
collegezaal/
presentatieruimte
eetzaal
start van de dag:
ochtendgym
dagafsluiting
meditatie-
ruimte
1 op 1 therapie
gezinstherapie
meditatieruimte
2.
het groeps-
gesprek
slaapvleugels
muziek-
lokaal
groepsruimte
meditatieruimte
6. meditatie
4.
de pauze
1 op1
therapie
rookzone/chillzone
creatief
lokaal
terrasplek, plek voor
buitentherapie
slaapvleugels
7. Één op één sessie

4. De scenes

Om de werking van de diverse ruimtes uit te lichten en te laten zien wat de architectuur voor meerwaarde brengt aan het proces zijn er diverse scenes gemaakt die de dagvulling van de jongeren grotendeels inzichtelijk maakt.

De daginvulling en de diverse ruimtes die uitgelicht worden zijn hiernaast aangegeven om de plattegrond van het gebouw.

De cocon

In de kamers voelen de lambriseringen als een omhelzing, een warme omarming die bescherming biedt. De elementen in de ruimte zijn vaste interieurmeubels, wat niet alleen praktisch is, maar ook zorgt voor vastigheid en stabiliteit. Dit versterkt het gevoel van een veilige, constante basis.
De ramen zijn extra omlijst, zodat het zicht op het groen als een soort stilleven ervaren wordt.

Het biedt een mogelijkheid om weg te dromen, maar houdt tegelijkertijd de werkelijkheid op een gezonde afstand, wat een rustgevend, bijna fictief effect heeft. Om de mentale gesteldheid te bevorderen, is er gekozen voor een schuifbaar scherm waarmee de ramen afgesloten kunnen worden. Dit zorgt ervoor dat de jongeren in de ochtend gewekt kunnen worden door natuurlijk ochtendlicht, wat positief bijdraagt aan hun welzijn. De keuze voor hout als materiaal brengt warmte en natuurlijkheid in de ruimte, wat bijdraagt aan de rustgevende sfeer. Het landschapsontwerp is zo vormgegeven dat de planten en het groen een natuurlijke afstand creëren tussen de kamers en mensen in de tuin, waardoor de privacy gewaarborgd blijft en het gevoel van isolatie versterkt wordt.

Het groepsgesprek

De ruimte voor groepssessies is een plek waar de jongeren werken aan hun persoonlijke proces via de ‘10 acties tot verandering’. Elke week staat in het teken van reflectie, zoals erkennen wie je pijn heeft gedaan. Ondanks de zwaarte van de gesprekken, wil ik als architect een lichte, veilige omgeving creëren.

In plaats van een volledig gesloten ruimte, wat benauwend kan aanvoelen, heb ik gekozen voor transparantie, zachtheid en controle. Glazen panelen, een licht tussenlid onder het dak en de mogelijkheid om delen af te sluiten, zorgen voor lucht en autonomie. Het optillen van het dak laat het zweven, letterlijk en figuurlijk.

De vloer ligt dieper dan de omliggende ruimte, wat een gevoel van geborgenheid geeft. Door het hoogteverschil voelen jongeren zich beschermd en niet bekeken, terwijl ze toch contact houden met het omliggende groen. Het zitmeubel vormt een ononderbroken cirkel: zonder begin of eind, symbool voor gelijkheid en veiligheid binnen de groep. De afstand tussen de zitplekken is zorgvuldig afgestemd op comfort en ademruimte.
Tot slot creëert een vijver langs de transparante gevel een natuurlijke barrière tussen binnen en buiten. Het water voorkomt ongewende nabijheid van voorbijgangers én versterkt de rust en biofiele waarde van de plek.

De huiskamer

De huiskamers liggen, net als de slaapvertrekken, in de buitenste cirkel van het gebouw, de zone waar basisveiligheid en geborgenheid centraal staan. Vier verschillende huiskamers bieden elk een eigen sfeer en functie, maar vormen samen een familie. Het is een plek om even afstand te nemen van therapie: om

buiten te zitten, een lezing bij te wonen of, zoals in de afgebeelde ruimte, aan het werkboek te werken.
De ruimte richt zich volledig op het groene hart in het midden. De gesloten buitengevels beperken prikkels van buitenaf en zorgen voor een rustige, gefocuste omgeving. Het interieur biedt veel vrijheid: verschillende plekken om te zitten, om te werken of om in gesprek te gaan.

De warme houten lambrisering en de ritmische houten constructie geven de ruimte vertrouwen, rust en stevigheid. Het groen, zowel binnen als buiten, draagt bij aan een gevoel van veiligheid. Hier vinden jongeren hun eigen plek, om te reflecteren, tot rust te komen of te verbinden met elkaar.

Even pauze

Op de plek waar vroeger harde, donkere hoeken de overhand namen, bevindt zich nu een open ademruimte tussen de vleugels , een plek voor verlichting. Onder een hoog dak, volledig in de buitenlucht, stappen jongeren letterlijk uit de therapie- of activiteitenzone door een kleine verticale beweging: twee treden omhoog of omlaag. Deze overgang vergroot het bewustzijn en markeert een moment van

pauze. De houten draagconstructie geeft structuur en rust, terwijl het contact met de lucht, het groen en het daglicht ruimte biedt om op adem te komen. Ondanks de openheid voelt het door het zwevende dak en de verhoogde vloer als een omsloten plek, beschermd maar vrij. Een massief zitelement rijst op uit de vloer, biedt rustpunten voor één of meerdere personen, zonder te fragmenteren of te verstoren. De vorm en oriëntatie begeleiden op natuurlijke wijze de routing. Tussen de therapie- en activiteitenruimtes is de grens niet langer hard. Door diepe, ritmisch geplaatste elementen met zit- of opbergfunctie vervagen de overgangen. Niet scheiden, maar verbinden staat hier centraal. De materiaalcombinatie van hout, groentinten en natuursteen versterkt het gevoel van harmonie, stabiliteit en rust.

De activiteit

De activiteitenruimte, gelegen aan de kop van de slaapvleugels, bevordert sociale interactie en biedt ruimte voor verschillende activiteiten. Deze ruimtes helpen de deelnemers los te komen van gesprekken en therapieën, waardoor emoties soms juist naar boven komen. Met twee verdiepingen en houten elementen die de menselijke maat behouden, zorgt de

ruimte voor een balans tussen luchtigheid en intimiteit. Het ritme van de elementen creëert harmonie en rust. De gesloten voor- en achtergevels richten de focus naar de glazen zijgevels, die verbinden met het groen. De opdeling van de gevels geeft structuur en versterkt het ritme. Het betonnen dak, met een houten bekistingsafdruk, brengt textuur en warmte, waardoor het geheel minder kil aanvoelt.

INTERACTIVE
SCIENE

Meditatie

De meditatieruimte transformeerde van een isolatieruimte naar een plek van zelfontplooiing en rust. Waar voorheen gedwongen alleen-zijn plaatsvond, is het nu een ruimte waar je zelf kiest om tot jezelf te komen.

De voorste ruimte is voor meditatie, met een luchtplaats achterin die open verbinding met de buitenlucht biedt, maar niet toegankelijk is, waardoor het een stilleven wordt. Aan de linkerzijde is een vijver die rust biedt en voorbijgangers op afstand houdt, versterkt door een zitkuil en schermen voor privacy. Het is een plek om je terug te trekken en te dromen.

Één op één

Het landschap rondom en tussen de vleugels is onlosmakelijk verbonden met de werking van het gebouw. Het bestaande wandelpad nodigt uit tot beweging, tot reflectie, en tot gesprek. Een wandeling activeert, verlaagt drempels en opent sneller een gesprek dan een statische setting ooit kan doen.

De tuin tussen de vleugels vormt een duidelijke overgang van het openbare coulisselandschap naar een meer intieme, beschermde buitenruimte. Door zijn opzet voelt deze tuin als een eigen wereld, zonder dat daar fysieke grenzen voor nodig zijn.
Verspreid over het terrein liggen rustige zitplekken die uitnodigen tot een moment van bezinning, een gesprek, of een sessie in de buitenlucht. De woonkamers vormen ankerpunten in deze belevingstuin, waar het groen niet enkel decoreert, maar functioneert: als buffer, grens en onderdeel van het proces. De tuin is geen losse toevoeging, maar een essentieel verlengstuk van het gebouw en zijn werking.

Conclusie

Dit onderzoek begon met de vraag: "Hoe kan een plek met een pijnlijke geschiedenis en negatief imago transformeren tot een betekenisvolle plek met perspectief zonder het verleden uit te wissen, maar juist door het in te zetten als kracht?" Het antwoord daarop vormt de essentie van het voorgaande hoofdstuk. Een bestaande plek, een bestaand gebouw, maar door een andere blik en een nieuwe invulling krijgt het een tweede leven.

Het onderzoek met zijn diverse onderzoeksmethodieken zoals literatuuronderzoek, gebouw- en locatieanalyse en veldonderzoek gaf alle bouwstenen voor dit ontwerp.

Het ontwerp laat zien dat je niet altijd alles hoeft te slopen om tot verandering te komen. Integendeel: sloop en nieuwbouw kunnen voelen als het uitwissen van wat er was, terwijl juist in het doorleven en transformeren hier de grootste kracht schuilt. Maar dit project gaat verder dan alleen het beantwoorden van een onderzoeksvraag. Het laat zien dat architectuur een rol kan spelen in het zorgproces zelf. Door écht te luisteren, door met gevoel en empathie te ontwerpen, kan architectuur verbinding mogelijk maken.

Een essentieel onderdeel van dit proces was de onderzoeksmethode die ik tijdens mijn tijd aan de academie zelf heb ontwikkeld: ontwerpen vanuit gevoel en intuïtie. Deze methode ontstond niet uit theorie, maar uit ervaring, een manier van werken waarin het onderbewuste, het aanvoelen van een plek en de menselijke maat centraal staan. In balans met rationele analyse levert deze benadering ontwerpen op die niet alleen kloppen op papier, maar ook voelbaar zijn in de ruimte. Juist in opgaven als deze, waar kwetsbaarheid en beladenheid samenkomen, bewijst deze werkwijze haar kracht..

Maar hoe kan een plek met een pijnlijke geschiedenis en negatief imago transformeren tot een betekenisvolle plek met perspectief, zonder het verleden uit te wissen, maar juist door het in te zetten als kracht? Het antwoord ligt in het durven voelen. Door een rationele basis te creëren, gebaseerd op feiten, én daarnaast ruimte te maken voor wat de plek en de mensen echt nodig hebben, ontstaat een diepere vorm van ontwerpen, één die betekenisvol is. Één vorm welke ons als mens onderscheid van de gevreesde toekomstige ontwerper 'AI'. Een vorm waardoor ik hier niet voor vrees.

En dat is iets wat ik vind wat hier is gelukt, en hopelijk inspiratie is voor vele ontwerpers. Laat het inspiratie zijn voor de beleidsmakers in de jeugdzorg, de ontwikkelaars en ontwikkelingen die plaats vinden in Almelo. En hopelijk geeft het ook perspectief aan de mensen die hier hebben geleden jaren geleden.

Reflectie

In mijn ontwikkeling als ontwerper heb ik ontdekt dat mijn gevoeligheid geen zwakte is, maar juist een van mijn grootste krachten. Waar ik eerder twijfelde en liet meeslepen door gevoelens, begrijp ik nu dat dit me in staat stelt om dicht bij de mens te staan, echte verbinding te maken en dat gevoel tastbaar te maken in mijn ontwerpen. Het vermogen om intuïtief te werken én tegelijkertijd feitelijk te onderbouwen geeft mijn proces diepgang en stevigheid.

De keuze om met de hand te tekenen gebaseerd op intuïtie vormt een uniek en persoonlijk proces. Dit maakt mij als ontwerper onderscheidend; mijn ontwerpen zijn niet alleen visueel, maar ook gelaagd in betekenis en gevoel. Architecten als Peter Zumthor en Tadao Ando zijn daarin ook doeltreffende inspiratiebronnen geweest op het gebied van sfeer en atmosfeer.

Soms wilde ik te snel gaan, maar ik heb ervaren dat juist het vertragen, het dwalen en het maken van schetsen essentieel zijn om verder te komen. Deze momenten van loslaten vormen de basis voor diepere inzichten en een sterker eindresultaat.
Ik ben trots op wat ik heb bereikt, niet alleen het ontwerp dat er nu ligt, maar vooral ook de weg die ik heb afgelegd. Ondanks persoonlijke uitdagingen en onzekerheden ben ik dicht bij mezelf gebleven. Ik heb niet opgegeven en ik heb bewezen dat echte kracht schuilt in kwetsbaarheid en doorzettingsvermogen.

Als architect zie ik mijn taak niet alleen in het creëren van esthetisch mooie gebouwen, maar in het geven van betekenis. Ik wil ontwerpen maken die verder gaan dan vorm; gebouwen die verhalen vertellen, emoties oproepen en echt iets toevoegen aan de plek en de gebruikers. Mijn missie is om persoonlijke architectuur te maken: ontwerpen die mensen raken, blij maken en laten zien dat architectuur meer is dan alleen ruimte, het is gevoel, beleving en identiteit

Dit ontwerp en dit onderzoek zijn voor mij dan ook meer dan een academisch project; ze zijn een verlengstuk van wie ik ben als ontwerper. Het is een ontwerp dat niet alleen esthetisch waardevol is, maar dat ook betekenis en impact heeft. Ik wil met dit project laten zien dat emotie een sleutelrol speelt in ontwerpen als deze. Dat je als architect dichter bij de gebruiker komt wanneer je je openstelt, wanneer je voorbij de 'vorm' kijkt en echt contact maakt. Uiteindelijk gaat het niet om een schouderklop omdat het mooi is geworden, maar om de trots dat je met je ontwerp mensen hebt geraakt, geholpen en een verschil hebt gemaakt. Dat wil ik ook al mijn medestudenten adviseren. Volg je gevoel, het is het beste gereedschap die je bij je draagt.

Nawoord

Met dit nawoord wil ik graag mijn oprechte dank uitspreken aan een aantal mensen die een bijzondere rol hebben gespeeld tijdens mijn afstuderen.

Allereerst een speciaal dankwoord aan mijn mentor, Judith Lansink. Judith had het bijzondere vermogen om mij écht te lezen. Ze begeleidde me op een manier die mij hielp trouw te blijven aan mezelf. De keuzes maakte ik zelf, maar haar scherpe blik en subtiele sturing brachten mij telkens verder. Ze liet me zoeken waar nodig, maar wees me ook op waardevolle inzichten die ik zelf nog niet had herkend. Mede dankzij haar heb ik dit project kunnen maken zoals het nu is: authentiek, persoonlijk en volledig van mijn hand. Door haar begeleiding heb ik niet alleen mijn ontwerp, maar ook mezelf als architect beter leren kennen.

Daarnaast wil ik alle docenten bedanken die mij tijdens deze reis hebben geïnspireerd en begeleid. In het bijzonder mijn begeleiders Ralph Brodurck, Annemariken Hilberink & Wouter Hilhorst. Daarnaast ook coördinatoren en beoordelaars Gerard van Heel en Renske van Dam, Miranda Nieboer en Ton Schulte. Elk gesprek, elk kritisch moment en elk advies heeft bijgedragen aan mijn groei.

Tot slot een warm dankjewel aan al mijn medestudenten , voor de gedeelde ervaringen, het sparren, het lachen, en de steun. Samen maakten we dit proces mee.

Literatuurlijst

Almelo, G. (sd). Bouwkundige tekeningen, De Goede Herder . De Goede Herder, Almelo.

Almelo, G. (sd). Bouwtekeningen Huize Alexandra. Huize Alexandra, Almelo .

Baard, L. (2021, december 19). Schrijfster duikt in het omstreden verleden van Almelose klooster De Goede Herder. Tubantia .

Bouwhuis, H. (2021, september 28). 200 huizen op locatie Huize Alexandra: Almelo sloopt over half jaar, direct na vertrek van asielzoekers. Tubantia.

Clinics, Y. W. (sd). Onze unieke aanpak. Opgehaald van Yes we can clinics: https://www.yeswecanclinics.nl/onze-unieke-aanpak

Defence for Children Nederland. (2024, Augustus 26). Jeugdzorg onder druk: financiele problemen, sluitingen en tekort aan passende zorg. Opgehaald van Defence for children Nederland: https://www.defenceforchildren.nl/actueel/nieuws/familie/2024/jeugdzorg-onder-druk-2024/?utm_source=chatgpt.com

Frank Bussink, M. S. (2022, maart 3). Huize Alexandra in Almelo mogelijke locatie voor opvang Oekraïnse vluchtelingen: 'Nu slopen is niet uit te leggen'. Tubantia.

Gemeente Almelo. (2023, 6 1). Geschiedenis van Almelo. Opgehaald van Gemeente Almelo : https://www.almelo.nl/over-almelo/geschiedenis-van-almelo

Gemeente Almelo. (2023, 06 1). Omgevingsvisie Almelo. Opgehaald van Gemeente Almelo : https://almelo.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/a8019cf8-4b52-486b-89f9-1b99336c657f?documentId=43970a93-902c-41bf-b059-c22747c27a40&agendaItemId=a7e9ec88-4fd8-4107-b50e-c6f6f39b71a8

Genova, W. H. (2023). Strafkind. In W. H. Genova, Strafkind, gevangen bij de nonnen. Just Publishers.

Historische Kring Almelo, Stad en Ambt. (2000, Juli). Stad&Ambt. Opgehaald van Historische Kring Almelo: https://historischekringalmelo.nl/wp-content/uploads/2021/03/SA-2000-08-3.pdf

Jeugdautoriteit. (2023, 06 20). Jeugdautoriteit: extra aandacht voor continuïteit jeugdzorg noodzakelijk. Opgehaald van Jeugdautoriteit: https://www.jeugdautoriteit.nl/actueel/nieuws/2023/06/20/stand-van-de-jeugdzorg-2023?utm_source=chatgpt.com

Jeugdautoriteit. (2024, 04 25). Financiële positie grote jeugdhulpaanbieders steeds problematischer. Opgehaald van Jeugdautoriteit: https://www.jeugdautoriteit.nl/actueel/nieuws/2024/04/25/financiele-positie-grote-jeugdhulpaanbieders-steeds-problematischer?utm_source=chatgpt.com

Jeugdzorg Nederland. (2024, oktober 8). Jeugdzorg Nederland herkent zorgen jeugdautoriteit. Opgehaald van Pont zorg & sociaal: https://sociaalweb.nl/nieuws/jeugdzorg-nederland-herkent-zorgen-jeugdautoriteit-continuiteit-onder-druk/?utm_source=chatgpt.com

Lutkenhaus, R. (2011, juli 22). Alexandra definitief dicht. Tubantia.

Maslow, A. (1943). A Theory of Human Motivation. In A. Maslow, A Theory of Human Motivation. (pp. 370-396).

Nederlands Jeugdinstituut. (2024, Oktober 9). Continuïteit jeugdzorg is in gevaar. Opgehaald van Nederlands Jeugdinstituut: https://www.nji.nl/nieuws/continuiteit-jeugdzorg-is-in-gevaar?utm_source=chatgpt.com

Nies, J. (2023). Boek Strafkind. (W. Hart, Interviewer)

RTV Oost. (2012, November 6). Studenten bewonen celblok in Almelo. RTV Oost.

VPRO, C. E. (2024, mei 28). Jarenlange mishandeling en dwangarbeid van meisjes bij de Zusters van de Goede Herder. Opgehaald van VPROgids: https://www.vprogids.nl/documentaires/lees/artikelen/2024/Jarenlange-mishandeling-en-dwangarbeid-van-meisjes-bij-de-Zusters-van-de-Goede-Herder.html

Ching, F. D. (2015). Architecture, FORM, SPACE & ORDER. In F. D. Ching, Architecture, FORM, SPACE & ORDER (p. 443). New Jersey: John Wiley & Sons.

Bijlagen

Schouw 1 beeldmateriaal

Schouw 2 beeldmateriaal

Schouw 3

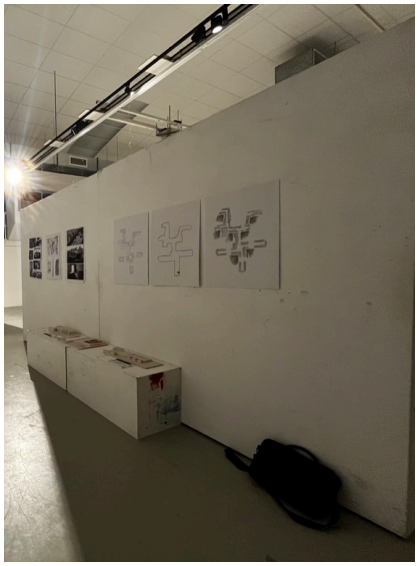

Bouwtekeningen de Goede Herder (bron: archief gemeente Almelo)

Auteur tekeningen zie afbeeldingen.

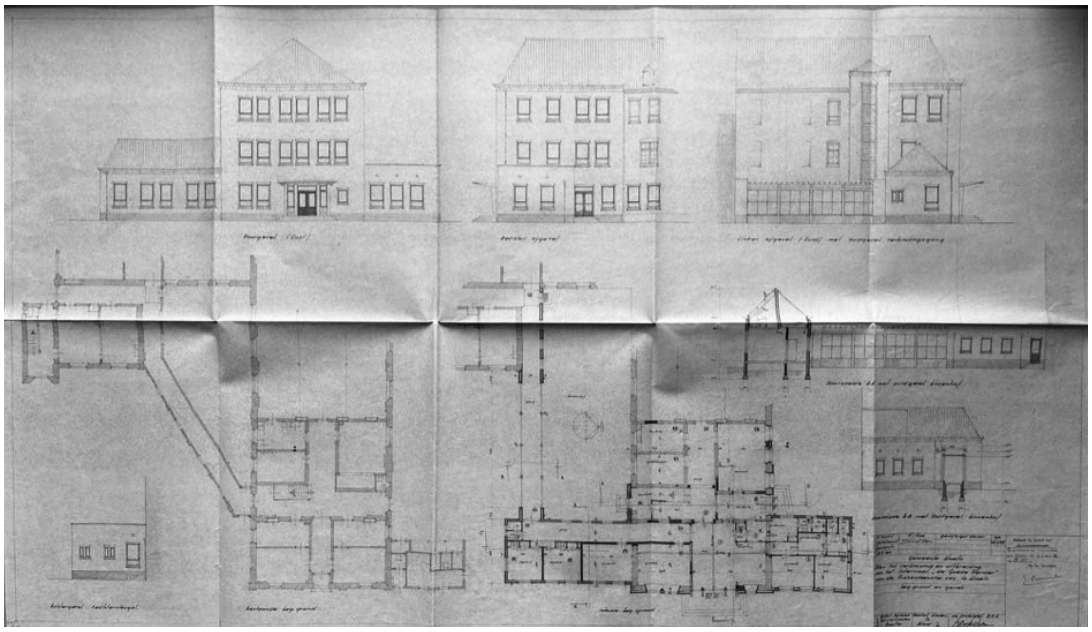

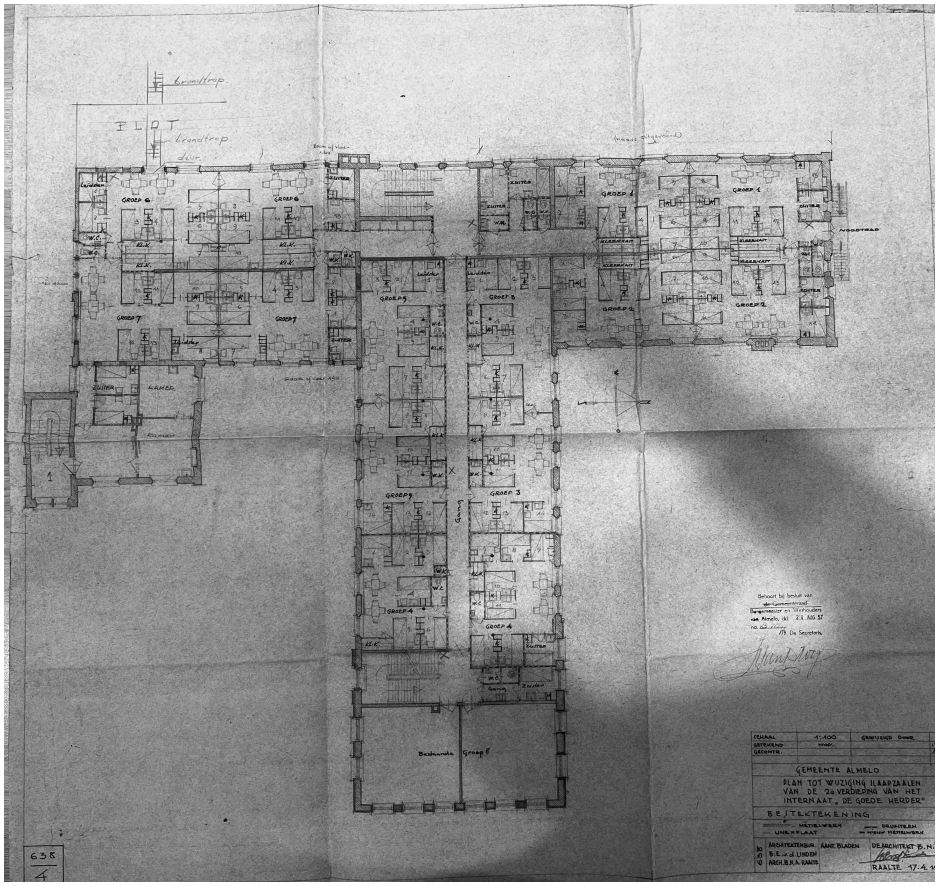

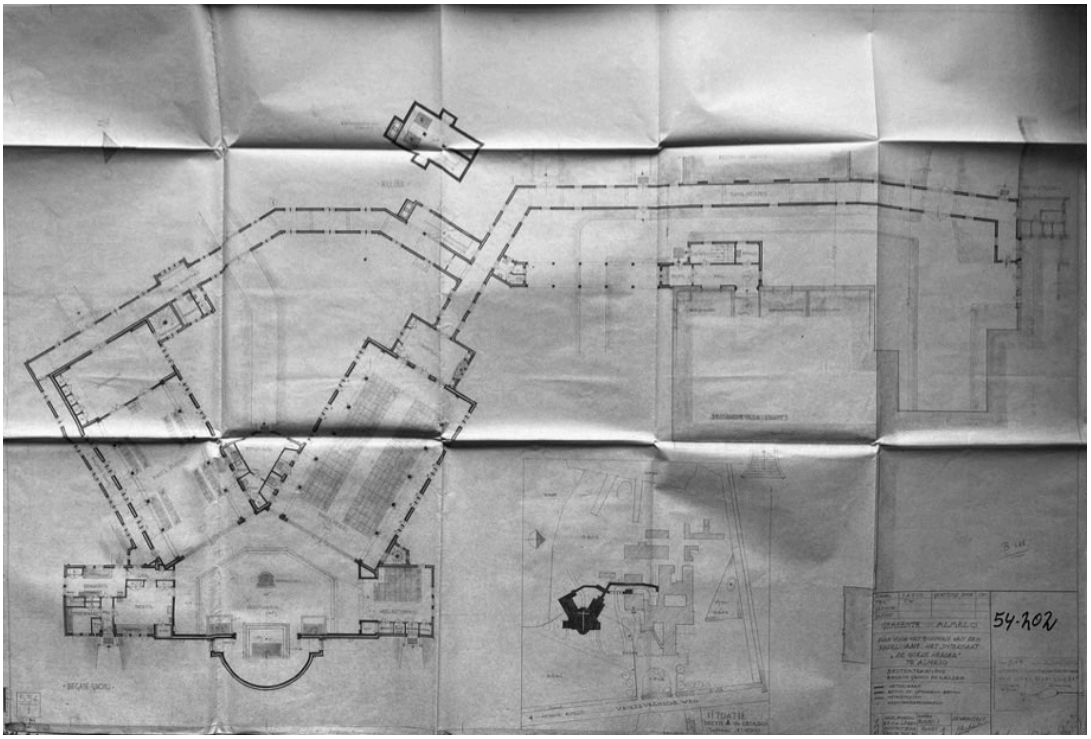
54-202

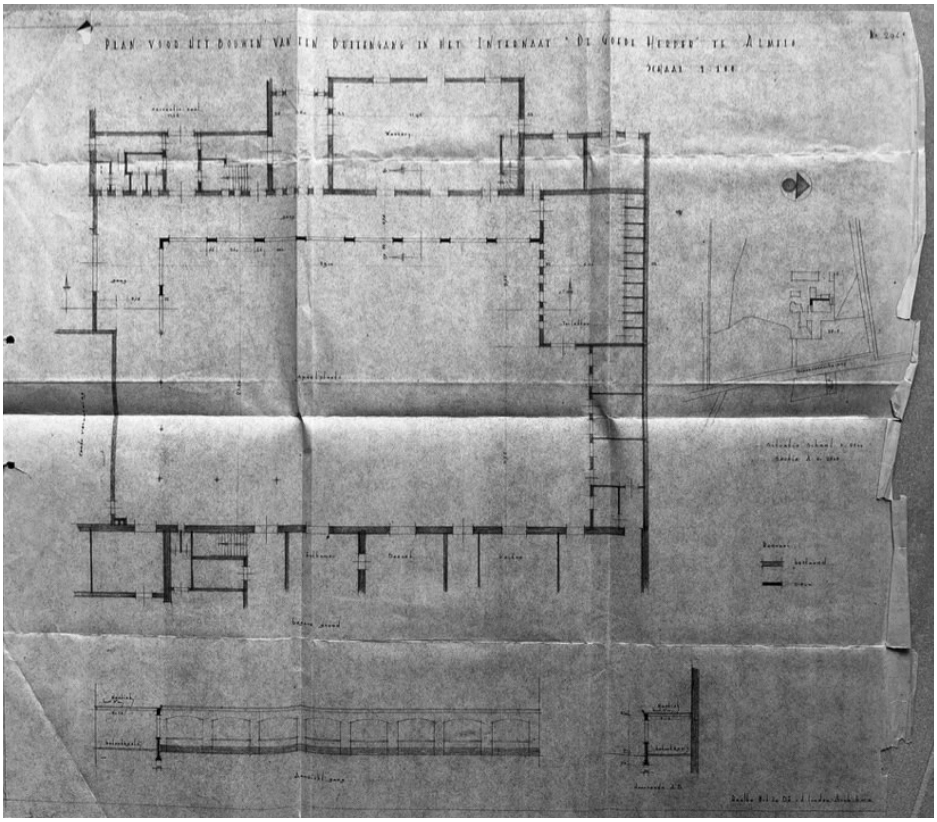
PLAN VOOR HET BOUWEN VAN EEN DUIKELBAAN IN HET INTERNAAT "DE GOEDE HERDER" TE ALMELO

Bouwtekeningen Huize Alexandra (bron: archief gemeente Almelo)

Auteur tekeningen zie afbeeldingen.

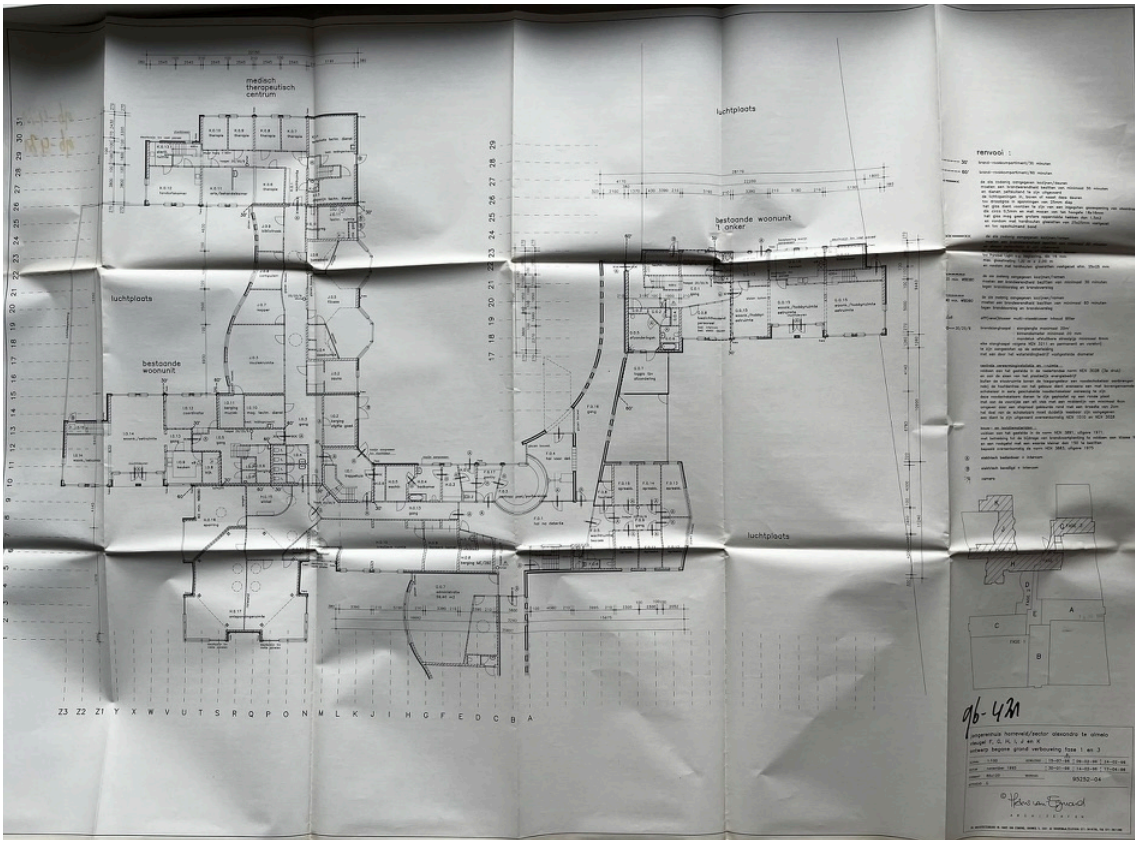

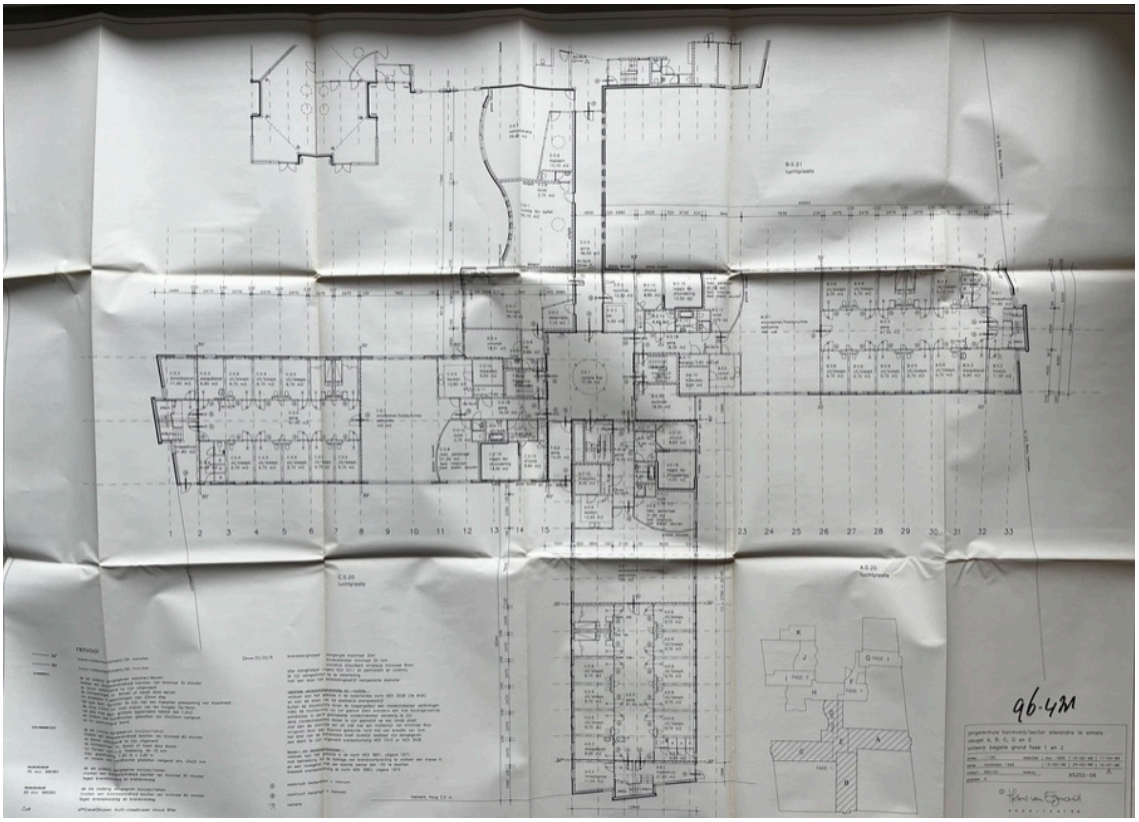

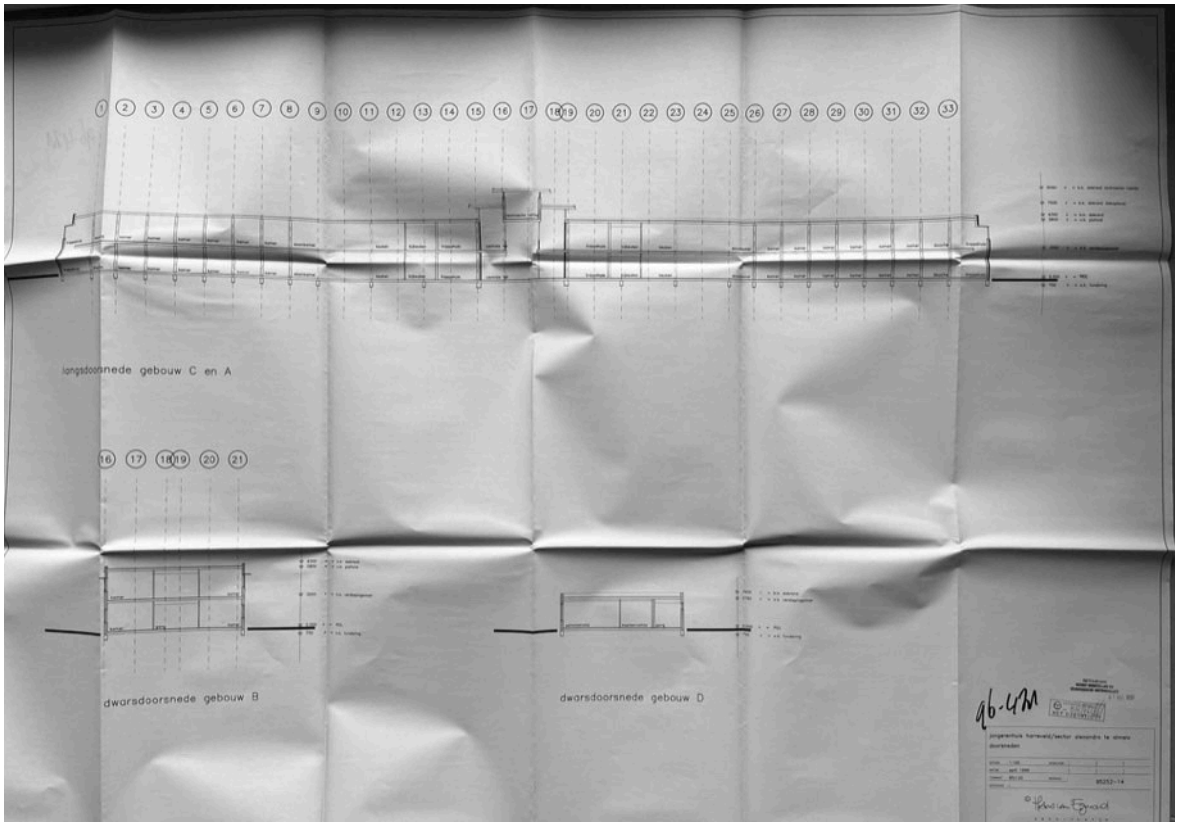
longsdoorsnede gebouw C en A
dwarsdoorsnede gebouw B
dwarsdoorsnede gebouw D

